

Franc. Silvii Ambianatis ... In artem oratoriam progymnasmata

<https://hdl.handle.net/1874/25804>

plc
**Fran. Siluij Ambi
anatis Oratoris Cla**

RISSIMI IN ARTEM ORATO:

**RIAM Progymnasmata : artis eius
candidatis sane quam
VTIBILIA.**

Quorū duū ad triū artis

Oratoriæ procerum

.M. Ciceronis/

AVLI

Gelii / Valerii

Maximi cōsummatā

perfectionem/perfectāque

consummationē/nedū sensū inter-

pretationem absolutā adcedas proxime.

**Veneūt in Gormontiana libraria e regione
Collegii Coqueretici ad insigne geminarum
Cipparum. :**

FRATRIS IOANNIS CHALLENGE Rothomagei Fratri Petro heuse quū sciētia tuum animi religione prestantissimo super luculentis. M. Fran. Siluii Regentis ingeniatorum Ingeniatissimi Lucubrationibus: Ele. Carmem

Sic vbi clara cohors diuum generosa propago

Et later: & modulos continit ore modos

Sic locus/exuperans nimbofo vertice Montis

Qui nunc perpetuo tempore flore viret

Siluius exoritur celebri sub vertice montis

Hic pinguis virides instat oliua fores

Hic citharam digitis mulcet suadela reduncis

Atque lyre cantu murmurat vnda frequens

Hęc tibi frugiferi prestat documenta libelli

Plurimus vt toto defluat orbe liquor

VALE.

AD.M FRANCISCVM SILVIVM
Præceptorem Eruditissimum Ioan
nis Minagerii Senonensis
ELEGIA.

Fausta sercnatum loquitur Verona Poetam:
Incluta nec Marcum Bîbilis ipsa tacet.
Graiaq; meonio Colophon censetur Homero:
Et parua Hesiiodum personat asera senem.
At Francisce tibi mauortia plaudit alumno
Gallia: te vatem gaudet habere suum.
Nam sacra glaucopidos retines arcana mîneruæ:
Quicquid & aonidum turba verenda legit.
Ipsè quirimatis quondam clarissimus autor:
Eloquii/arpinas Tullius astra tenet.
Tu tamen arguto Rhetor sermone peritus/
Facunda illustres deprimis arte viros.
Omnia detexit graciles Heliconis ad vndas
Maximus Ausonio Plinius ore loquens:
Hæc tua quum relegent venturi scripta nepotes
Egregius(dicent) Siluius iste fuit.
Viue sybillinos felix venturus ad annos:
Et viues fuerint membra sepulta licet.

ANTONIVS BOVLAINVILEIVS AMI:
cum suum FRANC. Siluium Ambianatem
Oratorem clarissimum salutat.

VVM NIHIL MAIUS SIT
(vt Ciceronianis vtor verbis) quam
quū tāta sit iter oratores bonos dissi
militudo: iudicare quē sit optima spe
cies & quasi figura dicendi. Tua ta
men diligentia mi Francisce opido
quam adcurata: ea quæ quum ceteris. tum maxime tribus
.M. Ciceroni. Au. Gelio/ Vterio maximo, et nonnū
quā Macrobio literarū sine controuersia antefiguanis
minime essent dissentanea lectōnis crebritate obserua
uit/ obseruata collegit/ collecta in vnū quasi fascem cō
posuit/ cōposita communi oratorix artis candidatorū
vtilitati/iā exponit. Plærisque in locis Plauti verborū
latinorum (vt cum Gelio dicam) elegantissimi sentētias
memoria dignissimas adscripsit. Exemplorū enim mul
tiuga positō rem ipsam in maiorē vsurpationis cōsue
tudinem distrahit. Vbi quam huberē messi fuerint fru
gem candidi lectores ipsorū sit iudiciū. Quantum igitur
sibi possint de te literatores & sperare & spondere
iam dicerem: si verba animo suppetent. Set Herculé
(vti dici solet) ne laudemus quem nemo vituperat.
Vale mi Francisce & me ama: vt i facis qd Hercule mus
tuo facies. Ex sancto Saluio ad quartū Calendas Nouem
bris. Anno, M, CCCC, XIII.

STEPH. GVTTANVS LVGDVNEVS.
Humanissimo suo Parenti FRANC.
SIL VIO Felicitatem.

MIRARI NON DESINO PARENS
humanissime: qua ratione illa tua poliēdæ
linguæ progymnasmata in scrinii tui latibulis
tādū cum blattis & tineis rixari pateris: & ad communē
omniū utilitatem in publicū egredi nō sinis. Iubēs enī
cotidie iugibus verborū stimulis/ aculearis cohortatio:
num cotibus: mucronatisque excitacionū spiculis tum
epistolas/ tum orationes cōponi: Set viricularū certe
nostrarum conscri/ pauperrimaque ingenioī tenuitate
confidere non audentes quicquam scribere veremur:
ne quī incōdite/ & sine sale scribimus/ tenuioris eloquiū
nri adtenuatā maciē publicit⁹ publicem⁹. Quid nos er-
go facturū arbitrare: quibus nec præceptiones vllas: qua-
rum opitulamine squallidum linguæ squallorē exuere:
q̄bigere rusticitatem: barbariēque stridulam p̄cul expel-
lere possimus: tradidisti: Habemus (fateor) LAVREN-
TII VALLENSIS de lingua latina quā optiē meriti ele-
gātiarū libros elegātissimos: Necnō ēt AVGVSTINI
Darthi Senēsis nō oīno cōtēpnenda præcepta: s; quū
prolixiori stilo nonnulla scripserunt: tū etiam permulta
nouellis literariæ militiē tyrūculis opido quam necessa-
ria sicco pede. & alba (vt dici solet) linea præterierunt. Et
quamplurima intacta/ diligentibus tamen & studiosis
(qualis tu es) tangenda: ne dicam tacta: silentio inuolue-
runt. Ipse igitur tua tam diutule nos cælas? Tu superiore
anno quum in Acutomonte (qui: vt opinor: ab scientia:

rum omnium acumine sic adpellatus est) gregem tuum
(vt nunc) pasceres: inuidenti est: & omnibus ante pe-
des: atque in oculorū medio (vt fertur) adductum: quot/
et quantos labores iugiter exantlaueris: vt multimodis
cibatuuz generibus adgeratim cumulatis/ pluriusque
bonæ doctrinæ pabulis aceruatim congeſtis/ & pingue-
ſceret: & lactis hoc est ſcientiæ inde referret plurimum
Que propter ex te velut ex equo Troiano permulti adu-
leſcetes p̄diuere clariffimi. Prætereo quod per Auſonii
tenebricoſuz mare velificās/ Symphlegades Maleaque
tanquā Typhis ſuperaueris: & tuos tranſuexeris in colu-
mes. Taceo dictamina illa aurea per Iouem/ & omnino
ediſcenda: quæ quum ſuper cæteris (quæ dico legiſſi)
voluminibus / tum maxime ſuper libris officialibus
Ciceronis non ſine ſudore vel maximo dictauiſti.
Quod ſi qui animorum parens es: pluſquam paternū
erga tuos animum habuiſti ſemper: nedum oſtendiſti.
Nec in eis vſquam erudiendis laborem ſubterfugi-
ſti vllum: quur nos quæſo quaſi ſpurios gemmei tui
libelli eſſe viſ exortes? Itaque ſi in alumnos tuos: quos
caros ſæpiuſcule vocitare ſoles: vlla penes te caritas
eſt: en age ſegneis rumpe moras. In lucem exeat / no-
bis ne dicam omnibus non parum ad commodaturus.
At ſi non te mouet tantæ pietatis imago: ingenii ſal-
tem miſereſcere tui. Non patiaris obſecro / atque re-
ſecro: puluereo ſitu & coſſis citiſſime corrumpi: quod
non Epimenidis ſopnum dormiens/ veternoſo ve gra-
uamine torpeſcens: ſet multiuigæ & continenti latialis
facundiæ procerum lectiōni inuigilans: Ingenii tui acri-
tudo etiam acerrima primulum excogitauit: excogita:

tumque literis crispo/rotundo/florulenti/Asiosque mā
dauit characterismo. Iam e carioso scriniolo in auras li
bellus tuus prodeat: cuius frugem messuri sumus hu
berrimam: & vtilitatem impensam adcepturi. Quan
do (vt apertius inscio te vidi) in eo primitè inest bre
uitas illa quam scitule perquam/ & amœnule Oratius
non lubricæ/ græcæ/ latentis/ aut muliebris fidei au
tor in arte poetica præcepit Quicquid (inquiens) præ
cipies: esto breuis: vt cito dicta Percipiant animi docē
les: teneantque fideles. Omne superuacuum pleno de
pectore manat. Deīn diuite quadam sententiarum (sic
enim Ciceroni in. iiii. Rhetoricorum ad Herennium ad
pellatur autoritas) atque verborum copia aurei fluminis
instar exuberat. Tuz ad priscorum tubam eius pumica
ta/expolita/asciata/eruderataque adcedit eruditio. Næ
Lecytho poliri nō quiuisset politius. Illud Isocratis My
rotheciū (absit verbis Gnatonismus despuendęque adu
lationis phucus) in eo expoliendo funditus euacuasti.
Set quid longa opus est ambage? vno tantum epideto
vt oīa cōplectar: Suadela ipsa eloquentiæ dea arthicismo
Pytho nuncupata tum abs te nō abfuit: quū hūc ederes
libelluz. Quinimo quę labris ad sidere solitauit semper:
ad Cleantis libram expensum/ & Aristophanis/ Crito
laique lucernam euigilatus/ ita Lyricœssa exornauit/ ve
nultauit/ excoluit: vt Theonino dēte absū: genuino ve
rubiginoso corrodi eū nequaquā sit facile. Et si hac tem
pestate nō paucos eleboro/ & meracę nimirū Antycirę
(vt ait Stoa) indigentes reperias homunculos: qui ore
temerario/ infreni/ pdigo/ calido/ polluto/ vnumquę
que quo iure/ quaque iurcia lacerare/ vellicare/ & taxare

non dubitent vnquam: quique fumum vendentes: le-
uioraque floccis/ aut gerris siculis vaniora dispergen-
tes/ doctioribus reclamare solét: quo nomen indipi-
scantur phamigerarius: & aliis detrahendo adpareant
doctiores. Istorum sane nugiuendulorum latratulum
et (vt eleganter inquit Sidonius) Liuedinis cote acumi-
natas linguas libellus tuus pēdit titiuilitii. Atque etiā
cum Democrito vituperonum omniū susurranea mur-
mura ventriū crepītibz plane censet adsimilanda.
Quid enim (ait Democritus) refert sursum ne an de-
orsum vergant? Insurgant nugigerulī: oblatrent: cla-
mitent: indignentur: gaudet tuus libellus: vitulascit:
latatur: susultat. Siquidem tam elegans est eius venu-
stas: tamque venusta elegantia vt in se nihil quicquam
morsum iri formidet: nec quamuis expositus libitina-
rum pateat morsibus. Ergo agedum parens humanis-
sime formis propagatum hunc atque calcitypis notis in-
uulgatum ac dispallatum cures obsecro. Nec caris a-
lumnīs abnuas quāso postulatū. Set publicæ studi-
osorum vtilitati prospicias.

¶ Vale. Lutetiæ ex Musæo nostro Montifacuti No-
no Calendas Nouembres. Anno domini sesquimile-
simo decimo quarto.

IOANNIS VACCEICASTELANI IN
venustissimum Franc.Siluii opus
hendecasyllabon.
LIBER LOQVITVR.

Eya quo properas rudis viator:
Si facundius ore Tulliano
Optas dicere: me petas necesse est.
Omneis vincere Rhetoras: tuamque
Linguam dulcibus expolire verbis:
Me tutus poteris docente lector.
Sed iam noscere vis genus paternum:
Me vates meus ille qui poetas
Ex altis pius euocat tenebris:
Magno Syluius edidit labore:
Terre gloria Syluius Picarde:
Qui solus legit: & facit poetas:
Qui alto carmine/ & arduo cothurno:
Aenæam superat Maronianum:
Quo stulte adceleras rudisque lector:
Hic hic eya age paululum morare.
Quid quæris Latæ decus Mineræ
Illum Rhetora Tullium sonorum:
Quid vatem/ qui hominum/ deumque membra

Mire tranſtulit in nouas figuras:
Et qui Pompeio canendo fauit:
Et qui punica bella detonauit:
Et qui Agenoreum canit duellum:
Rexit Theſſalicam poeta claſſem:
Hos omnes cito (ſi ſapis) relinque:
Et me perlege iugiter: putetque
Omneis cedere Siluio poetas.

¶ Eiuſdem de eodem Elegiacum.

Syluius hanc ſyluam ſyluoſo in Monte creauit
Mons hic eſt Bromio Latoideque ſacer.
Syluius hunc montem prædulcibus irrigat undis:
Melleus hinc vatum venit in ora liquor.
Delphiticus Monti cædat Parnaffus acuto:
Et cædat Clario Cyrrha dicata deo.
Syluius hunc decorat: ſet Phœbus præſidet illi/
Syluius huic illi magnus Apollo fauet.

FRANC. SILVII AMBIANATIS ORA:
toris Clarissimi ad obseruādū in Christo pa
trē, D. Robertū Vuatellū Diuī Fulciāni coe
nobitarū moderatorē vigilatissimum in
artis oratoriæ Progymnasmata
PRAEFATIVM.

Ecce est mortali iuuare mortalē; et
hæc ad æternā gloriā via: hæc pro
ceres iere Romani. Hoc Plynii hu
manærei perspicentissimi protre
pticon diciturū diu/ & sæpe me cum
agitantī Terentiani Cremetis illud

Homo sum: humani ab me nihil alienū puto in men
tem clanculū obrepfit. Ortus itaque nostri partem ad
cōmunem omniū vtilitatē (quo ad eius fieri possit) re
ferre quū deliberarem: multi iuga rerū quasi pedamina
humanæ imbecillitati adprime necessaria memorię nrę
se se offerunt. Set quia ad rem gerūdā adcedens (vt
Ciceronis in ea re testis locupletissimi monimēta conte
stantur) caueat: ne id modo consideret quam res hones
ta sit: set etiam vt habeat efficiendi facultatē. Ex his
omnibus (vt præfati sumus) se offerētibus illud vnū
igenioli mei conscius pro viricularū captu gerundum
suscepit: vt de dicendi ratione aliquid omniū cognitiōe
dignum: discipulorū etiā nostrorū rogatu multo cō
scriberemus. Cuius quam facunda sit hubertas: in orati
onibus nostris adfatim dicturum confido. Dicēdi itaq
ue vis & enaruiā (vt Cicero oratoriæ artis inter latīna
res classarius idialogo cui petitionib⁹ oratoriis nomē

inditum est: memoria prodidit) i rebus & i verbis consistit. Set/ vti res verba inuenienda sūt/ & locanda. Proprie autē i rebus inueniri/ in verbis eloqui dicitur. Hæc ille. De rerū inuētione satis multi & imprime Cicero enarratiū dixerunt. De verborū collocatione aliquid (non ea quā Cicero in libro quarto rhetoricorū ad Herennium scripsit: quā huic nōq̄ subiiciendā nōnulli fortasse literarū opido quā literatarū spirarchæ diiudicabūt) Suadela nobis fauente dīscerēdū putauimus. Tria illa artē/ imitationē/ & exercitationē quū ad cæterarum omnīū rerū/ tum maxime ad dicendī cōsummatā absolutionē valentiſſima esse nemo vir nescit. Imitationē sine arte vix adsequi queas. Exercitationē: quę omnīū potissīma iure cēsetur: ars & imitatio pariunt. Imitatio tamē vt has dicēdī p̄ceptiōnes intellegere me docuit. Tametsi Dathi illius Senēsis arsytibilis admodū mihi fuerit tanquā ianua patēs (animi enī ingenui est profiteri quorū suffragamine profeceris) qua in illū Pythus (quā eloquētīæ deam venerata est omnis antiquitas) cāpum omniūga florū varietate hubertim variegatum ingressus sum. Inibi trium campi eius principum. M. T. Ciceronis. Au. Geliū: & Val. Maximi horti omnigenarum florum suauitate/ & pulcritudine supra fidei captum ornatissīmi dulciter admodum me ad olfaciendum illices adlectarunt. Vbi ex his flores aliquot ab Datho intractos (honus enim turgidum nimis non sat leuiter humeros honerat) decerpsi: ex reliquis multos decerpturus: & coronā miscellaneis floribus quasi Stephanoplocos intertexturus: si horum suauiolentia & tuas / & reliquorum omnium narcis delentifice oble-

etari mihi in cōfesso fuerit. Hūc in cāpum si ingressus:
 et eorū quę decerpsi odorē ignoraueris: tu fortasse alia
 prius imprudēs collecturus sis: perinde vt Venus illa
 Politiani quæ ad Scamādri herbīdū pratum lectura flo
 res venerat. Iam Lilia: iā flores tum legerat: quum nescio
 quis mirę suauitatis odor aspirare visus est: qui magis/
 atquæ magis naribus illius blandiebatur. Pergit auræ
 fragrantia subsequi vestigia: videt rosā: visā naribus
 admouet: admotā admiratur: & esse hanc blandiolētiae
 matrē agnoscit. Nomine itaque tuo. D. Roberte reli
 giosissimæ fidei cardo: quē nō sine honoris præfatio
 ne nominandum cēsemus: latialis militię tyrones ardē
 tissimos qui suę ipsorū vtilitati nos tua causa cōsuluis
 se (vt confido) experiētur: commonefacio: vt hisce flo
 ribus nostris tēpora sua redimīta curent. Itaque vos elo
 quentiæ cādīdati quod suffragiū vobis ad amplissimū
 honestandę vitę quali magistratū Progymnasimata hęc
 vobis adferāt: tentate: animos a pulcherrimo musarū cō
 tubernio non reuocate: quū Siluius vester vobis adesse
 granditer (vt Sidonii verbum vsurpē) laborat: ne vobis
 ipsi defuisse videamini: prouidete. Nā (vt Tulliana ad
 scripsi verba) Cōtemnuntur ii quę nec sibi/nec alteri p̄sūt
 (vt dicitur) in quibus nullus labor/nulla industria/nulla
 cura. Ne Oratiana illa verba dicere iure queatis:
 Nos numerus sumus: & fruges consumere nati:
 Sponsi Penelope/ Nebulones/ Alcinoique
 In cute curanda plus æquo operata iuuentus:
 Cui pulcrum fuit in medios dormire dies: et
 Ad strepitum citharæ cessatū ducere curas. Hęc inqu
 Verba ne vere dicatis: quasi sacrificōmissū aliquod cauet

Thersitē illi⁹ deridiculi hoīs ociosa ocia fugite; & ex ai-
mis vestris illam deformitatem depellite, Eya agite ne
sitis vulgus illud quod prophanū / & ignauum a mu-
sarum vāstibulo procul arceatur, ωειθω illam eloquen-
tiaz deam colite / suspicite / obseruate / āplexib⁹ tenete /
in labris vris (vt Pericles ille athic⁹ fecisse phibet) quasi
templum illi ornatissimū ponite: a qua discedere vobis
grauissimum fuerit. Omnium enim rerū (vt Pīanis ver-
bis mihi volupe est vti) satietas est: nisi discēdi. Nempe
virtutis semel perceptæ cupido nūquam intermoritur:
set vt phoenix semper rediūua iuuenescit / atque pul-
lulat. Breue / & irreparabile tēpus omnibus esse vitæ: set
phamam extendere factis virtutis opus Maro noster
diuinitus cecinit. Set quid tam multiūga verborū con-
gerie opus est: Quid ex Possidonii Philosophi nomi-
natissimi sētētia, Bap. Pius ememoret: audite. Vnus (In-
quit) dies eruditorū plus patet: quam imperitorū ætas
longissima. Vt igitur nominis vestri phama phamatif-
sima æuo nullo interitura apud posteritatē remaneat im-
mortalis: ocia depellite / literas adamate. Nulla enī via
cōpendiosior est ad hanc phamæ æthernitatē commē-
dandam. Ad Eurotā vt nō sedeatīs: opus vobis para-
tum videtis. Siluius itaque studio vigilaci vt amef: cu-
rate. Siluii Frogymnasmata vt studiū vigilaci⁹ exuscitēt:
curate. Siluio vt operā ipēdatīs studio vigilacissimo
nō parcentes: curate. Siluium studiū vigilacioris opus
tanquam εὐχέλπιδος aliquod vt in manibus sēper habe-
atis: curate. Siluio dignū studiū vigilax multo virium
tēdore vt adicipiatur: curate. Set colophone (vt aiūt) ad
dito receptui canam⁹. Siqui tamē liuiduli / & subduci

supercilii vituperones ad nullam rem aliam nati nisi ad
alienae virtutis integram puritatem/ & puram integri-
tatem carpendam verborum colluione quasi suffe-
na inquinadam/ cynodontibus lacerandam/faeculen-
to ibidis rostro fodicandam/ac liuedinis suae lurore
suggillandam se veluti oculorum aegritudinem esse
nouerint: quae ad omnem lucis splendorem turbatur.
Nouerint itidem maledicta eorum me. Dionis (vt
dicitur) εἰς non facturum: quin potius dicturum
illud quod Themistocles quum adhuc esset adulescens
dixisse fertur: nihil splendidum ab se factum: nemi-
nem enim se adhuc inuidum habere dicebat. Inuidia
enim (vt Andronicus Liuius inter poetas latinos ve-
tustissimus graphice commemorat) velut ignis alta
petit. Quid enim aliud nisi summa fulmina quatit:
unt? Sed quid tam multa? isthoc vituperonum vulgus
ex ore perinde quasi putri vomica fatundinam sanie
profluenter effundens absolutissima quaeque et cōpos-
sitissima parte aliqua (si non omnino) lordidare cona-
tur: vt Momus ille (quem vt deum mometi isti nebu-
lones venerantur) qui quum culpae non posset Ve-
nerem: Veneris σαυδαλιον culpassse dicitur. Eos
igitur agmine facto tanquam ignauum illud Ver-
gili fucorum pecus a praesepibus arcere debeat publi-
ca seueritas: aut putida eorum membra carcinomatibus
et/gangraenis prorsus occupata cauterio rescindenda
sunt: ne pars sincera trahatur: et ad illas Iouis canes
vt morticina caro discutienda. Ne tamen cum hac ho-
minum inuidiae atritate diutius congregientes nota esse
sciamur: nos ipsi (vt cautum est) recipiemus: si huiusmo-

di homines hominis adpellatione indignos pramo:
nitos habuerimus: me hæc non scripsisse: vti legant:
& dentibus foedis demorsicent. Quod si fecerint: eos
furti inconciliabo; perinde vti Brutus ille Gelianus
furti damnatū esse dicebat: qui iumentum aliorum
duxerat: quam quo vtendum adceperat. Vos interim
candidi lectores Valete: & Siluio vestro adplaudite.
Ex Musæo nostro Montecatuto septimo calendas No
uembreis Anno sesquimileesimo decimo quarto.:

RATORIAE ARTIS
pars melior in illo versatur: vt
latiali sermōe alius sit pcedē:
di modus/et alius domestico.
Domestice igitur sic dices: nō
possem dicere honoris tui alti
tudinē. Elegātius dici/ Hono
ris tui altitudo linguę officii
exupat nemo nō iacēti aure/ &

hispida nescit. Tu non misisti ad me literas. Venustius
sic: ex tuis literæ nullæ mihi redditæ sunt. Quum ego
te laudo: laudē tuā non reddo maiorem. Verbis meis
laus tua non adcrevit maior. Sexcēta huiusmodi exem
pla oratorum lectio frequens oculis subiicit.

¶ Obliquos in principio orationis ponit. Cap. II.

Rationem elegantī structura construes: eius
frontem si occupauerit obliquus. Vt valetu
dinis tuæ incolumitas mirandum in modum
me delectat. Valetudini tuæ cōgratulo maxime. Vale
tudinem tuā hilara mēte sepius repeto. Valetudine tua
oblecto maxime. Morbi tui acerbitas etiam me discrus
ciat. Literas tuas mihi reddidit nūcius: Exēpla in prom
ptu reperias compluria.

¶ Rectam vocē/ & vocem regentem non longo in
teruallo ab se distare. Cap. III.

Adiectiuū a substantiuo/ suppositū a verbo/
relatiuum ab antecedente/ rectum a regēte/ &
cetera alia ratione consimili non collocabis

Cap. II. Obliquos in principio orationis ponit.

Obliquos in principio orationis ponit. Cap. II.

Cap. III. Rectam vocem & vocem regentem non longo intervallo ab se distare.

longius. Sensi enī rationem nebularam quasi obscū-
ritate (quod oratori dubio procul opere maximo fugi-
randum est) obscurares.

¶ De adiectiuis.

Cap. III.

Quotidiano sermone adiectiuum substantiuo
si preponatur: id septicule postpones: sin cō-
tra: postponetur: quod præceptionibus proximis fiet
manifestarium.

¶ Adiectiuum p̄nominis substantiuo post-
poni. Cap. V.

Adiectiuū itaque pronois sedes erit posterior:
vt bonitas tua: b̄nuolētia v̄ra: mores n̄ri: idul-
gēria sua. Nominis tui celebritate ciuitatē nostrā micā-
tissimo fulgore splēdicantē declaras. Beneuolētię n̄rę
monimentū hoc futurū est æuithernū. Admiratōe qua-
dam te iniuriā istā talione reposuisse dicūt oēs. Fit sc̄-
pe fere vt cogitatiōes sermonesque nostri pariāt aliqd
in somno. Eos qui potestatis īperio trūdunt in carcerē
nō oportere inde diffugere: priusquā potestas ipsa que
clausit abire permiserit. Non enī vitari p̄enam furtiua
discessione: set crescere. ¶ Non nobis solū nati sumus:
ortus que nostri partem patriā vendicat / partem amici.
Beneuolentiā nō adulescentulorū more ardore quo-
dam amoris: set stabilitate potius / & constantia iudice-
mus. Ea demū tuta est potentia: quę viribus suis mo-
dum imponit. Quantam repra-hensionem merentur ii:
qui quum æquissima iura / set iniquissima haberent in-
genia: moribus suis / quam legibus vtī maluerunt.
Quid adinet aut humano dolori indulgere: aut diuis

Cice.

Idem.

Idem.

Idem.

Valer.

Idem.

Idem.

no numini inuidiam fieri: quod immortalitatem suam
nobiscum partiri noluerit: Qui amans egens ingref: Plau.
sus praeceps in amoris vias: superauit ærumnis suis
ærumnas Herculis. Semper cauere hoc/ sapiētissimum Idem.
est: ne cōsci sint ipsi maleficiis suis.

¶ Pronominis adiectiuum substantiuo vel
præponendū/ vel postponendum / si aliquid
in medio ponatur: elegantius tamen præponē
dum. Cap. VI.

A Diectiuo pronominis substantiuum aut præ
ponas: aut postponas pro aurium purgata:
rum iudicio inter vtrumque si quidpiam fuerit inter
positum: sapius tamen postpositum orationem com
ponet venustiore. Ut tua in me beneuolentia. Ves
stra in omneis beneficentia. Tua ipsius præstabilis ex
cellentia. Nostra morum bonitas. Tua in omneis ho
mines humanitas nominis tui admirationem summam
immortalitati commendat. Virtutem qui non admira
tur tuam: quidnam sit quod admiratione aliqua dignū
putet: non intellego. Tua qua nos fouere semel orcepi:
isti eruditio eruditissima est. Idem tamen obseruan
dum esse si adiectiuum dissyllabum fuerit substantiuo
breuius: & nonnunquam si adiectiuum numeri est tibi
persuade. ¶ PARVA saepe scintilla contenta ma
gnum excitauit incendium. ¶ NOSTRO quidem
more cum parentibus puberes filii: cum soceris qui
dem generi non lauantur. ¶ VIGILARE decet ho
minem qui sua vult tempore conficere officia. Illud
tamen obiter adendas velim: nihil inter constructibilia
duo ponendum: nisi quod in re aliqua vel cū vtroque

Q. Curti?
Cic.

Plau.

vel cum altero conueniat. Vt tua hominibus clementia
ignoscit non satis lepidè: set tua in homines clementia
eis ignoscere solet.

¶ Pronominis adiectiuū inter substantiuū & ad-
iectiuum nominis collocari. Cap. VII.

A Diectiua duo alterū nominale alterū pnoia:
le si substantiuū vnū habuerit: id quod nomi-
nale est preponat: inter quod & substantiuū pronomi-
nale adiectiuū aptum sibi locum nō inconcinne vendi-
cabit. Vt honestus quidam modus: præcipua tua digni-
tas: micantissimum veſtrū nomen per omnī ora diffu-
ſile clareſcit. Pæminosa veſtrā turpitudinem quis etiā
ab honesta illa morū compositione retorridus cōiuiſ
non laceraret. Arcana veſtra conſilia Coriceus auſcultæ-
bit. Literarū ſemel perceptarū pulcritudo admirabilem
quendam ſui amorē humanis peſtoribus ingenerat. Le-
tiora ſunt ea quę repentino aliquo motu adcidunt quā
ea quę meditata/ quę preparata inferuntur. Compoſita
enim a quis/ vt pronomina hīc nuncupamus. Nivalis
aqua frugibus ſane & arboribus foecunda cæcū quen-
dam morbum hominibus inſeminat. & alia hoc genus
ſexcenta lectio frequens ante oculos exponit.

¶ Adiectiuum diſſyllabum longiori ſubſtantiuo
poſponendum. Cap. VIII.

A Diectiuo ſyllabas duas habēte ſubſtantiuum
longius priorem locū ſibi adſumat: vt digni-
tas clara: beneuolētia magna: amplitudo multa: facinus
pulcrum: tēperantia pba. Valetudinē tuam expetiſſunt
omnes. Flagitii tui turpitudinez foetidam obiurgatiōe
iſta pater inſeſſuit: loquutione hac eloquutili Geliana

frequens lectio te reddet exercitatum. Felicitas multa est
hominibus his quibus Tatali adsunt talenta. Iustorum
progeniem multam dicturientes parcemiam dicimus
Manii multi Aricie. Animus æquus optimū est ærum-
ne condimentū. Ab hac præceptione non plane aliena
fuerit oratio: si adiectiuum treis habens syllabas substā-
tīuo breuius fuerit: vt turpitudinem horrendam nemo
sane mentis vt aconitū aliquod non fugitat. Paupertati
viscosæ nihilo secius ac hamis pisces / hærent plurimi.
Felicitatis humanæ adpellationem rogi cōsummat. **Valer.**

¶ Numerorum nomina substantiuīs post-
ponenda. **Cap. IX.**

¶ **Q**ui in oratorum ludo versatus rhetorissare
volet: nonne illud esse pulcherrimum censebit:
vt numerorum nomina substantiuīs postpo-
nantur: Vt homines decē. Sapho musa deci-
ma poetis adscribitur. honor primus. miseria extrema.
labor vnus: homines alii. Diuitiæ alienæ. Alius enim &
alienus cum his collocata putamus. Annos sedecim na-
tus homo sumpta virili toga virtutis præstantiā apud
romanos admirabatur.

¶ **Q**ui anno ætatis suæ vicesimo ex incitię puluere pe-
dem non mouerit: is vitam suā literarum laudibus vix
cumulare poterit. Plynius in prohemio libri septimi
Leonū (inquit) feritas iter se nō dimicat. Plynius in ca-
pite septimo libri eiusdem autor est Anacreontē poetā
vūq; passē & Fabium senatorem in lactis haustu stran-
gulatos fuisse. Die quarto postquam a penatibus tuis
repedaui. sospitas mihi tecum pariter familiaris e pecto-
ris mei laribus ad te (arbitror) cessim pedem retulit. Tu

Plau.

enim melius: ego deterius valeo. Epistolas treis ad te mis-
 si: & ne vna quidem litera me resalutasti. Pluris est tes-
 tis oculatus vnus quam auriti decem: qui audiunt audi-
 ta dicunt: qui viderint plane sciunt. Sexcenta huiusmodi
 exempla Geliana noctes in lucem produnt. Quod si in-
 ter adiectiuum & substantiuum aliquid interposueris:
 adiectiuum substantiuo præpones sepe: sepius tamen
 postpones. vt Plinius septimo naturalis historie libro
 Lu. Crassum risisse nunquam meminit. Talenta auri du-
 centa in arca cõstipat. Anno ætatis meę vicesimo quin-
 to lras publicitus Parisiis pfectus sũ. Quę pceptio (faz-
 cessatmẽdaciũ) pulcherrima est & vsurpatissima.

¶ Nomina deriuata aut composita/ poetis
 sincopari: o ratorib⁹ veto ea quęsũt pecunię
 aut numeri. Cap. X.

Uncinamenti primi/ aut secũdi nomina com-
 posita/ aut aliunde originantia in patrio casu
 numeri pluraliui p syncopẽ in camœnali ora-
 tione & scribũtur & proferũtur. vt francigenũ p fran-
 cigenarũ/ Belgũ p Belgarũ. Belgarũ enim nomẽ a Bel-
 gio rege quodam quẽ Celtis Berofus p̄ficit originare
 nobis persuademns Troas reliquias Danaum pro da-
 naorũ: cælicolũ p cælicolarũ superum pro superiorũ
 ¶ Cæterũ nomina p̄cuniã/ aut ea quę numerũ signi-
 ficiant orationẽ prorsã varietate multa colorãt: si i me-
 dio fuerit decurtata. Vt solidorũ p solidum. Carolũ p
 carolorũ. quę vocabula vt latina Gallorũ vnũuersa com-
 munitas adcipit. Philippeũ p philippeorũ qui a phi-
 lippo Macædonũ rege nomẽ adceperũt: vt Piana fir-
 mat autoritas. Agris alieni aureũ mile habet. ducatũ mi

*Plau. p̄
 Plinius
 Plinius
 Plinius*

*Plinius
 Plinius*

*Plinius
 Plinius
 Plinius
 Plinius
 Plinius*

*Plinius
 Plinius
 Plinius
 Plinius
 Plinius*

le cruminā locupletat. Tricenum annorū atatem vixit
ingressus e viuis excessit:

Ea mulcta fuerat talentum fere quingentum.

Vi coactus reddidit ducentos et mille philippum.

Bouiliuz debet eē latitudines: nec minores pedū denū:
nec maiores quindennum: quod exempluz postremū me
admonet vt de regimine vocū mensurā significantium
aliquid non omnibus obuium differamus.

¶ Nomina mensurę in ablatiuo & aduſatiuo
vel genitiuo ponenda. Cap. XI.

Nomina mensurā (id est illud ipm quo mēſura
mus) significātia in ablatiuo ponūtur. vt pal
mis hanc rē metatus sū. Iugerū fone dimensus est. Quā
vero significāt latitudinē/longitudinē/aut pfūditatē/
aut multitudinē rei eius: quā mensus est aliqs: vel genē
tiuum vel aduſatiuū sibi vendicēt: vt ager centū pedes
longus ē Puteus altus est vlnas decē vel vlnarū decem
Quā fere constaret curriculū stadiū quod est Pisīs apud
Iouem Olympiū Herculem pedibus suis metatū: id que
fecisse longum pedes ducentos.

Treis pateat cęli spaciū: non amplius: vlnas.

¶ Nomina numerū significantia quomodo
diuidantur. Cap. XII.

Numeralia nomina a viginti ad centū serie hac
ordinant: vt minor maiori pponat iterposita
cōiunctione. vt quartus et vicesimus: octauus
& tricesimus. Cicero tertio & sexagesimo āno obrūca:
tus est. Annus tertius & sexagesimus Aristoteli & De
mostheni philosophię & athicisimī principibus vitam
eadem prope tempore admitt.

Macrob. ^{lib. 2. di.}
Plau. ^{lib. 2. di.}
Pollio. ^{lib. 2. di.}

ca. 2. di. 2. di.
lib. 2. di. 2. di.
lib. 2. di. 2. di.

lib. 2. di. 2. di.
lib. 2. di. 2. di.

Aul. Gel.

Verg.

lib. 2. di. 2. di.
lib. 2. di. 2. di.
lib. 2. di. 2. di.

optat. Sex/quindecim/duodecim/viginti/octoginta/
trecenti Quod si a poetis dictū sit aliter: vt triginta ma
gnos voluendis menibus orbeis: id carminis causa dic
tum tibi persuade.

¶ Vocabula quēdā numeralia iperitorū vſu
turpificata nitōri ſuo reddita. Cap. XIII.

M Vros atatis noſtræ in literis tyronculos vt
ore puro puras hauriant literas admonitos
velim: quatuor viginti non ſatis latine dictū
eſſe. Duo enim adiectiua vni ſubſtantiuo ſine coniun
ctiōne adiuncta ab eloquiū latini paritate aliena ſunt.
Dices igitur octoginta/ et non octuaginta: vt octogeli
mum / & non octuageſimum: vti in literis ſemitarii
triuatim loquuntur. Dein putes dicendum toties/ quo
ties / nouies per .v. vt et iam ſigniferum nouies luſtra:
uerat orbem nonies per .n. primam produceret vti
nonus/ vicies / tricies/ quadragies / quinquagies/ ſexa
gies/ ſextuagies/ octogies/ nonagies/ ceteries/ milies . Vñ
miror Perottum præcepiſſe dicendum miliesies . Niſi
fortaſſe erratum eſt ſcriptorum. Audi igitur Ciceronis
verba ex primo librorum officialium. At Ajax (inquit)
quo animo traditur: milies oppetere mortem: quā illa
perpeti ab alio maluiſſe. Nec neſcimus veteres dixiſſe
toties/ quoties/ quinquies/ decies/ vicies/ et alia rariōe
conſimili litera .n. interpolita & viciem. imū, tricentiū
nunc tricentiū viciſimum non vigintiū nec trige
ſimum opinata fidei ſcriptores ſcribunt. Multotiens
etiam latialiter non pronuntiabis. Tameteſi Dathū par
ticula ea vſum fuiſſe animaduertiſimus. Dices eni ple
runque/ ſepe/ ſa picule/ ſa pius/ ſepiſcule/ ſepenumero/
d i

*quatuor
viginti
non satis
latine
dictum
esse
Duo enim
adiiectiua
vni
substantiuo
sine
coniunctiōne
adiuncta
ab eloquiū
latini
paritate
aliena
sunt.*

*multotiens
etiam
latialiter
non
pronuntiabis.
Tameteſi
Dathū
particula
ea
vſum
fuiſſe
animaduertiſimus.*

sape tempore: uti contra: paucies veteres dixerunt. set
memoria nostrae oratores dicunt paucies/raro non rare/
& rarer. Alioqui etiam quam alioquin sepius nunc
vsurpamus.

¶ Duo de vicesimo o& duo & vicesimo quid
habent discriminis. Cap. XV:

¶ Vid aliud est duodevicesimus: quā decimus
o&taus: quasi duo de vicesimo dempti. vnde
vicesimus. idē quod decimus novus. set duo:
et vicesim^o vna (vt arbitror) vox nil aliud eē: quā vicesi-
mus secūsus mihi psuadeo. Qd̄ vocabulū est apud Fa-
bium. Cuius verba ex libro quarto annalium Au Gellius
scribit. Quē hic adscribere collibuit. Quapropter (inqt)
tum primū ex plebe alter consul factus: duo et vicesimo
anno postquā Romā Galli reperit. Alio quoq̄ loco hic
ita scripsit. Mortuus est anno duo et vicesimo: rex fuit
anno vno et vicesimo. Hęc Gellius. Cuius etiā verba ad
hāc nostrā rē facile ansā p̄bētia hic adposuisse nō poeni-
teat. Ea autē hęc sūt ex cap. duodecimo libri decimi terti
Quī (inqt) hoc i ea Capitonis ep̄la legissemus: id ipsū
postea. M. Varronis rerū humanarū vno et vicesimo li-
bro enarratiū scriptū inuenimus. Et capite p̄ximo. Set
ego (iquit) q̄ tū assiduus i libris. M. Varrōis fuit: quū hoc
queri dubitariq̄ aī aduertisset: ptuli vnū et vicesimū rerū
humanarū Hęc ille Quin adapias vnū & vicesimum
tribus p̄ferri vocibus: non dissuasērim. censerem tamen
vocabulum vnum ex rectis duobus & conjunctione
(quod perratum est) compositum.

¶ Mile hominum est: centum hoīm est: latine
dici posse. Cap. XVI.

Mile substantiuum antiquitatis venerandę scri-
ptores casibus numeri singularis vt nomina
alia inclinauerunt.

Nunc mihi passum qui vicerit/atque duobus:
Campanus sonipes successor nullius sequatur:
Maiore spacio: ac diuersus videbitur ire. Vbi ex antiquo
poetarū consuetudinario more. S. lirera (vt sit *εκαλιψο*
id est elisio) xliditur: & v corripitur. Quod satis obuium
est in vetustis codicibus.

Tu mihi nummum potes vno quęrere centum.

Mile vero adiectiuum in pluraliuo numero tantum
vsurpatum finē non vtriat. quū igitur mile exemplorū
est dicis: substantiuum & numeri singularis mile est. Ibi
autē mile exempla sunt: est mile adiectiuū numeri plurali-
ui. Mile hominū occiditur: & mile homines occiduntur:
bis mile in carmine. in oratione duo milia romicos dixe-
ris. Huius/ vt multorū ratio a gręcis ad nos peruenit.
Illi enim *οι χιλιοι/αι χιλιαι/τα χιλια.* hii chili/hę chi-
lia/hęc chilia/tantum pluraliuo numero quod nos mie-
le adiectiuum numero tantum pluraliuo. Illi præterea
dicere solent *Χ η χιλιασ/ της χιλιαδος.* id est hęc
chilias/huius chiliados. Nos hoc mile nunc indeclina-
tum: illi etiā *αι χιλιαδες/των χιλιαδων.* hęc
chiliades harum chiliadem quod nos hęc milia horum
miliū. Horum pars melior a Macrobio & prius ab
Aul. Gellio tradita est. ser exemplus illud Varronis. Ad
Romulū initium plus mile & cętum annorum est (quod
eorum vterque erat) me cōmonefacit: vt ratione eadem
dicere possimus centum hoīm est & centū hoies sunt.

Quoddecim milia signati latine dicit. Cap. XVII.

d ii

Lucilius

Idem.

Compluribus ætatis nostræ homines eloquētia
laborare contēdētēs aut iam laborātes a. Diui
Hieronymi lēctiōne: peride vt a Vergiliano
illo angue in herba latenti ita fugitantes animaduer-
timus: vt ad eam nisi coacti nō adcedant vnquā. Quid
enim sanctus illæ cōmunis christianorū oīm parēs Hæ-
braicā linguā/Græcā/Chaldaicā/Perficā/Arabīcam/
Medam/ Latīnā ita exacte præcipiēs: vt quum vna vte-
retur: ad eam omne ætatis suę tempus/ omne studium
contulisse putes: caracterismo Splēdicanti fidei nostræ
statumina hæc scripsisset: quasi Hetractiti scoti in scoto
obtenebrasset: Quotum enim quęque inuenias latialis
eloquētiæ penitus exortem? Vt igitur nobis omnibus
indiscriminatim prodesset: & ne hominū aliquis igno-
rantię excusationem iure præterderet: ne item sensa eius
diuersa diuersi autores (vti in bracteatis sententiis elo-
quentię genuinis fieri videmus) interpretarent: facili stilo
& quasi domestico qui obuiā sit omnibus oīa vertit.
Quoniam tñ isthęc hic dicenda nō suscepimus: rem no-
stram adgrediamur. Ab hac Hieronymi lēctiōne multos
etiā deterreri nouimus. quia quū i plerisque: tū maxime
in eo duodeci milia signati a musę latialis puritate ab-
scessisse a Laurentio Valla persuasi credūt. Quo tamen
studio Diuum illuz Hieronymum morsu rephensio-
nis iuste vacuum censeamus: interpretamenta nostra in
Laurentium Vallam abūde satis contestantur. Hanc igitur
orationem De tribu Iuda duodecim milia signati la-
tinā mere censemus, cuius interordiniū sit ex tribu Iuda
signati/ sunt duodecim milia/ vt signati habeat homies
non milia substantiuū. Nūquid enim latialiter dices nos

sumus numeratiduo milia/vt duo milia regat de nnume-
rati/prope eodem modo vti in exemplo cap. xii. Coriū
centum viginti pedes longum: quod est Valerii & Titi
Liuui autorū in re literatoria exequentiſſimorum; & niſi
hoc ab instituto noſtro ſcribūdi alienū eſſet: longe plu-
ra ſuper ea re nō fortaſſe poenitenda diceremus. Adhæc
tamen ſcripta noſtra pollicē ſi preſſeris Siluio tuo diuī
Hieronymi ppugnatori acerrimo adplaudas. Adde qđ:
iccirco ſolocēſſimi in ſimulādus foret. Quis eñ adiecti-
uum ſapientius ad rem per ſubſtantiuū ſignificatā/non ad
ſubſtātiuū ipſꝝ referri. neſcīt: vt i illo quarti ænigi. Verg.
Solaque culminibus ferali carmine bubo:

Vbi bubo gñis masculini autore Seruio habet adiecti-
uum generis foeminini/& in plogo Eunuchi Terentiū:
Quam nunc aduri ſumus Menandri Eunuchum. Vnde
nō longule diſſita ſunt hæc verba. Eaſ ſe nō negat per-
ſonas tranſtuliffe in ſuam Eunuchum. Quis enim adeo
eſt amuſoteros & a literis retorridus: qui neſciat Eunu-
chum eſſe generis virilis. Quia tñ pro comœdia ibi ad-
cipitur: ad rem ſignificatam/& nō ad vocē adiectiuum
refertur: ſed de hac re ſatis. Vti ratione nulla ibi Hiero-
nymus ſugillādus veniat ſatis liqđo (vt arbitror) vides.

¶ Mile & ſexcēta aliter a poetis aliter ab ora-
toribus uſurpari. Cap. XVIII.

Milud ſilentio tantū nō pratereramus: vt qui
ſis dicturus/& alia infinita/vel alia innumera-
bilis/aut numerū quēdam innumerabilem: ali-
ter in camœnali oratione aliter in pedestri loquendum
eſt. Poetæ enim mile uſurpabunt vt non anni domuere
decem/non mile carinæ. Orationis vero ſolutæ ꝑſeſſo

Hoc ipsū ita iustū est: quod recte fit: si est volūtariū. Cic.
Bellū gestū est p̄ silio senar⁹ ei⁹: qui a Solone p̄stitut⁹ est. Idem.
Ita sunt isti nostri diuites: si qd bñfacias lenior pluuia Plau.
est gratia: si quid peccatum est plumbeas gerunt iras. Idem.
Qui ipsis se contemnit: in eo est indoles industriæ. Cic.
Ennius nequicquam sapere qui sibi ipse prodesse ne-
quireret dicere solebat.

Tibi hanc præceptionem obseruati non suademus
pronomini adiectiuum substantiuo postponendum
Ad hoc etiam illud addedit: relatiuum qui antecedenti
is vel hic nullo interiecto postponi sæpius: quæ frequē
taria Ciceroni est vsurpatio.

Duas plures ve cōiūctiōes/iuxta se poni
& de particula vtrū p̄perā vsurpata. Ca. xx.

Coniuñctiōes itidē duæ aut plures cōpositæ
aut diuisæ p̄xime sibi adpositæ orationē ve
nustant maxime. Vt enim uero/verum enim uero/verū
hercle uero/ut quemadmodum/ Diuitis ne an virtuti
studia nostra adplicāda sint: id ita est in promptu: ut
disputatione non egeat. Vbi adtēdas uel nos nō satis
genuine & cohæretē ad classicorū i re literaria vsurpatī
onē vti particula vtrū i re omni i terrogatiua. Qui em̄
triuari loquūf hoc mō loquūf. Vtrū illd sit verū quod
Hercules Euadrū literas primū docuit: Ornatoris ve
ro eloqui hoies ab hac (credo) loquūtōe nō discederēt:
Est ne uerum: uel an est verū. &c. Vtare uero noie vtrū
adiectiō quum de duobus interrogas ut de Demo
sthene & Aristotele vter prior mortuus est: id scire
discipulo. Eorum vtrius fuerit nomen phamigeratus
dubitant multi. Eorum vtri gloria maior tribuēda sit

ambigo. Eorū utrū ueneratione maiore psequuturus
sim nescio. Eorū utro magis gauisē fuerint Athenæ nō
saris facile dictū est. Quum uero de duobus interrogan-
do coniūctione utendum est: particula ne & an apte:
& ad Gelianas delicias hoc modo ponunt. Carbilius ne
an aliū literatorū ludū primus aperuit? Animi ne an
corporis dicenda est nobilitas? Quū uero collocas ora-
tiones particulam an usurpabis hoc modo: uenit ne pa-
ter: an ab eo pecuniā expectas. Aut an uenit pater: an ab
eo &c Quod quum ceteris/ tum præcipue Gelio quam
frequens sit: lectoris assidui bonū sit iudicium. Scientia/
diuitiisque/ & nobilitate ceteros præstat. Patrie/ paren-
tibusque/ & amicis me natū esse nūquam negabo. De-
mosthenem/ Aristidemque/ ac Thucydidem primarios
dicendi artifices ueneratione multa Athenę ueneratæ
sunt. Hoc igitur modo coniūctiones duæ iuxta se po-
sitæ orationem reddunt lepidiorem.

¶ Particulæ eiusdem significatus simul ponuntur
sapius. Cap. XXI.

Illud etiam pulcherrimum est: ut particulae duæ
(particulas eū ex Geliano more partes orationis
indeclinatas adpellamus) idē significantes simul in ora-
tione ponantur. ut certe pfecto/ quidem certe/ ut quæ
admodum gemmarum uarietate corpus ornatur: sic ua-
ria morum honestate animi componuntur.

Plau.

Hic clam furtim esse uult ne qui sciant. Hac igitur di-
cendi ratione ut rara linea orationem depinges.

¶ Nomina tempus significantia nunc in
aduersatiuo/ nunc in ablatiui casu ponenda.
da. Cap. XXII.

Quoniam omnibus temporibus significantibus sedes in
adculatio non indecora collocabitur. Ut nocte
hanc non dormituri. Nec aures obturandę sunt his, qui dis
sidentię aliquid interponunt quę adculatio & quę
ablatio utuntur. Si enim dixeris hoc anno valetudine
offensa distentus fui: illud sensu erit: quod aliquo tem
pore anni huius valetudinis imbecillitate occupatus fui
Si vero per adculatiuum pdeat oratio: annu totum de
signabis. Illud tamen sepius usurpatu videmus: uti no
mina cuiusmodi sunt vnu/duo/tria/& alia hoc genus (q
cardinalia adpellant) adculatio gaudeant. Ut vna cum
gente tot annos bella gero. Treis annos in grammatica
studui. (Studeo enim apud Geliu ita construitur) men
ses quatuor literas tuas desyderavi. Ea vero nomina
quę sunt / ut primum / secundum / tertium / & alia quę
sunt huius numeri (quę ordinalia dicunt) habebunt abla
tuo sepius / ut die quarto venit. Vix die quartu dicere
audeat. M. Portius Caro Cesarus aetatis suę anno octo
gesimo ex Salonis clientis filia. Catonis Uticensis a
uum procreavit. ¶ Postq mulieris uterus conceperit se
men / gigni hoiem septimo mese rareter / nuquam octa
uo / saepe nono / saepe numero decimo mese. ¶ Eum
que esse hom. ne gignendi summum finem: decem men
ses non inceptos set exactos. ¶ Quo in loco etiā unde
cimo mese aliquando nasci posse hominem dicit.
¶ Nomina hęc significantia tempus cū prepositione
alia in adculatio: alia in ablatio ponuntur. Ut Mas
nissam regem post octoginta sex annos generasse filiu
Methimathium nomine Plynius prodidit. ¶ Horve
nise vsu Romę compert. Focminā bonis atque hone

Au. Gel.

Idem.

Idem.

Aul Gel.

ambigua
Fi. Di. 2.
Itis moribus nō ambigua pudicitia in vndecimo mense post mariti mortem peperisse. ¶ Decemviri in decimo mēse gigni hominem: nō in vndecimo scripserunt. ¶ Diuus Hadrianus cognita causa decernit: in vndecimo quoque mense partum edi posse. ¶ Si quis mihi filius vnus/ plures ve in decem mensibus gignuntur: it si erunt o vi λυρ εσ. i. asini ad tyram: exhaeredes sunt. Quod si quis vndecimo mense secundum Aristotelem natus est. Accio idem quod Titio ius esto apud me.

Idem.
Varro.

¶ Nomina tempus significantia in ablatiuo ponenda si ante/antequam / post/ vel postquam interueniat. Cap XXIII.

Nonne illud etiam oratoribus frequens est: ut ante/post/prope/& alia praepositiones alio qui aduclatio praeseruentes in aduerbia si transferint: ut inter adiectiuum & substantiuum nomen significans tempus in ablatiuo collocatę interponantur. ut longo post tempore venit: multis post diebus vix absoluit: anno prope septimo post urbem e Gallorum manibus recuperatam natus est Aristoteles. Quod ferme semper obseruatum inuenias in his nominibus que ordinalia vocari praefati sumus. Valerium tamen dixit se Pauli Aemilii filium triumphum patris funere suo quartum ante diem praecessisse animaduertimus.
N Onne illud etiam oratoribus frequens est: ut ante/post/prope/& alia praepositiones alio qui aduclatio praeseruentes in aduerbia si transferint: ut inter adiectiuum & substantiuum nomen significans tempus in ablatiuo collocatę interponantur. ut longo post tempore venit: multis post diebus vix absoluit: anno prope septimo post urbem e Gallorum manibus recuperatam natus est Aristoteles. Quod ferme semper obseruatum inuenias in his nominibus que ordinalia vocari praefati sumus. Valerium tamen dixit se Pauli Aemilii filium triumphum patris funere suo quartum ante diem praecessisse animaduertimus.

¶ Antequam/priusquam scpius diuidi Cap. XIII.
Hud etiam obseruari scpius deprahedimus: ut antequa & priusquam ita diuidantur: ut in diuersis orationibus ponantur. ut ante leues ergo pascentur in aethere cerui: quam nostro illius labatur peccote vultus. Solon in exilium prius abire voluit

quam Athenas Pisistrati sæua tyrannide oppressas vi-
derit. Nomen meum prius obligiscerer: quam vlla tem-
poris vel lōgissimi obliuia quæ ex te suscepi beneficia
obliterare possent.

¶ Latini veteres quo modo vsi sūt nominibus
tempus significantibus. Cap. XXV.

N Ec id nos lateat ordinalia in ablatiuo casu pos-
sita præteritū potius quā futurū tēpus significare: vt die quarto literastuas recepi. quod dice-

res nudiusquartus. Die quinto ad me rediit nuncius.
Rapiant frumenta ex agris nostris quemadmodum ter-
tio anno rapuere. Quum vero de futuro ætatis prisca
latīnates (quī plane ac dilucide loquuti sunt) loquuti es-
sant dietertii vel dietentie/diequinti vel diequinte vno
vocamine dicebant. quod aduerbium esset: cuius e me-
dium corripitur. vt diequinti in Capitolio tibi cœna
cocta erit. ¶ Dies hic sextus quum nihil egi: diequarte
moriar fame. ¶ Die pristino tamen & die pristini pro-
prie vsurparunt promiscue. Hæc Gellius & Macro-
bius enarrāt opulētius. In quo dubio pcul venerādē illi
antiquitati adplaudo: q̄ liguā latinā hac re locupletauerit.
Qd̄ ab ætatis nr̄e oratoribus receptū/si foret: nihil esset
quorū sc̄cula hæc antiquitati tm̄ inuiderēt. An iḡr ab hac
nr̄a ætate i qua antiquitas illa veneratiōis fœcūda plurimū
sibi vendicat repudianda sint: eruditorū schola viderit.
Quū diuus etiā August⁹ (vt Gellianus vtar verbis) mēo-
riarū veterū exequētissim⁹ linguę latinę nō nesci⁹: mū-
dicarū pr̄is sui i sermōib⁹ sectator: i epistolis plurifariā
significatiōe ista dieꝝ nō aliter vsus est. Et ita me deus
p̄babilem reddat vtendum censerem.

Ti. Liuius

Cato.
Popinia:
nus.

¶ Nudius tertius/diu/& noctu quid significant:
& cuius sint inclinamenti. Cap. XXVI.

7. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
N Obis laconicæ breuitati studentibus tam multa tam varia studiosorum vtilitati genuina se se offerunt, vt athicismo vti quasi compellat:

Itaque nudius quartus compositum quasi nuper die quarto: & non nunc dies quartus (vti Valla credidit) Gn. Martii hominis impense docti verba contestantur. Quæ talia Macrobius citat, Nuper die quarto vt recordor/& certe/aquarium vrceum vnicum domi fregit, Vt autem progressum multum in particula nudius tertius veteres habuisse non ignores: Plauti verba hic adscribere mihi volupe fuit. Ea autem hæc sunt ex Must. Habitat (inquit) hic profecto. Nam heri/& nudius tertius/quartus/quintus/sextus/vsque postquam hinc peregre pater eius abiit. Idem in Trin. Nudius sextus cui talentum mutuum dedi reposcam:& in Truc. Here/nudius quintus natus quidem ille est. Quod vocabulum etiam me admonet: vt credam latinos veteres dixisse dius & noctus inclinamenti quarti: quorum ablatiuos adhuc vsurpamus. Non enim aduerbia credit esse Macrobius Ennii poetæ vetustissimi versus illos citans.

Qua Galli furtim noctu summa arcis adorti.
Mœnia: concubia vigilesque repete cruentant. Et item
Hac noctu filo pendebit Hetruria tota.

¶ Vbi noctu esse substantiuum adiectiuum eius præmonstrat. Nec nostra mente delapsum est: quod apud Macrobius legere memini. Nox etiam in ablatiuo dicitur. Vt verba illa tabularum duodecim ab eodem addu-

ea comprobant. ea autem sunt hæc. Si nox furtum factum sit: si im aliquis occisit: iure cæsus esto. Obiter adtendes: im esse adculatiuum antiquum pronominis is. Adtendes itidem occido in præterito occisi tun e habuisse . Set quum oratoriæ artis / non grammaticæ Progymnasmata nos dicturum polliciti sumus: hic nisium hæremus.

¶ De Comparatiuis.

¶ Comparatiua & superlatiua in fine orationis ponenda. Cap. XXVII.

Comparatiua & superlatiua orationem non sine multo venustatis lepore terminant. vt nihil est virtute tua præstabilius. Nullus vnquam apud latinos natus est Cicerone doctior. Mores tui sunt omnino compositissimi. Amicitia qua te psequor est maxima. Charondas Turinis leges condidit sanctissimas. Te laudant omnes maxime. Numa Pompilius vixit religiosissime. Dulcedo loquendi tecum me compulit / vt epistolam scriberem aliquanto longiorem . Qua me complectaris beneuolentia: literis eam testaris amplissimam. Qui alios exaudire nolunt: ii sunt Toroneo portu surdiores. Quod est frigidissimum: id est Tanai Scythico frigidius. Quod in animu iducere nõ potes: vt credas: est re apud Sagrà gesta verius. Secunda meliora. Orientem solem quam occidentem venerantur: plures . Licet apud Geliu legere meminerim plus non esse comparatiuum.

¶ A quo expeditior & celerior remuneratio fore vis Cic. detur: in eum fere est voluntas nostra propensior.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Orationem autem efficias pfecto legendis nostris
 pleniorum **R**erum omnium ex quibus aliquid exqui-
 ritur: nihil est agricultura melius/ nihil huberius/ nihil
 dulcius/ nil homine libero dignius. **H**æc vobis le-
 uiora videtur quæ sunt grauissima. **C**ontra officium
 est maius danum anteponi minori. **H**aud scio an sa-
 tis sit eum qui lacesserit: iniuriæ suæ poenitere: vt & ip-
 se ne quid tale posthac committat: & cæteri sint ad iuri-
 am tardiores.

Idem.

Quum iurato dicenda sententia sit: meminerit deum
 se adhibere testes: id est (vt arbitror) mentem suam: qua
 nihil homini dedit ipse deus diuinus.

Plau.

Istic est thesaurus stultis in lingua situs: vt quæstui
 habeant loqui melioribus.

Idem.

Incipere multo est/ quam impetrare facilius **V**bi
 ad paupertatem immigrat infamix: grauior pauper-
 tas est: fides sublestior.

Idem.

Flamma fumo est proxima **B**ene consultum sub-
 ripitur sæpissime **S**uspitione impleuit me indignis-
 sime **B**oni mores dum ægrotant: interim mores ma-
 li quasi herba irrigua succreuerunt huberrime.

Idem.

Idem.

Comparatiuum & supellatiuum a latinatibus
 substantiuo postponi. **Cap. XXVIII.**

Illud quoque est piperatæ oratorum facundiæ
 coherentissimum: vt quum vocabulo alio ora-
 tionem canore terminaueris: comparatiuum aut
 supellatiuum substantiuo postpositum sæpius curaueris.
 mala plurima adfert mala vicinia. **Commendatio virtus**

tis honores amplissimos comparat. Eloquentiæ suauitatis alimenta dulcissima s̄bet exercitatio. Scipio Aphricanus bellicis rebus quam vrbaniſ gloriam maiorem sibi cumulauit. Scientiæ quam pecuniæ melior possessio est. Duobus digitulis prioribus cibum/pecuniam/& reliqua hoc genus omnia/qui hōestati studēt adcipiūt.

¶ Tum denique liberati per viros fortissimos videbamur. Cic. Idem.
¶ Non venire contra iniuriam, quam iste intercessoris iniquissimi beneficio obtinuit.

¶ Vti etiam in principio orationis eleganter ponatur diciturū confido. Vt amplissima quæ apud me collocati beneficia, ad vitam cultiorem me inuitant.

¶ Particula quam inter adiectiua duoratione comparatiui posita.
Cap. XXIX.

Quoniam orationes/omnino texere volumus ad Archetypon oratorum exactissimum: illud quoque obseruandum sit, vt quum in oratione comparatiuum est aliquod, cuius causa adiectiua duo idē substantiuū habentia coniungūtur hac particula quam secundo adiectiuo substantiuum postponendum esse censemus. Comparatiuum vero vtrique eleganter præponas; sed postposueris elegantius. Consulendum est potius multis quam paucis hominibus, honestam quam probrosam ducere vitam præstabilius est. Sacra quam prophana lectio mihi multo iucundior est. Hanc tamen elegantem esse sacra lectio quam prophana multo iucundior est non negamus.
Aliquanto satius fauorabili quam inuisæ rei vacare. Valer.

Idem faciendum tibi persuade: si regentia duo vnum
rectum/aut recta duo/vnum regens habuerint. Vt So:
lonis quam Draconis legibus vti fuit dulcius: Ciceronis
quam Hortensii in dicendo facultas fuit amplior. Elo:
quentia quam diuitiarum copiam habere censemus esse
vtilius. Amicitia quam fortunae statum inibus statumie:
nari multo certius est.

Quam ante comparatum poni, Cap. XXX.

Ræceptio hæc me admonet: vt itidem præcipia:
Comparatio vel cõparatiui naturam quãdã
habenti vocabulo nõ indecore particulã quã
præponendam esse. Vt humanis rebus consultum opti:
me putamus: quum euirati homines apio/ quam Sep:
lario vngento potius indigent. Amicitia tua/ quam
fortunae fauore maximo vti mihi optabilius est. Vitiis
quam diuitiis plures inuigilant Baccho quam baculo
hominum pars maior innititur Orationi/ quã arationi
operam dare aliquanto nõc honestius est. Templũ illud
Beatae Mariae Rotundae (quæ nunc Virgo a d matres
dicitur: antiqui vero hellenissantes Pãtheon vocarũt)
sanctis oibus consecrãdo/ quã illi spurcæ Iouis vltoris/
Cybeles/ ceterorumque idolorum relegiõi relinquendo Bo:
nifacius ille quartus christianæ rei melius puidit. Hoc
ideo exemplũ pono: vt noueris candidè lector: me adeo
distetum cotidianis lectõibus (quarum apud nos fre:
quens est multitudo) vt nisi subscessis horis et tumul:
tuariis/ occupatissimoque noctisurgio aliquid scribe:
re nos nõ posse. Quod igitur diuersam stili varietatem
inuenias: id impedimẽtis illis adscribas velim. Nunc ve:
ro quũ sanctorum omnium celebritas est: id ipsũ quod

consumimus: & quod reliquū superest: ad Progymnas:
mata hæc scribūda vertimus: set de hac re adhuc laconice
breuitati studere: quam multiugis paginis infantie
meæ maciē publicare malo. Impolita quædā & rudia/ q̄
pumicata agreilibus & hircolis hoibus gratiora sunt.
Colophonem addere / quam e pumice aquam petere
melius est. Tippulæ pondus quam multorum memo:
ria huius hominum fides leuius est.

Quamuis enim Themistocles: iure laudetur & sit eius
nomen quam Solonis illustrius.

Multo multoque seipsū/ quā hostē superare operosius.
Loci oportunitate (qua plurimū adiuuabatur) spoliatus
occidere dimicās/ quā adsignatā sibi a patria stationē/
deserere maluit. Sua cæde restari voluit se Fuluii crude
litate suggillare/ quā fenatus misericordia vti maluisse.
Regibus boni quam mali suspectiores sunt.

Te de aliis quam alios de te suauius est fieri doctos.

¶ Superlatiuum a suo comparatio rectum
augeri. Cap. XXXI.

Superlatiuū significatum particulis plurimis
(quarū aliquot dicturi sumus) augeri: nemo
homo: q̄ etiā a vestibulo (vt dicit) musas sa
lutauerit: ignorat. illud tñ qd̄ literatoribus nō omnino
est obuiū me opere natio delectat. Superlatiuū in ablati
uo a cōparatio suo rectū amplius dictū augeri. Vt do
ctissimo doctiores: Felicissimo felicior: Laudatissimo
laudatior: Elegantissimo elegatior: Leberide & cingalo
mendicissimis hominibus mendicior. Positiuū etiam
nonnunquam in ablatiuo ab suo comparatio regi ani
maduertimus. vt Stulto stultior: Prudentiore prudentior

*re d'fibus
pauca
quoniam*

*re d'obiqua
pauca
quoniam*

Cic.

Valer.
Idem.

Idem.

Salust.

*Superlatiuum
augeri
Cap. XXXI*

*Superlatiuum
augeri
Cap. XXXI*

*Superlatiuum
augeri
Cap. XXXI*

Aristides quoque ætatis suæ iustissimus fuit iustior.
Caius Fabricius & Coruncanius antiquissimi viri: vel
etiam his antiquiores Oratii illi trigemini plane ac dilu-
cide cum suis fabulati sūt: neque Aurūcorū/aut Sicano-
rum/aut Pelasgorum (qui primi coluisse in Italia dicun-
tur) set ætatis suæ verbis loquebantur.

Handwritten notes:
p. 20. l. 1. m. a.
et ut dicitur
in Ouid. l. 1. m. a.

Handwritten notes:
V. l. dicitur
in m. a.
p. 20. l. 1. m. a.

Ouid.

Adcedat lachrymis odium: dignusque putere:
Qui mala quum tuleris plurima plura feras.
Si sis stultior stultissimo.

Plau.

Miser hō est q̄ ipse sibi qd̄ edat: q̄rit: & id̄ egre inuenit:
Set ille est miserior: qui & ægre quærit: & nihil inuenit.
Ille miserrimus est: q̄ quū esse cupit: qd̄ edat nō habet.
Qui dicēdi modus p̄ louem lapideum pulcerrimus est.
Vt felix est pecunię indigens: cui literarū amor est: set
fælicior: cui cū scientię cupiditate pecuniæ adest copīa.
Ille fælicissimus est: cui illa literarum cupiditas earum
professione exatiata est.

Handwritten notes:
p. 20. l. 1. m. a.
et ut dicitur
in Ouid. l. 1. m. a.

Idem.

¶ Particulis quibusdā suplatiui fieri auctim Ca. xxxii.

Quamquam Dathus & Valla particulis pluris
mis positiuo adiūctis superlatiui sensus effin-
xerunt. Nos tñ aliquas posaturi sumus: adces-
sione quarū ad superlatiuum simul & adcedit superla-
tiuū incrementū. Hæ sūt eiusmodi lōge/multo/nimīrū/
maxime/īpense/cumulate/sine p̄trouersia/vl̄ quaque/
oīno/vt vt/vt̄cūque/absolute/ vnde quaque/vt Cumu-
late doctissim⁹: vl̄ que quaq̄ eloquētissimus: Phocid sine
p̄trouersia fuit optimus. Socrates oīo fuit sapiētissimus
Bonas arteis qui sinceriter cupiūt/adpetuntque: ii sunt
vel maxime humanissimi.

Handwritten notes:
p. 20. l. 1. m. a.
et ut dicitur
in Ouid. l. 1. m. a.

Aulu. gel.

Cic.

Paneti⁹ sñ cōtrouersia de officiis adcuratissime scripsit.

profuentissimam verborum redundantiam in caput
meum funditasti. Quanta potuisti foecundissima apud
me collocasti beneficia. Quanta possum maximavebo
rum amplitudine gratas gratias confessor. Quantum
potuisti dedecus maximum in phamam meam coniec
cisti. Sit igitur quātus generis / casus / et numeri eius dem
cuius erit superlatiuū. lam vero de nō solū reliquū est di
cendum. Coloratior fuerit oratio si nomen collocaue
ris. Vt non pecuniā solam: set & animam causa tua ex
ponerem. Non virtuti soli: set & literis opera dāda est.
Non eloquentia sola set et reipublicæ administratione
cumulara gloria queritur.

¶ Ex nominibus habentibus vocalem ante is
vel vs comparatiua formari. Cap. XXXV.

Nec solocisabis candido lector: si ex nomine
adiectiuo vocalem ante is vel vs finales sylla
bas habete comparatiuum inclinaueris. Stren
nuus enim strennuior apte & vsurpariue producet. vt
illud Plau. in Epid. Nam (inquit) strennuiori dererior
si prædicat suas pugnas: de illius ore fiunt sordidæ. Et
tenuis tenuior habet vt idem in Rud. Quanti magis ex
tergeo rutilum atque tenuius fit. Et ne id abusque Curii
ætate repetitum: existimes: (Plautū enim latinæ linguæ
Delicias antiquitatis nimium adfectatę triuales & semit
docti homines postulant) Ciceronis latinatum omnī
spirarchę verba audias. Quæ sunt hæc ex secundo libro
rum: quos de officiis scripsit. Benignitas (inquit) etiam
reipublicæ utilis est: redimi e seruitute captos: locupleta
ri tenuiores. Quod vocamen Ciceroni frequentariū est.
Nūqd tamē ita ptulit idoneior Bap. Pius: quem vnum

Plau.

omnibus synchronismi nostri in literis lauream facile erepturum arbitror. Quemque vnum colo/ supicio/ obseruo. Quorum absente vt præsente superlatialis eloqui p̄stabilis p̄stantia colloqui soleo. Quē Siluū suū redamaturū vbi hæc viderit (si forte viderit) & mihi spero & (arrogantia facessat) spondeo. Sed in certaminis campū repedemus. Eius Pii (quem dico) verba sunt hæc in adnotationibus. Adde quod (inquit) & sensus idoneior & coherenterior. Is ipse (quē) dico iuueniorem itidem dixit (vt id parerga dicamus) de Ligella quæ tenerioris iuueniorisque fœmoris amatoribus suis videri discupiebat. Ex aliis si apud scriptorē fidei spectate reperias vtare. Nec alias commonefacio. Rei enim grammaticæ vsus autoritate sola statuminetur. Nec positiuū eius superlatiuo vti posse tibi persuadeas: nisi comparatio itidē putes vtendum. Ausonius vsurpauit piissimum: quo significatur: eius comparatiuum ab vsu nō omnino alienum esse.

C Anominibus (quæ queniā a verbis originant) ideo verbalia dicunt) inclinamētū cuiusmodi est venerandus comparatiua non deduces: si antiquitatis illius reuerendæ vestigia obseruare cōtenderis: si vero cum aetatis nostræ oratorib⁹ (vt phauorini illi⁹ Geliani fert sētētia) colloqui adfectabis: eorum vt reliquorum superlatiua vsurpato: vt collendissimum/ reuerendissimū / & alia rationis eiusdem. In illa tamen antiquitatis vestigia facilius init sententiā mea.

C Aliqua superlatiua quibus vsi sunt veteres Cap. XXXVI.
f iij

Plau.

A Diectiua quędam nomina ex se comparatiua & superlatiua formarunt quę apd nostros amplius non extant. M. Cicerō. M. Varro et alii romanę linguę proceres ppter ea ex albo (vt dicit) suo exploserūt. sic eniz arbitror quia rudiora nimio & asperiora auribus sentiebāt. Qualia sunt ea: quib⁹ Plautus vtitur. Cuius verba ex Trinūmo adscribere collibuit. Nihil est (inquit) profecto stultius/ neque stolidius/ neque mēdaciloquius/ neque argutū magis/ neque cōfidentiloquius/ neque periurius: quam vrbani assidui ciues. Et autor ē Fest. Pompeius magnificissima latinos p̄ricos enunciaſſe. Quibus pro arbitratū tuo vtare. Multa eni ex Aurīcorū (vt aiūt) x̄tate repetita a nostris quasi redintegrantur/ & interpollantur. Quę hominū in literis eruditio plausibiliter adprobat.

¶ Magnificare & benedicere latina esse: cōtra Vallę opinionem. Cap. XXXVII.

I Aurentium Vallā corrigere voluisse psalmū illuz marianū: cuius principium est Magnificat & vulgatam illam mēſę benedictionem: que principium habet: Benedicite cōmunis omnīū ſētētia cōſpiranter adſeuerat. Credidit eniz magnificare latinum non esse. ſet magnificare. a quo magnificiēs participiū inclinat. Vt igitur magnificare latiū eē vocabulū non ignores: Plautina hic adſcripſi verba. quę ſūt hęc i Mē. Te vnū ex oib⁹ Ven⁹ voluit me magnificār. Et i Pseud. Ego ob tuā Sinia p̄fidia te amo et metuo & magnifico Et in Stich. Pudicitia ē p̄ eos magnificare q nos ſocias ſumpſerūt ſibi. In eā fortasſe valla deuenit ſētētia p̄ſuaſus a feſt. Pompeio: cui⁹ verba ſūt hęc multifacere dicitur ſicut magnificare & paruifacere. Aliquid tamen

distantiæ in significato habere facile contenderim. Ut sit magnificare magnificum prædicare. Est ante magnificus qui magna facit: quod diuissim ibi placitum est. Quia fecit mihi magna quod potens est. Magnificere vero sit existimare plurimi. Ut virtutem tuam magnificio. Quod autem reliquum est: Valla neque benedicens/neque benedicere in voce vna repiri posse adseuerat. Nisi Chilo ille lacedæmonius mortuis maledicendum vetuisset: cum Valla iam cinesfacto colluctaretur. nec illi benedicere. qui benedicere latinum esse negauit. Plauti igitur (ne longioribus utar diuertiis) verba hæc sunt in Asin. Quum illiciebas me ad te blande/ & benedicite. Et ite eya benedicite/ ite intro cito/ valete. & in Trinum. Te potius benedicere æquum est homini amico: quam male. Dicerem etiam mediterraneum a Plynio sæpius usurpari: quam meditullium vel mediterreum dicendum censent festus. Pompeius nisi ista hæc in qua iam longum diuertimus grammatalia: quam oratoria potius essent.

¶ Comparatiuum per positio eleganter poni.
Cap. XXXVIII.

Multum etiam oratoribus vstratum est. ut comparatiuum per positio ponat: quum positium habet particulam multum sibi adiunctam. multum lætus/ lætior. multum tristis/ tristior: multum gaudet/ gaudetius: verborum nitore pigmentata oratio auribus iucundior est. Fortunam rebus tuis arridentem/ foelicius vbi audiui: Sidoniana illa verba in clamaui. Ores que O quaterque beatum te: de cuius culmine datur amicis gloria: inuidis poena/ posteris gloria: propterea vegetis et alacribus exemplum: desideribus et pigris iocamentum. Penitus cordis medullarumque secretus sitis depopulatur. Vulpes pium facilius comest.

Cic.

Amicitias quæ minus delectent / & minus probent
magis decere cęsent sensim diffuere: quã repẽte p̄cedere.

Valer.

Bonæ mentis v̄terpatio nullum tristoris fortunæ re-
cipit incursum. Quorsum adtinet / aut diuitias i prima
fælicitatis parte: aut paupertatem in vltimo miseriarũ
statu ponere. Quum & ilarum frons hilaris multis it̄
amaritudinibus sit referta: & huius horridior adspẽct̄
solidis / & certis bonis abundet. Cadura nimirũ / & fra-
gilia / puerilibusque consentanea crepundis sunt ista:
quæ vires atque opes humanæ vocantur. Adfluunt su-
bito / repẽte dilabuntur. Nullo i loco / nulla in persona
stabilis nixa radicibus cõsistunt. Set incertissimo statu
fortunæ huc arque illuc acta quos in sublimi extulerũt
improviso recursum delitutos in profũdo cladiũ misera-
biliter immergunt.

Adiectiuum a comparatio rectum
in ablatiuo. Cap. XL.

QUOD etiam dicturi sumus in literis summati-
bus viris perfrequens est. Comparatio habet
te verbũ aut quod: aut adiectiuum cum verbo
sum particula quam interiecta sic vtare: vt verbum ip-
sum in participium tẽporis præteriti casus ablatiuo cõ-
mutes: aut abiecto verbo sum adiectiuũ in ablatiuo col-
loces. Quæ præceptio exemplis se videndam clariorem
ostentabit. Vt solito fælicior, i. quam esse consueverit.
Aetatis huius homines quas adceperunt iniurias / des-
pellunt violentius: quam honestum sit. Vnctior profe-
cto oratio est: si dixeris. honesto violentius depellunt.
Qui nimia temeti redundantia iamque putria habent
ilia: hi ab Dionysiũs ad Nephaliã sacravtili tardius trãs-

señt. Dionysio pi^o æquo parétas. Themistocles adule-
scens liberius iusto vivebat. Cachinuus est effusus plus
æquo risus.

¶ Dicto citius tumida æquora placat.

Verg.

¶ Loco participii huiusmodi/nomé ablatiui cas^o eius-
dem prope significatus apte ponitur. vt Cicero erat elo-
quentior quã credi possit: dices. Cicero fide eloquétior
erat. M. Crassus erat ditior opinione hominum. Id est
quam homines crederét: sic enim lubet interpretari. Est
prudétior voluntate mea. i. quam ego velim. Maius for-
tuna tua facinua aulus es & alia compluria.

¶ Illic curau: vt opinione illius pulcior sis.

Plau.

¶ Semitariũ illud secundũ quod quisque supla-
tium vsurpatione fugiendũ est. Cap. XLI.

Enidocum vulgus hominum huiusmodi

S orationibus vri tolet: secundum quod q^uis-
diues est: a literarum studio retorridus est: die-
cendi modum ex infima (credo) plebitate sumptum ad
patriciorum vsũ traduces: si in orationibus duab⁹ duo
superlatiua collocaueris cum particulis vt/ & ita. Dices
itaque. Vt quisque ditissimus est: ita a literis retorridus
maxime sentitur Vt claris natalibus quisque est præstã-
tissimus: ita superbia eminentissim⁹. Vt literarũ studio-
sissimus quisque est: ita censetur optimus. Vt nũmum
cumulo cumulatissimus homo est: ita virtuti habetur
inimicissimus. Absque his particulis vt & ita sapientu-
le id fieri videmus. Qui vincendas manus voluptati
mollissime dat: is in sordium volutabro volutatur pæ-
minosissime. ¶ O prime societas hominũ cõiunctio
que seruabitur: si vt quisque erit cõiũctissimus: ita in eũ

Idem. plurimum benignitatis cōferetur. ¶ Primū illud in offi-
cio est: vt ei plurimū tribuam⁹: a quo plurimū diligimur.
Idem. Nec dubiū: quin maximo cuique plurimum debeat. ¶
Idem. In collocando beneficio/ & in referēda gratia (si cetera
paria sint) hoc maxime officii est: vt quisque maxime
Idem. opis indigeat. ita ei potissimū opitulari. ¶ A quo plu-
rimum sperant: etiā si ille his non eget. tamen ei potissi-
mum inferuiunt. ¶ Vt quisque animi magnitudine ma-
xime excellit: ita maxime vult omnium princeps esse: vel
solus esse. ¶ Quid igitur venustatis & quā longo qua-
si spacio ab vulgarī illa loquutione distet iā tibi esse
perspicuum conicio.

¶ Particulas vt & ita modo alio quē loquentiur...
vulgus vsu incōposito deterat vsurpādas. Ca. XLI.

D Lud in Gallia inoleuisse/ iualuisse/ irroboraſſe
nouim⁹: vt aliqd ab nobis petētib⁹ rñdere solea-
mus pticulis istis/ ita/ etiā/ sic. Qd quā a roāne
linguę puritate alienū sit: q ad rēta aure scriptorū fidei
recepta monimēta lectitauerit: aut mūditer loqntes aus-
diuerit: oino facillime diiudicet. Et ne longioribus vtar
diuerbiis. Querēti abs te aliqd p idē verbū rñdebis. Vt
scripsisti ne ad patres: rñde. scripsi. An ne ad me venies:
Veniā. An ne diuitiis añponendā esse virtutem censes:
Cēseo. Negatiue si rñdebis: pticulā nō solā posueris. Set
elegātior erit oīo: si verbū additaueris. Habes ne pecu-
niā: Nō: vl. Nō habeo. An ne tibi nocere aliqs conatus
est: Nullus. vel. Nullus conat⁹ est. Illud itidē vitio ascri-
bendum est: qd vulgarīa hoīm loquutio illas particulas
ita qd recipiat: quod ex plebitate infima sūprū arbitror.
Sic em̄ isti dicere solēt, amat te multū: ita qd sine te viue:

re non posset. **H**ac igitur Gothici sermōis barbariē merā
 eicere si volueris: utendū sit particulis adeo/vt vsque
 adeo vt/vel itavt. Dices igitur ita te amat: vt sine. &c. vñ
 adeo te amat: vt sine. &c. vñ vsq̄ adeo te amat vt sine&c.
 Subide vt & ira in orōne ita collocabūnt: vt si adiectiuus
 noibus addideris: ea fuerint eiuldē cōparatiōis gradus.
 Verbis itidē nō minus venuste adiūgnnt. eo tñ ordine:
 vt vtrū melius congruere visū sit præponas. ac inter ea
 semp aliquid interponas. Vt ita iustus/vt doctus. Vt de-
 formis: ita miser sp̄cipis. Vt honestū est parētū nobiliū
 titulos virtutis adcesside cumulare: ita deforme ab eis al-
 iquid detrahere cēsent oēs. Caius Cæsar. M. Cicerōe ita
 fuit eloquentia inferior: vt bellicis laudibus superior
 Vt oprimo quisque datus est ingenio: ita ad summum
 virtutis fastigiū contendit maxim. ¶ Vt quisque sor- Cicero.
 didissimus videbitur: ita libētissime seueritate iudican-
 di sordeis suas eluet. ¶ Vt mori neminē solere memine- Valer.
 rim⁹: q̄ nō vixerit. ita nec viuere aliquē qdē posse: q̄ nō
 sit moriturus. ¶ Oportet versari in conuiuio sermōes: Macrob.
 vt castitate integros: ita adpetibiles venustate. ¶ Profe- Plau.
 cto vt loquor res ita est. ¶ Ita diis est placitū: voluptati Idem.
 vt inreor comes p̄sequat̄ ¶ Inimici phamam non ita vt Idem.
 nata est: ferūt. ¶ Ita est amor: balista vt tacitur. Idem.

¶ Superlatiuum aduerbii regere genitiuum
 omnium aut quoduis generale nomen

Cap XLII.

Quoniam de superlatiuis tam multa conuenis-
 mus: illud si nō inuoluendum non putauis-
 mus. Aduerbia superlatiua si genitiuum hūc
 oim/aut quoduis nomen aliud generale regāt: orationi

pondus impensum superponent. Ut Antonium Boulainuillerium re vera omnium amantissime diligo: eiusdem amicitiam omnium diligentissime adseruabo. Scipio romanorū fortissime pugnas depugnauit. Quod omnium facinorissime commouisti: in meum nūmū (vt aiūt) & talentum tuū fecisti. Te offensa ualitudine distentum esse minime omnium uelim. Pro beneficiis mali messem metere omnium iniquissime fit. Generis cuius recentiorum literas exosculantium orationes scaturigine multa p̄scatent. Eas enim suas orationes uariis dictionū quasi picturis maxie oim variegare p̄cedūt.

¶ Post cōparatiuū: quaz postponi: et post quam: ut uel qui / quaz / quod. Cap. XLIII.

Quos aliquid exprimere nō posse quum dicere uolumus: huiusmodi orationes maiore adspiciuntur uenustate: quam ut scriptis aperire queā. Ut si dicere uelim. Non possem uerbis exprimere quantū te diligā. Oratio illa fuerit uenustior. Qua ego te cōplector beneuolentiā maior est: quam ut dicere possim. Amplitudinem fortunæ tuæ terras omnes / omnia maria fulgore suo late occupātem cognosco maiores: quā ut manu mea adtentari debeat. Clarior est phamæ tuæ celebritas: quam quæ liuidulorū oculis lippitudine fœda cæcutientibus uideri possit. Beneficioruz tuorum apud me collocatorum cumlatior est altitudo: quam ut eorum gratias referre ualeam. Tetrior est ingrati tudinis tuæ suggillatio: quam que in tenues auras euanescat. Compluria hoc genus exempla ut uis compone.

Macrob. ¶ De epicteto phō nobili: qd̄ is quoq̄ seruus fuit recētor est memoria: quā ut possit iter oblitterata nesciri.

¶ Vnusquisque etiā superlatiuo addi: & cōparatiuum de plurib⁹ gñis eiusdē dici. Cap. XLIII.

*quoadm
hinc p
pago
puno*

Vnusquisque positiuus adiungitur vt Laurentii præceptione non aspernanda traditus est: cum superlatiuo conuinctum depræhēdimus apud Valerium Maximum latinæ rei gravitate nominatissimum. Cuius verba sunt hæc. Idem (inquit) sensit Fabricius Lucinus honoribus & autoritate omni ciuete poribus suis maior: censu par unicuique pauperrimo. Vbi transeūter adredas id quod multis non satis i gramma eruditis adferre solet dubitationem. Id autē est. Comparatiuum comparatiue adceptum dici posse de pluribus generis eiusdem Vt apud Plautum Antiphotes habens filias natu maximam visurus: ad meaz (iq) maiorem filiam inuiso domum. Multa hoc genus exempli Auli. Gel. non infrequens lectio te docebit.

¶ Vnus cum superlatiuo adiūctū, Cap. XLV.

Idetiam oratoribus frequētariū est: vt nomē vnus pro solo adceptū superlatiuo cōiungat. Eius enim sensum augefacit maxime. Vt tu vnus oim mihi carissimus es. Te vnū altissimum virtutis fastigiū suspicio. Democritū vnum in risu fuisse profusissimū nemo nescit. Lu. Crassum ab risu vnum fuisse abstinentissimum Plinius contestatur.

*omnibus
rebellis qui
p. vni / 29
m. vni / 29*

¶ Quem vnum ciuitatis nostræ audio dicere præstantissimū. Rei huius ratio est: quod si in eloquētia multi vna cum Cicerone excelluerint: illud vere possum dicere: Cicero fuit eloquentissimus: ad id sensi: Cicero nullus fuit eloquentior: tamen si eloquentia multi fuerint pares. Quam vero dicis: Cicero vnus omnium fuit.

Cic.

eloquentissimus: iá nullum illi paré adfuisse significas.

¶ **O**mnis cū positiuo / & comparatiuo: quisque cū
positiue & superlatiue aduindum. Cap XLVI.

IN oratione quom adest superlatiue siue nomē
siue aduerbiū: in ea ipsa oratione uocabulum
quisque sepius: & oīs insolēter ponat. Sin ve
ro nullum adest superlatiue utri uolueris locū adsigna
bis: frequentior tamē sit oīs usurpatio. Ut oīs orator
bon⁹: oīs grāmatista melior: Ornī ciue melior: Optim⁹
quōque: pbatissimo quōque ingenio. Spectatissimis quēque mori
bus gñis hūani cōmūitas fauore sūmo pplectit. Ornatif
simis quēque literis cōpositū popularitas oīs admirat.
Amurcatissimo quisque ingenio dignus est: ex cuius cor
pore fiat litera lōga. Nec te dimissū uelim cādī de lector:
nisi prius admonitum. uocē quisque suplatiue postpo
ni nō inelegāter. Honestissime quisque uiuens uiceras
perditorū cōsciētias exemplo suo cicarricat. Dein quis
que addi positiue nō oīno negamus. ¶ **Q**ua in re clas
rus quisque ē: ad eā pperat & diei ptē illi plurimā ipetit.
Quisque cum nomine numeri quid significet.

Aul. Gel.

Cap. XLVII.

Quisque: nō oīs postponit nōi numeri signis
ficanti ut decimus quisque: Centesimū quēque.
Quid autē quisque significet: id conspirati oīm
adsensu (q in ea re nullus est) dici non pōt. Quū enim
(inquit Valla) dico. Dabo tibi ex ouib⁹ decimā quāque:
nō eā intellego: q numerādo decima eueniet. set vnā de
decē: quēcūque sit: uel melius (quod dici solet) ex sigulis
denis vnā quēcūque sit numerando. Citat idem exem
plum illud Cæsaris. Legione pducta cognoscit nō deci

vtimur. Illud tamen surdis prætereundum non est testi-
monis. Huiusmodi aduerbia in vni exuentia etiam cõ-
paratiuis adiungi posse. Latine eni (licet fortasse minus
ornate) dices: multum doctior: vt Gelius cætera stadia i
terris Græciæ istituta dicit fuisse aliquatulum breuiora:
quam quod Hercules pedibus suis modulatus est.

Valer.

Aul. Gel.

¶ Quantum domo inferior: tñ gloria superior euasit.

Videri ea sibi duriora paulum & acerbiora.

De particula nihil idem dicendum censemus.

Therent.

¶ Nihil minus imo magis auge suspicionem. Qui di-
cendi modus licet rarior sit. Eum tamẽ dicendum putas
uimus: vt te cõmonefaceremus nullam certam & probã
dicendi præceptionem quæ firma stabileretur: dari posse:
vt Valerium Probum dicere solitum fuisse Gelius
scribit. Cuius verba hic adscribere mihi visus est opere
precium. Si aut verbum (inquit) pangis aut orationem
solutam struis: atque ea verba vti dicenda sunt non fini-
tiones illas prærancidas neque fœtundinas grammati-
cas spectaueris: set aurẽ tuam interroga. quo quid loco
cõueniat dicere. Quod illa suaserit: id profecto erit rec-
tissimum. Hæc ille. Non igitur mirere lector si non ad-
sidue præceptiones nostras obseruari cognoueris: quã
etiã a gramaticis præceptionibus pro purgatarum au-
rium iudicio declinandi m sit.

¶ Particulã quo pro vti addẽdam esse comparati-
uo & non posituo, Cap. XLIX.

Multos ætatis huius vel doctissimos oratores
in erratum illud (si forte dicendum est erratũ)
incidere læpius animaduertimus: vt particulam quo p
vt vocabulis omnibus promiscue adiungant. Quod

facile diiudicabunt ii: qui in eorū adtenta lectione tem-
poris aliquantū cōtriuierint. Hoc ideo vos admonitos
velim: ego enim ipse arbitror dictū illud (vti plaraque
alia) ab eis imprudenter. Nec eorū phamam phamariffi-
mam obliterare velim: quo mea tenacius in humanis pe-
ctoribus imprimatur. Nō igitur dices. Ego ad te scripsi
quo nō ignorares amicitia qua te psequor: Dices enim
qui vel vt. Brachmanx ex Tātali phiala bibere solebāt:
quo firmior iter eos statuminaretur amicitia. Sopno
et cibo parce vtēdum est: quo magis acuminetur /igenii
acrimonia. Afabis abstinēdum cēfuit Pythagoras: quo
felicius viuerent homines. Multa hoc genus exempla
tibi tu ipse pronuncia: quo res ipsa sit. vsurpatione fa-
cilior. Qui igitur pro vt positiuīs & verbis: quo com-
paratiuīs cōiunctum est sermoni eorum qui munditer
loquenti sunt geminius.

Brachmanx ex Tātali phiala bibere solebāt
quo firmior iter eos statuminaretur amicitia
Sopno et cibo parce vtēdum est
quo magis acuminetur /igenii acrimonia
Afabis abstinēdum cēfuit Pythagoras
quo felicius viuerent homines
Multa hoc genus exempla tibi tu ipse pronuncia
quo res ipsa sit. vsurpatione facilior
Qui igitur pro vt positiuīs & verbis: quo com-
paratiuīs cōiunctum est sermoni eorum qui munditer
loquenti sunt geminius.

¶ Superlatiua aduerbia in e / vel in
um exire. Cap. III. L.

Quod autem Valla cuz Prisciano vt in aliis
multis ita in eare non sentiens se. nusquaz au-
toruz legisse potissime set potissimum adse-
ueret: i eius sententiam facile pedibus eo. Aduerbia em
superlatiui gradus quz in um exeuntur: finitionem e-
abnuunt: quibus cōtra in e finis est: ea finitionē um re-
fugit. Vt quia doctissime legitur: doctissimū latialis
particula nō est. Maxime nō maximū pouncies. Plus-
rimum non plurime. Potissimum igitur non potissime
dicendum tibi persuadeas. Quod vero minime & minis-
imum latialiter vsurpentur: idem Valla autor est Minis-
imum proprium esse superlatiuum: Minime vero pro
negatione sola adciendum.

doctissime legitur: doctissimū latialis particula nō est
Maxime nō maximū pouncies
Plusrimum non plurime
Potissimum igitur non potissime dicendum tibi persuadeas
Quod vero minime & minimum latialiter vsurpentur: idem Valla autor est
Minimum proprium esse superlatiuum: Minime vero pro negatione sola adciendum

¶ Quo pro quanto: & hoc vel eo pro tanto si-
mul ponenda. Cap. LII.

N Ec illud ignoramus particulā quo pro quanto /
& hoc vel eo aduerbia pro tanto a doctiorib?
sapius usurari Hoc tamen modo: vt cū quā-
ro adiungas tāto: Vt quanto pericles Themistocle fuit
eloquentia superior: tanto bellicis rebus inferior. Ita cū
quo adiunges hoc vel eo vt Quo faciliore ingenio nati
sunt homines: eo ad summum rei publicæ fastigiū eni-
sius contendunt. Non igitur dices: quo magis te amo
tāto plures ad te literas misseulo: set eo plures / vel hoc
plures. Quo magis arca nummis referior: hoc magis
satietas euacuatur. Quo tenuior in arca celsus est hoīni-
bus: eo vehementior est eis ad literarum studia cupiditas.
Quo pauciora gessimus: eo plura nobis gerunda
superant. Quo sapius Montifacuti frequentiam mecum
agito: eo magis in eiusdem seminis paruis hæsito.

Cic.

¶ Quo difficultus: hoc præclarus est.

¶ Relatiua quale & quantum vel sola in oras-
tione ponenda: vel antecedentibus præponen-
da. Cap. LIII.

Quoniam tamen aliquot in literis multi nois
præcepisse audimus: vt antecedens tale præce-
dat relatiuum quale: taliter qualiter: tñ quan-
tum: toties quoties: tanto quāto: & alia si qua sunt hoc
genus. ¶ Vti dices: Talis fuit in eloquentia Cicero
qualem nemo inter latinos audiuit vnquam. Quid sup-
ea re cōperti habeamus: hic exponere visus est opere
precium. Modum igitur hunc dicendi a cotidiano
non multum distantem multi ex recentioribus (qualis

est Politian⁹ vsurpant: aliquo tamen inter vtrūque
interiecto. Ex nostris tamen tribus (quos eloquenti⁹
primores praefati sumus) illud didicimus. vt relatiuum
ipsum aut solum sine antecedente ponatur: aut ei pra⁹
positū curē⁹ sepe. Vt Romana ciuitas ciuē nunquam
vidit qualis fuit Aphrican⁹. Aut qualis fuit Aphrican⁹
ciuis: nunquam tales vidit romana ciuitas. Quanto ma
iores in literarum studio suscipimus labores: tanto fra
gilitatis humane casus experturi sum⁹ rariores. Quāto
sapius ad me scribis: tanto maior nostra augetur ami
citia. Quantus fuit Cicero in eloquentia: tantus fuit
Caesar i bellicis reb⁹. Quantū me amas: tantūdem mu
tuo redamaris. Quanto tunica pallio propior est: tan
to ad curatiōne diligētia illam adseruamus. Quam diffi
cile est canis lernere lectū: tam difficulter morosi tra
ctant homines. Aliena quieti nuidens est: qualis est
canis i praesepio. Quantū periculū est bono malefateres
tantūdem est malo benefacere. Multa hoc genus exem
pla formabis. Nec ignoramus Ciceronem aliter saepe
dixisse: quem tamen dicimus modum sapius vsurpasse
se norunt facile ii: qui i eius lectione tempus insumunt.

¶ Quanto maiores sumus: tāto nos sūmitius geramus.

¶ Quales simus tales haberi videamur. Socrates expe
dita & compendiarīa via eos ad gloriaz peruenire dice
bat: q id agerent: vt quales videri vellent: tales etiā esset.
Illā tamen aliorum praecptionem quā obserues pro
aurium iudicio non impedimus. Vt Tenta est nomi
nis tui amplitudo: quantā posteritati maiores non
reliquerunt vnquam.

Handwritten notes in the right margin, including "Cicero" and "Valerius" written vertically.

Cic.
Valer.

De relativis.

Relativum qui habens antecedens hic vel is anteponendum. Cap. LIII.

Quoniam in relativorum mentione incidit oratio: nonnulla studiosae iuventuti (credo) utilia iam dicere adgrediamur. Relativum qui/que quod pro antecedente habens pronome hic/vel is hoc pacto collocabis: ut relativum in oratione priore: in posteriore antecedens posueris: si Tullianae oratoris modulatione verborum epimelia resonare curaveris. Ut Quorum supercilia omnino demissa sunt: hi vituperationes invidi esse creduntur. Quae supercilia in naso deflexa videmus: ea viri superciliosae severitatem demonstrant. Qui popularibus benevolentiae adsentationibus alienas aures dulciter quasi titillant: i: e medio tollendi sunt. Qui amicum extrema subeuntem pericula committatur: is amici adpelatione dignus est. Qui reticulae percudis vitam agit: is succiduae Plutonis animam suam nutrit. Qui foenerato fundit iniuriam: is eam foenerato non fundit. Qui errore imperitiae multitudinis pendet: hic in magnis viris non est habendus.

Quorum patres/aut maiores in aliqua gloria praestiterunt. eorum plerique in eo genere laudis student excellere. Quo expedis & celerior remuneratio fore videtur: in eo fere est voluntas nostra propensior.

Tunc res male se habent: quum quod virtute effici debet: id tentatur pecunia.

Fortiter malus qui patitur: idem post potitur bonum.

Cui homini dei sunt propicii: lucrum ei profecto obicitur: Quod tibi lubet: id mihi impera.

Handwritten notes:
Cic.
Idem.
Idem.
Idem.
Idem.
Plau.
Idem.
Idem.
Idem.

¶ Si quem hominem expectant: eum solent prouidere: qui hercle illa causa nihilocyus venit.

Idem.

¶ Qui ipſus se contemnit: in eo est indoles industria.

Idem.

¶ Antecedentia ille/ iste/ & ipse nonnunquã ita posita obseruauimus: set illud adeo rarum est: vt de eis nihil nuuc præcipiamus.

Idem.

¶ Ante relatiuũ quis antecedens hic vel is mediõ nullo anteponendum. Cap. LIII.

Illud etiam quum ceteris oratoribus: tum maxime Ciceroni & Geliõ vsitatissimum esse animaduertim⁹: vt pronomē hic vel is antecedeſ relatiuõ qui eo modo anteponat: vt nihil inter utrũque interpositum sit: Vt literas recepi eas: quæ mihi iucundissimę fuerũt. Ornatius dictum est quam: recepi illas literas quæ. etc. Suauissima fuit eloquentia Platonis eius: qui ab apibus Hymettiis enutritus est. Laudis tuæ amplitudinem scriptis quum exprimere non possim: imitator Timantē eũ: qui Agamēnonis vultum tristitia obnubilatum satis digne ostendere non potens penicillo velauit. Nulla est amicitia ea: quę sibi lucrum proponit. Amicitia personam detrahit is: qui fenestrato portore verum se amicum ostendit. Incredibilis est indoles hominis eius: qui quum est adulescēs: blandis voluptatum Syrenibus aureis obturat. Coruis & lupis largiẽ hic: qui in ingratos nulla beneficiorum magnitudine satis honoratos beneficia confert. Magna fuit puicacia Alexandri eius: qui quum iugi fatalis lora dissoluere non posset: dissecuit. Set fortasse exẽpla hæc nimium multa videbuntur iis: qui auribus sunt delicatioribus.

¶ Relatiua quę sũt aduerbia antecedentibus añponenda. Cap. LV.

b iiii

S Et quia ex p̄nominib⁹ aduerbia aut loci aut temporis a latinatibus fieri cognoscimus: quod de relatinis præponendis iam enunciauimus: idem etiam in aduerbiis relationem aliquam habentibus obseruandum putamus. Vt vbi peccauerunt homines: ibi eorum animę puniuntur sapius Quo animum adpellis: illuc eodē opus facile adcedit. Quod mihi secreto dixeris: vbi posueris ibidem recipies. Vbi Sparta dēfissimis auaritię tenebris iuoluta i barathrū patēs manus iiecit: hic pulcherrimū illd̄ Gręcię ipsū pdidit. Vbi viximus: ibi pulcherrima locorum est amoenitas.

Valer.

¶ Coriolanus quo latebras quæsitū venerat: ibi breuissimum adeptus est imperium.

Idem.

¶ Manlius quo horridiorem patrem habuit: hoc periculo eius laudabilius subuenit.

¶ Relatiuū antecedentia duo habens cū posteriore conuenire. Cap. LVI.

S Et qd̄ illd̄? Nōne Dii Deęque omnes pulcherrimum est: vt quum relatiuum habeat alterum antecedens prioris fere expositiuum: siue p̄prium sit siue adpellatiuum: cum eodem i genere / numero / & casu conueniat: & id quidē sapientē, si verbum dico / nomino / adpello / nuncupo / voco / aut quoduis aliud simile intercedat. Vt in radicibus Capitolii Tullius Hostilius carcerem condidit: quod Tullianum adpellatum est. Apud Belgas opidum est moribus validissimum / follis muentissimum manuortis viris instructissimū: qui Ambiani dicuntur. Verbum ei & adiectiuum cū hoc secūdo pariter conueniat. Amce

nissimum flumen quem Somonam adpellant in Am-
bianos interfluit: Diuus Martinus Ambianis chlamy-
dem cum paupere partitus est in loco eo: quæ nunc
eidem Martino ædes est dicata. Quod exemplum ad
hoc scribo: vt noueris me hunc librum (quæ Progym-
nasmata adpello) eo die scribere: quo Diui Martini cę-
lebritas Gallos gaudentur exhilarat. Virtutis & litera-
rum eleuatione temeratio ausu præsumunt sibi maleuo-

lētissimī: quæ hominum multitudo pudoris spolia per-
didit. ¶ Nihil est illi principi deo qui omnē mundum Cic.

regit: quod quidem in terris fiat adceptius: quam conti-
lia cretusque hominum iure sociati: quę ciuitates adpel-
lantur. ¶ Hoies hac lege generati sunt: qui intueretur Idem.

illuz globum. quem in templo hoc mediū vides: quę Idem:
terra dicif. ¶ His que aīus datus est ex illis sempiternis
ignibus: q̄ lydera & stellas vocatis. Multos seculi hūis
liuidos (vt harpyę illę fuerit) ad actū foedo foedātes oīa
virorū bonitas perosa est: qđ hoim genus fugit adū est.

¶ Quæ etiam vocāt relativa adcidentis cuiusmodi sūt
qualis & quantus ab hac præceptione aliena non sūt.
Vt vituperones alienaz phamam sordulentis vnguibꝰ
velicantes virosis verborū aculeis stimulandi sūt: quāle
hominum vulgus cū virtutē nullum habet commercīū.

¶ Patrimonii decoctores illud dilapidare solent: quā-
lia hominum mancipia veterum ætas ignorauit.

¶ Saxum antiquum ingens: campo qui forte iacebat.

¶ Limes agro positus: litem vt discerneret aruis.

Vix illud lecti bis lex aceruice subirent:

¶ Qualia nunc hominum producit corpora tellus

¶ Inopē/probū, tñ & modestum si defēderis oēs non

Verg.

Cic.

Cic.

improbi humiles (quæ maxima i populo multitudo) præsidium sibi paratum vident.

Verg.

¶ Arquum que manu celeres que sagittas corripuit fidus quæ tela gerebat Achates.

¶ Relatiuum cui antecedente cõuenire i tribus genere/numero/& casu/. Cap. LVII.

¶ T ne quam i incude fingimus materiam alia qua ex parte nõ omnino (quantæ vires nostræ erunt) absoluta e manibus exeat: illud de relatiuis præter hæc putauimus dicendum: relatiuum cum antecedente in tribus genere/casu/& numero illi postpositum conueniat. Quod plane formabis, si hæc duo ab eodem vocabulo recta curaueris. Vt qua te cõplectar beneuolentia. ex literis nostris tibi abunde perspecta est. Quos homines rei nullius curam gerere putamus: eos parca quadam in vtramuis aurem dormire dicim⁹. Dices igit quas ad me dedisti literas: fuerunt gratissimæ. vel quas ad me dedisti litera hæc fuerunt mihi gratissimæ. Cuiusmodi orationum cum post tu pronominum hic vel is contentum is/qui aure nõ penitus facenti fuerit intelleget. Vbi tamen præponat antecedens rara est vsurpatio.

Verg.

¶ Urbem quam statuo vestra est.

Plau.

¶ Naucrates quæ conuenire voluit in. Naui non erat Quarum orationum partem priorem suspensa sētentia pronuciandam censemus. Vt illud. Quod ad te nihil literarum dederim: id occupationibus meis adscribito.

¶ Relatiuum vel adiectiuum ad neutrum genus transferri. Cap. LVIII.

N Obis hinc alio stilū vertere volentibus illud quoque enarrandum sese ostendit: vt quum relatiuū est aut adiectiuū cū significatu pprio significans id quod nomen res: ad neutrū genus transeatur: quodcūque antecedens vel substantiuum habeat. Vt liberalitatē tuā quoad moriar p̄dicare nō cessabo: quę res me ex paupere diuites fecit. Qđ ex paupere diuitem fecit dices elegantius Prudentiam tuā atque iustitiā (quę a deo te adcepisse arbitror) admirari non desino. Quum Daphnidis arquū fregisti & calamos: q̄ tu peruerse Menalca Et quum vidisti puero donata: dolebas. Verg.

¶ Nec illud est verū quod dicere solent quū antecedēs aut substantiuum significat rem inanimatā hoc tū obseruari: Vt exemplum illud, Verg. testatur Variū & mirabile semper foemina. & aliud/

¶ Triste lupus stabulis: maturis frugibus imbres. Dulce satis honor. Labor ille/ cui p̄ amicorum vtilitate non parcimus/ laudabile est. Vira hoīz in vitiorum atri- tate obuoluta execrabile est. Multaque ratione eadem tibi compone exempla.

¶ Quod ab abstracta p̄ concretis & noīa signifi- cantia rem p̄ significantibus personā eleganter vsurpentur. Cap. LIX.

S Et quis multa quū cæterorum omnium latia- lis linguę i pedeltri oratione classiariorū tum maxime Valerii lectiōne exercitus quę abstra- cta adpellant p̄ cōcretis elegāter posita ignorare possit? Vt virtutis tuę magnitudo officium linguę exuperat: lepidior est oratio: quā si dixeris magna tuavirt⁹. Varia hominum ingratiudo liberalitatem tollit. Perfidia bonis

gnitati inimica est. Nonne illud est pulchrius: quam si dicas: hoies nō sūt amplius liberales: quia ingratos multos experiuntur. Beneuolentiam tuā literas fouere solentem literis adire veritus sum. Tristitia nūbilum ex animi serenitate depulsum homines Abronis vitam viuentes pmittit. Multā fortuna: vīm hoīm diligētia preuertit. Quo altior est hominum felicitas: eo maiorem inuidiā sibi commouet. Tā sublime honoris tui fastigium inuidiam morsibus contingi non posse arbitror. Fortunā. Tristioris nubem sedula hominum prouidētia discutit. Nominis tui amplitudo per omne aūt tempus plenis glorię velis feretur. ¶ Rei magnitudo vsū quoque/exercitationemque desiderat. ¶ Nulla est tanta humilitas: q̄ dulcedine glię nō tāgat. ¶ Lēto gradu ad vindictā suā diuina pcedit ira: tarditatēq̄ supplicii grauitate cōpēsāt. ¶ Q. Fabiū Maximū Allobrogici filiū quē nimia prīs indulgentia hāredem reliquerat: publica seuetitas exhæredauit. ¶ Patrūque temeritatē casus iuuat. ¶ Nulla tā modestia felicitas ē: quę malignitatis dētes vitare possit. ¶ Neque illo quisquam est alter hodie ex paupertate parcior. ¶ Stulticię/adulescentiāq̄ eius ignoscās. Quib⁹ exemplis liquido compatet: rei nomen quam personę poni elegit: ut damno temeritatem tuaz. Hominiū multorum inuidiam contemno. **V V I E L M I G O N O D I** in literis dialectices eruditionem facio plurimi. Felicitati tuę congratulor. Nominis mei celebratū (si quæ fuerit) inuisurū multo scogitatione præsumo.

¶ Inuidere alium in oratione
 & alium in carmine
 casum regere, Cap. LX.

Cic.
 Valer.
 Idem
 Idem;
 Idem.
 Plau:

Illud etiam lectionis crebritate obseruatū cognouimus: vt in numerosa oratione dicendus sit: felicitati nostræ inuides: set in camcenali felicitatez nobis inuides. vt Liber pampineas inuidit collibus ymbas. Ascanio ne pater Romanas inuidet arces: Inuideo diuitiis tuis. Diuitias tibi inuideo. *Verg.* **Hominum immortalitati fata inuidet immortalitatem facta hominibus inuidet.** Dentatorū prosperitati edentulī. inuidet. Illud præter hæc usurpariōe indignum nō censemus inuideo tibi: inuides hominibus. Inuidet aut figulus figulo / vel egenus egeno / siue faber fabro / dulcisque poeta poetæ. Quod ex lectione multa & poetarum & oratorum facile discere potes.

¶ Quod relatiuū impediēs orationis interordiniū pulcre locatur. **Cap. LXI.**

Quoniam grāmatistarū alius ē loquēdi modus: alius et oratorū: illud oratoribus obseruandū monem⁹: vt relatiuū ita collocef: vt iterordiniū vulgati⁹ impediāf. Vt trahit sua quēq̄ voluptas: suū cuiq̄ ē i genitū. Velle suū cuiq̄ ē. Næui sui quēq̄ delectāt. Sua cuiusq̄ dignitas aliis p̄esse cred: f. Quo sepius id vsurpes: suos in rectis: relatiuū in obliq̄ ponaf. Nominandi enim casum obliquus suus præconstrui optat. Set de relatiuis aliis id quoque obseruandū esse multū i codicibus Valerianis puigiliū p̄probat. Vt a virtute nūquā discedūt hoies illius incredibile utilitatē percipientes. Amicitie n̄æ p̄stantiā nos illā mēte reuoluētes vix aio cōcipere possumus. Vitiōrū sp̄itudinē p̄aveboꝝ p̄gerie illā obruēs hoib⁹ ignotā volo. Virtutis aīz a vitiōrū largis errorib⁹ i artū reprimētis chamo nihilo secius: qui ab illa diūfue

i ii

tus est: atque canis. antiquus cathenæ adueneri solet.
 Hoc posterius facile obseruatum curabis: si suppositū
 habeat participiū regens casum sui uerbi cuius relati-
 uum a uerbo orationis regat. Vt homo admiratus eos
 quentis mellitas suauitatē eam degustare exoptat: relati-
 uū & antecedentis sedes cōmutabis. Dices igitur Hō eos
 quētis mellitā suauitatē eā admiratus degustare poptat.
 Suus rex reginē placet.
 Sua cuique sacra.

Plau.
 Idem.

¶ Pronomen ipsum cū pronomīnibus aliis in
 casibus diuersis & quandoque numeris ponē-
 dum. Cap. LXII.

Pronomen ipse/ipsa/ipsū/qđ triū psonarū est
 cū aliis pnomīnibus cōponitur. Nōne igitur
 illud est pulcherrimū: ut pnomē ipse pnomī-
 ni alii i adiectiuis diuersis ita iūgat: ut solocismus ad-
 pareat. Quod exemplis videatur clarius. Meā ipse utili-
 tatem queris: Tāquam numen aliquod diuinū te ipse ve-
 neror. Multa beneficiorū amplitudine nos ipse cumula-
 sti. Vt iterordiniū illud tibi ipse persuadeā esse. Ipse. i.
 tu cumulasti nos &c. Sero sapit is q sibi ipse nihil pri-
 quam oli fecere Phryges: prouidet. Canem (ut dicitur)
 oleo tranquilliolem: nisi hanc malorum contumacem
 Lernam exusseris: te ipse faciā. Frequens huiusmodi vo-
 cis usurpatio est apud Valeriū: apud Geliū frequentior.
 frequentissimā Ciceronis lectio exprimit. Quos auto-
 res uti mētis tendere multo lectites tibi ipse suadeo: &
 psuadere uelī: si ad sūmū eloquentiæ fastigiū cōtendis.
 ¶ Qui autē iratus Iuppiter plus nocere potuisset: quā
 nocuit sibi ipse regulus?

Cic.

Odi sapientem: qui sibi ipse sapiens non est.

Ennius.

Ⓞ Adceptionem variā esse pronominum hic/
iste/ & ille. Cap. LXIII.

Illud quoque oratoribus obuiū esse aīaduerti-
mus: vt pronomen hic de loquentis persona
dicatur: iste de persona ad quam vel loquimur/
vel scribimus: ille vero de psona tertia de qua loquimur
vel scribimus. Laudes tuas prædicare non desinas quā-
diu vita hæc remanebit: hæc id est mea expone. Ista va-
litudō me delectat maxime. Id est tua. Ad te paucis an-
te diebus scripsi quā me beneuolentia Ioannes prosequi-
batur: & multo multoque maior beneuolentia illa haud
dubie idies ad crescit Aeris huius temperiem si scriberē:
vix in animum inducere posses Annonæ caritatem istā
pauperuli homines refugiunt. Librū ista manu scriptū
ad me misisti. Ⓞ Dein pronomen istud cū adiectiuo vel
voce vel significato vel vtroque cōiunctum emphasim
quandam (vt dicere solent). i. enaruiam aut enaruiæ ma-
nifestationē habet: & tūc in ptē malā ppe semper ad capi-
tur: Vt perfidiam istam execrantur omnes. Istam signi-
ficat idem quod si dicas contemptibilē. Humilē istam
paupertatem quā osculamur neque Curios neque Fa-
bricios inuenias. Pronomen illud sæpius in bonū ad capi-
pi animaduertimus. Vt Cicero ille togatotum in poli-
enda lingua facile princeps. Ille id est notissimus pro-
pter eloquentiam suam. Sanctissimæ ille Lycurgi leges.
Pulcherrima illa Ambianorū ædes Beatæ Marię sacra-
ta. Dulcissimum illud beneuolentiæ nostræ monumentum.
Ⓞ Subide per pronomen hoc præteritā rē aut ante dictā
monstramus. Per pronomen illud futurā aut dicendam.

His diebus ad me venit nuncijs. Hoc anno operã impensã literis ipendi. Anno illo studiosã iuuentuti pro viribus adesse mihi certũ est. Significat autem illo idem quod si dicas: qui sequitur. Quod i his nostris Progymnasia: matibus passim vsuipatũ videas. Quodque Cicero: ni vsitatissimum esse legendis eiusdem cognoscas.

Cicero.

¶ Nemo his annis viginti reipublice hostis fuit. Vale-rius p̄cta exempla extra urbem gesta / postquam me-
morauit: memoraturus quæ in vrbe prosp̄ta sunt. Au-
ribus (inquit) ista tam præclara exempla Romana ci-
uitas adcepit: illa vidit oculis. Idem postquam parens-
tum in filios amorem / & indulgentiam scripsit: eorum-
dem in filios seueritatem scripturus. Comice (inquit)
leuitatis hi patres: tragice asperitatis illi. Ipse tamen aut
iuncti / aut separati: his vti possis. Illud quoque animad-
uertendum est. Quũ duo antecedẽtia oratione eadẽ res
ferre volumus: prius p̄ pronomen ille: & posterius per
p̄nomen hic referetur. Vt si oratione vna dicturus sis
Scipio ex re bellica & Cicero ex re urbana immortalẽ glo-
riam sibi p̄pererunt. Orationem illam aurium iudicio
non indignam confesbis. Scipio & Cicero immortalẽ glo-
riam sibi p̄pererũt: hic ex vrbe rei administratione: ille
ex rei bellicę tractatiõẽ. Virtus & vitium in terris latissime
regnant: hoc perditissimi homines consequuntur: illam
viri boni veneratione summa reueretur. Diuitias alii p̄-
ponit: bonã alii valetudinem: alii potentiam: alii hono-
res: multi etiã voluptates. Beluarum hoc quidẽ extremũ
est: illa aut̄ sup̄iora sũt caduca & incerta posita nõ tã i cõ-
siliis nr̄isquã in fortis temeritate. Diuitiis & sciẽtię in-
vigilãt plarique hoies: his q̄ hois adpellatiõẽ digni vt

Cic.

habeantur & sint student: illis quorum animus ad hominis dignitatem erigi non potest. Qua eloquutilli loquutione passim conspersus est oratorum campus.

CNimio præstat impendiosum te/ quam ingratum dicier: illum laudabunt boni: hoc etiam ipsi culpabunt mali. Hunc tamen relationis ordinem aliquando neglectum cognouimus.

CBrutus par gloria Romulo: quia ille urbem: hic libertatem Romanam condidit. Nec illud indidum præterire volumus: pro altero relatiuorum antecedens respecti posse/ quum, scilicet prolixior oratio auditoris sensum turbare possit.

CINter hominem & belluam hoc maxime interest: quod hæc tantum quantum sensu mouetur ad id solum quod adest quodque præsens est se adcommodat: paulum admodum sentiens præteritum / aut futurum: homo autem qui rationis est particeps facile totius vitæ cursum videt: ad eamque degendam præparat res necessarias. Set ad adiectiua repedandum censemus.

COmnis et nullus eleganter sine orationis poni: vel post substantiuum sedem habere.
Cap. LXIII.

QUum cetera omnia vocabula (quæ uniuersalia logici adpellant) xii maxime ois & nullus sine orationis ab oratoribus nois primi qui uenerunt illam transmarinam circumquaque norunt collocari solent non ineleganter. Ut diuitiis inhærent oēs. Literarum disciplinis q det opera est nullus. Virtuti diuitias postponit nullus. Negotium suum quam alterum conficere prius curant

omnes. Georgii Locardi ingeniatissimum ingenium nescit nullus. Collegii Montisacuri religiosam reformationem reformatamque religionem in confesso esse credo oibus. Amicitiam illam qua ego cum meo Boulainuillero deinceps sum humanis rebus antepono omnibus. Sordidissimos homines & circumforanea mendicabula virosis verborum aculeis stimulant omnes. In perditos homines peride ut in calcitransas mulas conuictorum plaustra effundere: aut eacudinis suppliciiis distorquere temperant nulli. Quibus honorosa paupertas est: hi ab asinis ad boues (ut aiunt) transcendere contedunt omnes. Ex Gerionaceo genere cum senis manibus hominis consuetudine vitis nullus.

Cicero.
Idem.

Quae igitur ea cupiditas eius legis ferenda: qua turpitudinem summam habeat: gratiam nullam: Quod somnum denique nobis nisi quietem corporis & medicinam quandam laboris adferret: contra naturam putarem datum. Aufert enim sensus actionemque tollit omnem. Venio ad macellum: rogito pisces: indicant caros: agniam: caram: caram: bubulam: vitulinam: coetum: porcinam: cara omnia.

Plat.

Idem.

Apollatizo inimicos omnes, i. contemno.

Idem

Qui deliquit supplex est vltro omnibus.

Idem.

Mare quidem commune certo est omnibus.

Ceterum si oratione vocalario alia non illepide clausur: classarios vocabula haec substantiuus poliponere solitauisse eorum monumenta contestantur. Animi libertatem omnem tollit nimia rerum cupiditas. Liberalitatis vestigium nullum ibi conspicitur: vbi regnat auaritia.

Amicitia nulla in his hominibus perennare potest: qui

utilitatem suam/ non alterius virtutem amicitia eius
fundamentum posuerunt. Fortunæ & corporis bona
oia virtute inferiora collocamus ¶ Comune autē ani- Cic.

mantium omnium est coniūctionis adpetitus procre-
andi causa; & cura quædam eorum: quæ procreata sunt.
¶ Facies est forma omnis/ & modus/ & factura quædā Au, Gel.
corporis totius: a faciendo dicta: vt ab aspectu / species:
& a fingendo figura.

¶ Lingua nulla est: qua negem quicquid roges. Plau.

¶ Hospes nullus tam in amici hospitium diuertit po- Idem;
telt: quin vbi triduum cōtinuum fuerit: iam odiosus sit.

¶ Nimia omnia nimium exhibent negocium hoib⁹: Idem.

¶ Virgo atque mulier nulla erit: quin sit mala: quæ præ Idem.
ter sapit: quam placet parentibus.

¶ Quod gerundia nomina necessitatem
quandam important. Cap. LXV.

Illud etiam i oratorum campo versatum semp
animaduertimus: vt gerūdiua nomia (seu gerū
dia adpellare gestis: parum enim me mouet ad-
pellatio) necessitatem quandam habeant. Si enim acti-
uum aliquod verbum in infinitiuo positū habeat voca-
bulum oportet/ debet/ necessum est: ratione cuius in infi-
nitiuo ponatur: verbum ipsum quod indefinitum est
altero dilecti spongia dileto i nomen gerundiū gene-
ris & numeri eiusdem cuius erat casus a parte posteriori
ab infinito rectus commutetur. Sin vero neutrum fue-
rit verbum: illud indefinitum vertatur in gerundiū: cui-
ius finis est dum: cū verbo sum/ es/ est. Quæ præceptio
exemplis fuerit splendidior. Si dices oportet colere
virtutem: elegantius dictum tibi persuade virtus colēda

est. Tu debes diligētius vtilitatem tuā quærere. Vtilitas tuatibi querenda ē diligēti⁹. Bonis ciuib⁹ rē publicā iuuare necessū est. Res publica bonis ciuib⁹ iuuanda est. Oporter homines illos qui perpetualem phamam sibi parere contendūt operā dare virtuti. Homi nibus his qui perpetualem p ham: m sibi parere contendunt virtutū opera danda est. Oportet curare vt nihil desit ad bene beate que viuendum. Vt nihil ad bene beate que viuēdū desit curandū est. Vt pceptores tuos quanta possis maxima veneratiōe reuerearis prouidendū est: Cauēdū est ne supplicia aliqua/ aut mortē ipsā timētes ad iniuriam faciendā adcedamus. Basilico nutritu ad epiendi sunt amici. Compluria hoc genus exempla finirem: nisi breuitati consulendum esse censerem.

¶ Huiusmodi gerundia nomina aut gerūdīa in fine orationis ponenda. Cap. LXVI.

Hec quæ præfati sumus gerundia aut gerūdīa vltimum orationis locum honorant. Vt communis prope omnium consensio censet virtutē diuitiū anponendam. Mala vitiorū consuetudo ex hominum pectoribus est repudianda. Amici qui virtutē cæteris rebus humanis anteponant sūt diligēdi. Ne temporis insumptio vana dedecus tibi pariat est cauendum. Vt literarum varietate ingeniū coloratū habeas tibi maxime est elaborandū. Vt gloria tua laude nulli⁹ ad crescit maior et nulli⁹ vituperamēto minuit: ppter id orationi colophon (vt dicitur) est addendus. Quam tarditudine mimicina resudine vicas: pedes tuos pulmonem habere censeo credendū. Qd semel occiperis id ē ab vnguitulo ad capillum summum pducendum.

¶ Mea quidem sententia paci: quæ nihil habitara sit infidiarum semper est consulendum. Cic.

¶ Meminerimus autem & aduersus infimos iustitias esse seruandam: Idem.

¶ Scientia que ramota est a iustitia callidias potius quam sapientia est adpellanda. Idem.

¶ Mors est seruituti turpitudinique anteponenda. Idem.

¶ Ornanda est dignitas domo: nõ ex domo dignitas tota querenda.

¶ Mercatura si tenuis est: sordida putanda est: si magna & copiosa multa vndiq; adportans multisque sine vanitate impertiens non est admodum vituperanda. Idem.

Vt autem vocabula hæc: vt cætera alia in fine orationis posita: in principio poni possunt nunc primum dicemus.

¶ Canora esse collocationem adiectiuum syllabas multas habentis si in fine orationis collocetur. Cap. LXVII.

¶ Quoniam de orationis fine loquuti sumus aliquantum pretium operæ facturi videre videmur: si nomina quæ apte ibi collocentur studiose (vt solemus) recenseamus. Adiectiuum itaque canoricum quod non est nisi plures habeat syllabas si orationis calce positum sit qualis est Venus illa e mari enatans: quam ab se inchoatam Apelles reliquit in uida fatorum serie correptam. cuius que oris pulchritudo reliquis imitandi spectabilis. Vt nominis tui gloria non lægue scit unquam extincta. Quem amicorum diligo maxime is est egregius. Phamæ bonitas ad beatam que viuendum est necessaria Comedatione mita cæsetur adulescens is qui est rerum

ab se gestarum auspicio falici nobilis. Cos secandi ex:
ors ferrum reddit acutum.

Cic.

¶ Oim societatum nulla p̄stator est/ nulla firmior: quam
quū boni viri moribus similes sūt familiaritate cōiūcti.

Idem

¶ Nemo illorum mihi fuit inimicus vnltariū.

Idem.

Tu ne verbo quidem violatus.

Id. m.

Difficilis est cura rerum alienarum.

Idem.

Bene p̄cipiunt: qui vetant quicquam agere quod du:
bites æquum sit/ an nunquam.

Id. m.

Fundamentum perpetuæ commendationis & phamæ
est iustitia: sine qua nihil potest esse landabile.

Idem.

Solæ faciunt virtutes beatum.

Quod voces hæ quæ in fine orationis
ponuntur elegāter/ non minus eleganter
in principio ponantur. Cap. LXVIII.

EXactis musices artis p̄fessoribus illud obseruari
audimus: vt carminis sui principiū & finis val
de sint sonora. Qd̄ me Hercules eos facere arbi
tror: quo magis delenifce eorū qui audiūt aures demul
ceant. Quū vero sonitu orationis aures ipsę quali titil:
landę sint & exhilarandę: illud obseruatum curabimus:
vt orationi canorū demus principium veluti & finem.

Cic.

Idem.

Quæ igitur in fine orationis ponuntur: eadem in prin
cipio p̄cinne ponuntur. vt ¶ Prōptiores esse debemus
ad nostra pericula: quam ad cōmunia. ¶ Optima hære
ditas a patribus traditur liberis: omnique patrimonio
p̄stantior: gloria virtutis/ rerūque gestarum: cui dede
cori esse nephas & vitium iudicandum est.

Valer.

Ter.

Omnia nimirum habet: qui nihil concupisrit.

Omnes quum valemus: sana ægrotis consilia damus:

Videndum est his: qui seniores in artis alicuius exerci-
tione vix hectafaciunt: uti vetulus bos alius vestigiū p̄mar:
Videndum est primum ne oblit benignitas & his: qui: Cic.
bus benigne videbitur fieri / & ceteris.

Videndum est: ut ea liberalitate utamur: quæ profit Idem.
amicis: nemini noceat.

Expetenda quidem magis est decernendi ratio: quam Idem.
decertandi fortitudo.

Optandū est: ut hi q̄ p̄sunt reipublicę legū similes sint: Idem.
quę ad puniendum nō iracūdia: set æquitate ducuntur.

Cauendum est ne adsentatoribus patefaciamus aureis: Idem.
nec adulari nos sinamus.

Faciendum id nobis: quod parentes imperant. Plau.

Multis p̄simili rōne exēplis libri illi Cicerōis officiales
partim suffarcinati sūt. Vti aut̄ vocamina hæc cū verbo
sum es est / coniungantur statim præcipiemus.

Odiolum est quum a prætereuntibus dicitur. O domus Cic.
antiqua quam disparti domino dominaris.

Deforme est de se ipso prædicare falsa præsertim: & cū Idem.
irrisione audientium imitari militem gloriosum.

¶ Substantiuum nomen syllabis multis cōstans
in fine orationis ponendum. Cap. LXIX.

NE materiam hanc quā i manibus (vt aiūt) ha-
bemus nō satis absolute formatā reddamus: li-
tud quoq̄ oratorib⁹ obseruatissimū eē ai aduer-
timus. vt substātiuū nomē quod pluribus p̄stat syllabū
quā duabus pulcherrimū fuerit orōnis fastigiū: & id qd
v̄sitatius s̄i verbi suppositū fuerit. Vt maxia ē apd̄ oēs
hoies nois tui admiratio. Multa est apud Gallos religio-
nis obseruatio. Virtutis illi⁹ vltamūdaneꝝ incredibilis est

veneratio. Verbis exponere non possem qualis sit literarum præstantia. Viâ qui nescit qua deueniet ad mare: annem is querat sibi comitem. Hominis eius qui voluptatum illecebris ancillatur exanimalis est turpitude. Mirandum in modum probatur quæ latialis eloquentiæ quasi pigmentis colorata est oratio.

Cic.
Idem.

Iustitiæ præ munus: ne cui quæ noceat: nisi laceffit iuriâ. Fundamentum iustitiæ est fides: id est dictorum consentientiumque constantia & veritas.

Idem.

Aequitas lucet ipsa per se: dubitatio autem significat cogitationem significat iniuriæ.

Idem.

Sûmû ius sûma iuriâ: factû est triû sermone puerbium.

Idem.

Nihil laudabilius / nihil magno & præclaro viro dignius placabilitate & clementia.

Idem.

Etiâ in secundis rebus maxime est utendû cõsilio amicorû: hisque maior quâ antea tribuenda autoritas.

Idem.

Virtus cultusque corporis ad valetudinem referantur / & ad vires: non ad voluptatem.

Idem.

Tales nos esse putamus ut iure laudemur: ex quo nascuntur innumerabilia peccata.

Idem.

Nihil decet inuita (ut aiunt) Minerua obstante: id est aduersante & repugnante natura.

Idem.

Quid eloquentia laudabilius & præstabilius vlt admirat de audientium: vel spe indigentium: vel eorumque defensi sunt gratia.

Idem.

Est autem amicitia nihil aliud: nisi oim diuinarum humanarumque rerum cum beneuolentia & caritate summa consensio.

Idem.

Contentum suis rebus esse maxime sunt certissimæ quæ diuitiæ.

Au. Gel.

¶ Verus est Pacui quæ Macedo Philosophus vir bonus familiaris meus scribi debere censebar per foribus omnitemporum. Ego ceteri homines ignaua opera et philophica secretia.

¶ Est illa vehemens & cōstās animi militia: literis pol- Valer.
lēs venerabiliū doctrine sacrorū ātīles philosophia.

¶ Illa sola iusta est multitudo: cuius vniuersitas in le- Macrob.
gū cōsentit obsequiū. Oroni: igi: cuius substātiū no
men finitio fuerit muta censetur esse venustas.

Substantiuum autem syllabis duabus constans locum
hunc rarerē admodum sibi vendicat.

¶ Per terrenos actus iter paratur ad cælū.

Cic.
Plau.

¶ Ego illū perisse dico: cui quidē perit t pudor.

¶ Quod verbū syllabis multis factū in fine oratio
nis nō ineleganter ponatur. Cap. LXX.

Illud prope idem de verbo multas habente syl
labas dicendum putauimus. Vt extra fortunæ
aleam positus est is: qui dona eius caduta & in
certa nō admīraē. Aristarchi audacia si mihi adesset ex
albo latinorum multa exploderem: Sed quoniam hoc
vulgatius quāz quod exempla nostra desideret: ideo
ē aliena posita voluimus.

¶ Ego vos hortari tantoz possum: vt amicitiam omni
bus rebus humanis anteponatis.

Cic.

¶ Oēs trahimur & ducimur ad cognitionis & sciētīæ
cupiditatem: in qua excellere pulcrum putamus.

Idem.

¶ Labi & errare/nescire/& decipi maluz & turpe duci
mus ¶ Ne incognita pro cognitis habeamus: hisque
temerē adscētiāmur.

Idem.

Idem.

¶ Plurimūq; parentū in praeceptis imbuti ad corū con
suetudinē morūq; deducimur.

Idem.

Idem.

¶ Fit nescio quo modo: vt magis ī aliis ceruamus: quā
in nobismet ipsis: si quid delinquitur.

¶ Sicerā fidei amici praeipue aduersis reb⁹ cognoscūē.

Cæterum quum erit verbum syllabarum duarum eius
rara sit orationis terminatio.

¶ Quod verbum sum eleganter in fine orationis
positum est. Cap. LXX.

¶ Vocis vnus syllabe tam exilis sonus est: vt vix
poetæ ipsi audeant in fine carminis ponere.
¶ Quoniam tamen verbum sum reliquorum
omniū præcipuū est & quasi seminariū quoddam:
ideo in fine orationis eius frequens vsurpatio est. Vt
virtus animi ornamentū est. Supina desidia & quasi ves
ternosa pigris hominib⁹ peruiciosissima pestis ē. Qui
vicioꝝ obscuritate multa animi nitidū nitore obtine
brat: is hominis adpellatione indignus est. Diomedis
arma id Glauci non dispari magis precio æstimata sūt.
Qui ea fruitur amicitia qualē cū Antonio Boulainuile
lerio mihi comuncem esse noui: is felicissimus est: Pau
pertas viscosa prensu facilis est.

Cic.
Idem.
Idem.

¶ Tyrannum qui beatū esse putant: miserimi ipsi sūt.
¶ Inuentis ætatis inscitia senum constituenda & regen
da prudētia est. ¶ Nec vero rei familiaris/amplificatio
nemini nocens vituperanda est: set semper fugienda
iniuria est.

Valer.
Au. Gel.

¶ Multo multo que se ipsus quā hostem superare ope
rosius est. ¶ Aderat ibi forte amicus noster/homo lec
tione multa exercitus: cui plæraque omnia veterū lite
rarum quæ sita/meditata/ euigilata que erant.

Plau.

¶ Proba merx facile emptorem reperit: tametsi in ab
struso sita est.

Idem.
Idem.

¶ Seruire amanti miseria est.

¶ Sapientiæ ætas condimentum est.

☉ Sapiētia xtati cibus est.

Verbū etiā sum i principio oratiōis poni posse multa Idem.
ex superioribus exemplis comprobant. Vt est quod te
scire velim. Est hominum naturæ id cohærens: vt con-
tempra paupertate diuitiis manus iniuciant.

☉ Quid ante verbum sum eleganter anteponen-
dum sit. Cap. LXXII.

A ipsa vocabula quæ diximus in fine orōnis
ponenda esse: si ante verbum sum ponantur
oratio venustior erit: ea autem sunt hæc. Cō-
paratiua/ superlatiua/ omnis/ nullus/ gerun-
diua/ adiectiua canore sonātia/ & participia potissimū
præteriti tēporis aut futuri cuiusuis terminationis sint.

Quod exēplis quū superioribus: tū pximis in prōptu
sit. Frōs occipio prior est. Tunica pallio pprior ē. Qui
Epimenidem sopno vicerit: vbi ad exodion vitæ perue-
nerit: ne minimam quidem laudis imagunculam adhuc
adsequutus est. Virtute nihil quicquam oprabilius est.
Libertas optima est. Vt tutela: sic pcuratio reipublicæ ad
vtilitatem eorum: quibus commissa est: gerunda est. Cic.

☉ Nullū officiū referenda gratia magis necessariuz est. Idem.

☉ Qui gratificāf cuiquam. quod oblit illi cui prodesse
velle videantur: non benefici neque liberales: sed pernizi-
ciosi adsentatores iudicandi sunt. Idem.

☉ Nec domo domin⁹: sed dño domus honestāda est: Idem.

☉ Acerbitas plarumque vlciscēdi maleficii: bene atque
caute disciplina est. Au Gel.

☉ Monosyllaba/ dissyllaba/ & polysyllaba
interferenda esse. Cap. LXXIII.

Ores vnus syllabę si p̄xime sibi ponant̄ multa: oratiō nē relinquēt̄ ieiunā: vt quas ad me in hac re occupato dedisti l̄as. &c. Parua i re hie p̄ se fert hęc grauitatē / vt ea maiorē nō videris vnquaz. Parū etiā grauitatis habēt vocabula syllabarū duarū si multa iuxta se ponant̄. Vt quis i hac re tā parua multos sibi quærat bonos viros. Set quæ plures habent syllabas canoram magis reddunt orationem. Hęc igitur omnia interserenda censemus. Nisi orationi grauitatem multā adiūcturus sis. Tūc enim verborum syllabas multas habētium positio venulat orationem maxime. Altissimā virtutis excellentiam numina illa vltamundana hoibus ignotam esse voluerunt.

¶ Quid in fine orationis fugiendū sit.
Cap. LXXIII.

Rationem igitur monosyllaba vox (nisi verbum sū) nō terminabit: pauca admodū dissyllabę locū illum sibi iuenient aptū: qui polysyllabis genuinus est. Cauebis itidem ne orationē profas eodem verbo quo & carmen termines. Non enim satis ornate dices. paupertas nimia coegit me tot adire labores. Demiror ego maxime quonaz pacto sit tibi tam piceata manus. Isti hęc quæ dicebamus frequens oratorū lectio ante pedes exponet.

¶ Quom generalis sermo est: quo verbo vtendum sit.
Cap. LXXV.

Si fuerit sermo generalis: id est ad omneis p̄miscue relatus ab illa p̄ceptione nō discedas: quin verbū ip̄m sit modi coniūgendi: p̄sonę secūde: & n̄neri singularis: aut ipersonale passiuę vocis

eius modi quæ oïis significatus exiget. Qua loquutiõe
 quid hercle apud latinos eloquentius iuenias: Vt Mi-
 grantes cernas. i. quibet tñc cernere potuisset. Qui te i pe-
 ricula euntẽ comites vix hoïem iuenias. i. quilibet volẽs
 ire i periculũ vix comitẽ iuenire poterit. Tã suavis ẽ ami-
 corũ dulcedo colloquẽdi vt dulci⁹ nihil excogitare q̄as.
 Quod exẽplũ quũ scribebã Antonii mei i urbẽ aduẽtus
 mihi nũciatus est. Qd̄ vbi audiui: læticia ea sũ exhilara-
 tus: vt me quasi immortalitate donatũ putauerim. Amici-
 tia ei quicquã (nisi sapiẽtia) melius hoï a deo immortalis da-
 tus caue existimes. Qua breuiore semita ad egestatis ter-
 nuitatẽ ocys deuenias: quã si rei tuæ magnitudinẽ cor-
 uis lupisq̄ (vt d̄r) largiare. ¶ In oibus negociis priusquã Cíc.
 aliquid adgrediare: adhibẽda est p̄paratio diligens.
 Difficile est quum p̄stare omnibus concupiueris: ser- Idem.
 uare æquitatem: quæ est iustitiæ maxime propria.
 Neque naturæ adinet repugnare: nec quicquam sequi: Idem.
 quod adsequi nequeas.
 Qd̄ adfirmatiue quasi deo teste p̄miseris: id tenẽdũ est. Idem.
 Priusquã icipias p̄sulto: & male p̄suleris: facto op⁹ est. Idem.
 Nõ fastidioso aditu virtus excitata igenia viuida ad se Valer.
 penetrare patitur. ¶ Neque haustum sui cu3 aliquo pe-
 sonarum discrimine largum/ malignũ ve p̄ber: set om-
 nibus æqualiter exposita quid cupiditatis potius/ quam
 quid dignitatis adtuleris æstimat. Inque captu bonorũ
 suorum tibi ipsi pondus examinandum relinquit: vt
 quantũ subire aïo sustinueris: tantum tecum auferas.
 Pro pte altera exẽpla sint hæc. Nõ voto viuif vno. Di-
 uitiis potius quã virtuti nunc vbique gentium cõsulit.
 Vndiquẽ totis vsque adeo turbatur agris. Verg.
 Conueniunt: stratoque super discumbitur ostro. Idem.

Cic.

¶ Suscipienda quidē bella sunt ob eam causam: vt sine iniuria in pace viuatur.

Plau.

¶ Mala phama facile nubitur: dum dos sit.

Idem.

¶ Perinde vt bene viuatur diu viuatur.

Idem.

¶ Verecūda ī neminē apud mē s̄a decet: vbi de diuinis atque humanis cernit. Nos itidē personā primā plurā: tui numeri indicatiui modi eomodo adcipi/multa oratorum lectione persuasi sumus. Vt quum dico: Aristomenis Messeni cor ab Atheniensibus exertum pilosū fuisse repertum audiuimus. Illud significat: ego & ceteri alii qui apud Valerium aut quemuis alium autorem id legimus cognoscimus.

¶ Adgrediare quam adgrediāris: & eodem modo in aliis elegantius dici. Cap. LXXVI.

Vamquam verbi passiuī persona secunda numeri singularis in ris & ī re exit sapius: tamen in futuro optatiui aut praesēti coniunctiuī finitiōnem re quam alteram posueris elegātius. Quod superioris regulā exemplis quibusdam compatet: & illis etiam vsitatus reddemus.

Cum hoste fortiter & animose depugna: netu fortasse imbellis videare. Rebus meis vt tuis vtare. Viros eloquentia maximos ueneratione semper prosequare. Petentibus amicis turpia non obsequare. Postquā tam multas p̄ virtutis p̄stantia miseras exantlauisti: aequitati coherens est: vt animo vinculis corporis soluto beatitate caelium fruare. ¶ Ceterae res que expetuntur oportunae sunt singulis rebus fere singulis: diuitie: vt utae: opes vt colare: honores vt laudare: voluptates vt

Cic.

gaudeas: valitudo vt dolore careas: & muneribus fungare corporis. Hoc igit modo vt dicere possis enitare.

¶ De futuro imperatiui quomodo: vtendum sit et quid sapius significat. Cap. LXXVII

PLAEROSQUE homines in latinis literis honesti/amoenique ingenii in illo cæcutire depræhendimus: vt imperatiui præsens / præsens & præteritum coniunctiui / & præsens infinitiui pro futuris temporibus sapius vsurpent. Quod quantum sit ab eloqui latialis munditia dissentaneum: norit plerique omnes: qui aliquanto aurium tendere id audientes mente secum agitant. De quorum postremo nonnulla memoratu (vt arbitror) digna dicere adgrediar: si modo de coniunctiuo pauca: ut prius de imperatiuo pauciora stilo nostro adtigerimus. ¶ Futurum igitur imperatiui (vt modorum aliorum) tunc esse vsurpandum: quum sup futura re loquimur: nemo nescit: nisi qui lolio (vt aiunt) victitans redolentes thymi flores alimenta musarum dulcissima in monte Hymetto depastus non est. Verum hercle vero id ipsum imperatrii futurum cuius dicebamus maiorem quandam vim & energiam habet sapius: quo videlicet in perpetuum (vt Diomedis tradit autoritas) fieri aliquid aut mandat aut imperat. Quo tempore in testamentis & legibus scribendis vti solent.

¶ Si furiosus exisset: agnatorum gentiliumque in eo / pecunia que eius potestas esto.

¶ Paterfamilias vti super familia / pecunia ve sua legauerit: ita ius esto. ¶ Si Paterfamilias itestatus mori: familia pecuniaque eius agnatorum gentiliumque esto.

¶ Quod præsentis & præterito coniun-

Cic.

Idem
Idem.

S Et quoniam studiosæ iuventuti prodesse laboramus: illud quoque dicendum putauimus.
 Ut quum debeo adiungitur cum verbo actiuo: utendum sit futuro participii in rus ab eodem actiuo: originante: cum verbo sum: ut debeo scribere ad patrem elegantius dicas ad patrem scripturus sum. Quum igitur dicas: nescio quid debeam dicere quum veniet: presentis aut preterito imperfecto pro futuro perperam uteris. Igitur quid diciturus sim quum veniet nescio dicendum tibi persuade. Phamæ si consuleres solito prudentior victurus esses. Subinde uti verbum debeo non ponis: saepe etiam aliter ac dicendum sit dicimus. Ut si venias ad me cras: hac re te munerabor. Quis non videt dicendum esse: si veneris vel si venturus sis. Homo lingua bisulci quasi proserpens bestia domi si adiceretur domum totam squallida colluuiione foedaturus esset: & non foedaret. Quum iter vitæ inculpatissimæ viros iam versaris: multem honorum amplitudinem tibi cumularurus sis: phamæ celebritati si consulas. Orationum huiusmodi copiam Ciceronis et Valerii assidua lectio suppeditabit. Illud tamen indiduum silentio tantum non inuoluimus. Coniunctiuu modi tempora maiorem vim & prope necessitudinem quandam habere. Ut laudes tuas exscribere si cum diluculo occiperem: prius sit noctis concubium: quam ad postremum peruerturus sim. ¶ In rebus prosperis & ad voluptatem nostram fluentibus superbiam magnopere fastidium adrogantiamque fugiamus.

Nisi verbum hoc imperatiuum dicere mauis

¶ Pecuniam amico creditam exigere si cupis: rerum duarum

exoritur optio: vel illud quod credideris / perdas: vel a-
micum illum amiseris: Quam prudenter igitur hisce
verbis vsurus sis prouide.

Futurum infinitiui actiuae vocis quas habeat
voces: quomodo illis vtendum sit: & inibi mul-
ta praeter grammatistarū vulgatam traditionem.
Cap LXXIX.

Eorum quae de futuris tria proposueramus di-
cturum: illud fuit tertium: vt de infinitiuo aliqua
non poenitenda scriberemus. Quis enim cum
antiquitatis reuerendae latinis oratoribus saepe cogres-
sus orationem illam pronuntiaturus sit. Ego volo cras
scribere ad patrem: quum scribere tempus aut praesens
aut praeteritum imperfectus significet. Vt igitur medius
hoc mendosum, emendantes latinam linguam nitore suo
restituamus elaborandum est. Infinitiuo igitur (vt mo-
dis reliquis) suum est futurum tempus neque numeris/
neque generibus (vt cum Gellio loquar) praeseruiens: set
liberum vndique (vt cetera eiusdem modi tempora) et
impromiscuum est. Donatus igitur is: quem Diui Hie-
ronymi pceptorē fuisse ex Eusebii analibus adcepim⁹ in
libello suo ita scriptum reliquit. Futuro amatum ire vel
amarurum esse. Nostamen ita dicendum (cum venia
donati) censem⁹. Futuro amatū / vel amatū ire: amaturū
vel amaturū esse. Illa duo amatū / vel amaturū veteribus
recondita doctrinae oratoribus sunt vsitatiora. Quae
abvso nostro non explodenda esse statim cognoscem⁹.
Dices igitur volo cras ad praesens scriptū vbi scriptū ire / vbi scri-
pturum / vel scripturū esse. Confido Ioannē cras veru-
rum. Spero vtilitatem multam ex hoc literarum studio

mihī cessurum. Metuo inimicos mihī nociturum. Com
pluriaque hoc genus dicenda sunt.

Cic:

Hanc sibi rem prælidio sperant futurum: non enim fu
futuram dicendus est. Quod si vsus fuerit Cicero: quid
nobis faciendum sit prospice.

C. Gracc⁹

Credo inimicos meos hoc dicturum.

Q. q̄drig.

Dum hi pcederetur hostiū copias ibi occupatas futuꝝ.
Si p tua bonitate & nostra volūtate tibi valetudo sup
petit: est quod speremus: deos bonis benefacturum.

Idem,

Valer.

Si hæ res diuinæ factæ/recteque perlitæ essent: aruspice
dixerunt. Omnia iam ex sententia processurum.

Antias

¶ Quæ: exēpla ex Geliano codice (ne plagiarīa lege me
in similes) adsumsiſſe ingenuè profiteor: Quæ autem a
libi autorū disquisiimus ea hæc sunt. Stalino senex q̄rit
Set ne habeſ & nūc Casina gladium? Pardalīsea. Habet:
set duos. Sta. Quid duos: Par. Altero te occisurū ait: al
tero villicum hodie. Ad quam Plauti sententiam Bap:
Pii viri vsquequaque in literis absolutissimi queꝝ vnū
cum Politiano & Beroaldo (vt suum sit vbique virtuti
testimonium) admiror/obseruo/veneror: Pii inquam
verba adscribere collibuit: ea aut hæc sūt Altero (ſquit)
te occisurum pro occisuram. Semper quo verbo ex Ge
liana sententia locum hūc citantes multa perſcripsimus
in Amphitryone. Varro libro primo de re rustica. In
confragoso enim hæc ac difficili valentiora parandum
Lucilius in xvi ad Penelopam conuersus ait nupturū te
nupta negas quod viuere Vlyſſem credas Hæc ille.

Plau.

Idem,

Iam postulabas te impurata belua totam Siciliam deuo
raturum insulam. In his omnibus exemplis quæ iam
enumerauimus verbum esse ncn adpositum est: ne ta:

men aliquando adponi posse negare videamur: exempla proferamus.

Philosophus nomine Peregrinus cui postea cognomen tū **Au. Gel.**
Prophetus factum est virum quidem sapientem non peccaturum esse dicebat: etiam si peccasse eū dii atque homines ignoraturi forent.

Si quid peperissem educarem/tollerem; bona sua me habiturū omnia esse. Quæ Phronesii meretricis verba sūt. **Plau.**

¶ Ne tamen in hoc vndabūdo futuri indefiniti/ quasi pelago nauigatio diutina tibi nauseam commoueat: Pharon in portu iam adfulgere vides. Quod igitur maris huius sulcandum restat: id ex porrecta fronte gaudialiter percurrere. Orationis ergo quasi remis incumbamus.

¶ De futuro altero: quod supino priori voce adsumitur: exempla duximus adponenda

Iustam rem & facilem esse oratum a vobis volo. Super quo **Bap. Pius:** in codicibus (inquit) antiquis scribitur esse oratum. **Plau.**

Feci thesaurum: vt hic reperiret Euclio: quo eam facilius nuptum si vellet daret. **Idem.**

Hostis est vxor inuita quæ ad virum nuptum datur. **Idem.**

¶ Quod de hac oratione/ do filiam nuptum dici solet: id pede (vt aiunt) sicco prætereundum non censemus.

Nos igitur futurum indefiniti esse cum Plauto sentimus: & quod ibi latens sit motus vt dicitur. hæc sunt meræ nugæ. Quæ enim ratione dicimus do nubere: Vt: de deratque comam diffundere ventis: eadem id quod futurum est enunciare volentes/ do diffusum/ et do nuptum proferemus. Set de hac re satis.

¶ Nonnulla de futuro indefiniti passivæ vocis præter
grammaticarum opinionem vulgatam. Cap LXXX.

Vergilianus quidam locus est; in cuius vocibus
multos hæere: multos multa confingere au-
dimus. Quod ne diutius leaturias. Vergilius ver-
ba hic adscribenda curavi. Quæ sunt hæc ex libro vno
decimo aeneidos

Ecce (inquit) super mœstis magna Diomedis ab urbe
Legati responsa ferunt: nihil omnibus actum
Tantum impensis operum: nil dona, neque aurum/
Nec magnas valuisse preces, alia arma latinis
Quærenda; aut pacem Troiano ab rege petendum.

¶ Dubitant igitur an gerundia (quæ petendum pu-
tant) adculatium ante regant. Dubitatio cuius stimulum ut
e mente elimines; quid censeamus adtendas velis. Capi-
te superiore diximus Indefiniti vocis activæ futurum esse
amatum vel amatum ire: & amaturum/vel amaturum esse.
vocis etiam passivæ huiusmodi censem esse amatum
vel amatum iri. Amandum/vel amandum esse. & qua ra-
tione futuro vocis activæ utendum diximus eadem &
futuro passivæ utendum censem. Est igitur per se
indefinitum verbum: non gerundium uti Servius: alio-
qui autor gravissimus talipedas fide adseuerat. Quod
autem querenda ante positum est. id te nihil moueat:
vocem enim spuriam/ & adulterinam esse a scholiogra-
phis interpretibus additam mihi facile persuadeam.
Illam igitur obelo fodicandam: & in eius locum qua-
rendum substituendum esse (licet Aristarchi audacia
nobis non adsit) diiudicamus. Ad hoc facit Lucretia-
num illud carmen ex libro primo Aethernas quonia poe

nas in morte timendum Quod verbū αὐτὰρ ἐμφρασίῳ
 aparemphton id est indefinitu esse quod per adula
 tium profetur Pius noster adseuerat. Repetere potes
 ea. M. Varonis (quo nemo: vt lactantii verbis vtat: vn
 quam doctior ne apud græcos quidem/ neque apud la
 tinos vixit) verba, q̄ in capite superiore adiegauimus.

¶ Verbum præsans in historia scribunda
 vsurpandum. Cap. LXXXI.

IN historia quauis verbo præsentis temporis
 quam præteriti elegantius vtare, si modo indic
 catiuum verbum positurus sis. Quum enim
 verbum præsentis est temporis: nos rem ipsam quam
 legimus vel audimus oculis cernere vel auribus audire
 nobis videtur. Quod historicorū/oratorum/portarū
 comicorum lectione compatet clarius: quam vt exem
 pla aliqua desyderes Apelles etiā (vt id obiter dicam⁹)
 quem pictorum principem Plynius togatorum doctis
 simus excribit: in picturę tabulis vel absolutissimis scri
 bere solebat. Apelles faciebat: ea fortasse verecundia qđ
 si Platonice (vt dī) errasset: imperfecti operis verbū euz
 excusasset: & ab Libitinarum moribus vindicasset.

¶ Quod nonnumquam præteriti tem
 poris positio aufert præsentis significa
 tum. Cap. LXXXII.

ILlud etiā fieri cognouimus: vt præsentis tēp⁹
 positū se penumero signifi cā ū pntis abneget:
 vt ego te mltū amauī: tu literis aliis opido quā

diligenter inuigilasti: Mores tuos aliquando cōproba-
uimus. Te ingenii munere dotatissimum esse alias puta-
uimus. In despuendo voluptatum omnium volutabro
reuolutus quōdā vixisti. Olim fuerunt fortes Milesii.
Fui⁹ Troes. in qbus orationibus aduerbiū aliquod
tempus significans ponendum sæpe: credimus.

¶ Prapositionem cum verbo: compositam
oratoribus cum casuali repetenda; / poetis
aliter vtendani. Cap. LXXXIII.

Illud etiam adeo vulgatum est vt etiam in lite-
ris proletariis hominibus ignotum esse mihi
non persuadeam Quum prappositio aliqua cū
verbo componitur: casum eundem regit que; separata
regeret. Vt Sequana interfluit Galliam. Adiuu patrem.
Pertransiui hostes. Galli transeunt Alpeis. Nauita me
transmisit fluuium. Hercules Gerionæ boues hispania
abduxit. ¶ Quamuis multa meis exiret victima septis
Quas prapositionū vsurpationes poetis domesticas /
oratorib⁹ eē aduenas aiaduertimus. Ab oratorū vsu co-
tidiano illud non abesse nemo qui cum eis adcurata di-
ligentia aliquādo fuerit cōgressus nescit. vt prappositio
cum verbo composita repetatur & ad suum casuale
adiungat. Vt ad Antoniu; meū adiuu. Ad. Urbem ad-
cessi. Fluiu⁹ Sella inter vicum Lullium interfluit. Te va-
letudinis imbecillitate distentuz quum audiui: in luctus
grauissimos incidi E perforato cophino effutiunt: qui
obliuione sempiterna beneficia ab aliis adcepta penit⁹
recondunt: qui que arcana cōsilia fidei suæ credita epec-
tore ad osefundunt Quod patrimonium suum dila-
pidauerit omne: in animum iuducere non possum. In
angularum & serpentum morem inter digitos plutus

Verg.

interlabitur. Qui ad viscosam paupertatē corpore toto (vt. Lucian⁹ ait) mille uncas gerentem hamos adcesserit: illico harebit: nec ab ea facile auelletur. Nunquam irat⁹ Cic. qui adcedet ad poenam mediocritatē illam tenebit: quæ est inter nimum & parum.

¶ Homines tenues obscuro loco nati nauigant: adeunt Idem. que ad eal oca quæ nunquam antea didicerunt.

¶ Quum mater puella parcendum esse ei diceret: adhibendas que puero nutrices: ne ad dolores quos in enitendo tulisset: munus quoque nutritionis graue ac difficile adcederet. ¶ Phaurin⁹ de Lysia & Platone solit⁹ est dicere: si ex Platonis (inquit) oratione verbum Idem.

aliquod demas / mutes ve: atque id commodissime facias: de elegantia tamen detraxeris: si ex lysia: de setetia. Aristoteles Philosophus annos iam fere natus duos Idem.

& sexagita corpore egro adfecto que ac spe vita q̄ tenui fuit: tūc omnis sectatorum cohors ad eū adcedit. orātes Idem.

obsecrantes que vt ipse deligeret loci sui & magistratū successorē. ¶ Virgo vestalis simul est capta: & i atrium Idem.

Vestæ deducta: & pōtificib⁹ tradita est. Eo statim tempore sine emancipione / ac sine capitū minutione e patris potestate exit: & ius testamenti faciūdi adipiscitur.

¶ Plebs ea dicitur: in qua gentes ciuium patriciæ non insunt. ¶ Vbi summus iperator non adest ad exercitū Idem. citius qd̄ nō facto est vsus fit: quā quod facto est op⁹.

¶ Nummi octingenti auri i marfypio infuerunt. Quē Idem. dicendi modum si in orationibus tuis inserueris ad artis oratoricæ classarios quem prope adcedas: tuum posthac fuerit testimonium.

Xempla nōnulla in capite superiore citata me
admonent: ne illud quod oratoribus non in-
frequens est prateream. Quum enim e loco
alio in alium quempiam abiuisse dicitur: sapius
id obseruant: vt verbum conueniens cū loco vnde hic
abiuit ponatur elegantius. Quod idem ad tēdendū esse
de prapositione: si qua vel composita vel adiūta fue-
rit: tibi persuade/ vt Aenēā ab Italia Carthaginem Iuno
auertere conata est. Aristotele vita defuncto omnes dis-
cipuli eius ad Theophrastum concesserunt. est enim
cedere abeundo locum dare decedere & recedere consi-
mili ratione dicuntur. A Gallis ad Britannos soluit.
Inuitas canes venatū domo abducere stultitia est. Hinc
ad prandium abeo.

Cic. Herculem Prodicus dicit (vt est apud Xenophontem)
quum primū pubesceret (quod tempus a natura ad de-
ligendum quam quisque viam viuēdi sit ingressus da-
tum est) exiisse in solitudinem.

Aul. Gel. Capi virgo propterea dici videtur: quia Pontificis ma-
ximi manu prahensa ab eo parente in cuius potestate
est/ veluti bello capta/ abducitur.

Valer. Iuuenes senatus die utique aliquem ex Patribus conscri-
ptis/ aut propinquum aut paternum amicum ad curias
deducebant: adfixique valuis expectabant: donec redus-
cendi officio etiam fungerentur.

Idem. Existimabant eum præcipue matronæ sincera fide in-
corruptum esse animus, qui post depositæ virginitatis
cubile in publicum egredi nesciret: multorum matrimo-:

niorum experientiam quasi legitime cuiusdam intem-
perantię signum esse credentes.

Dū hęc puto: pterii imprudēs villā: iā abierā: quum sensi. Ter.
Cum Amphitryone abiit hinc in exercitum. Plau.

In Ephesum hinc abiit Eleganter igitur pones nomen si-
gnificans locū vnde itio cepit: & quo tēdit. abs qua lo-
quutione vix in aliam diuertas. Idem.

¶ Noia ppria vrbū aut regionū aliter vsurpari
posse quā triualitū vulgus aut met. Cap lxxxv.

¶ Exemplum hoc postremum illā pceptiōem
scribundam ante oculos meos proposuit. Vt
E nominibus ppriis vrbium ppositionē non
semper denegem⁹: vt Statii verba ex libro primo Theb.
hic adscripta comprobant Adripit (inquit) extemplo
Maleæ de valle resurgens. Notum iter ad Thebas. Nec
verum est nomina inclinamenti secundi: quæ vrbium
propria sunt: in patrio casu semper esse ponēda: quum
in loco significant. Dices enim latinæ. Viuit Bellouaco:
vti viuit Bellouaci. Sed quid vos frontem caperare vi-
deo: quasi nugas si profundam mæras: Id ne salua frōte
Siluium dicere posse negatis: Audite Valerium virum
profecto extra ingenii aleam positum: Cuius verba sūt
hęc Tarquinium autem Priscum ad Romanuz imperiū
occupādū foriūa i vrbē n̄az aduexit: alienū/qd̄ exactū:
alieniorē/qd̄ ortū Coritho: fastidiēdū/qd̄ mercatore ge-
nitū: erubescēdū/qd̄ etiā exule Demaratho natū patre.
Que vero tertii sūt idinamēti i ablō posita sepi⁹ dephē-
dim⁹. Vt Theopōp⁹ p̄m⁹ istituuit: vt Ephori Lacedæoe Valer.
crearēt. Qui ē p Valerianū mare velificauerit facile co-
gnosceret noia ppria regionū collocāda eē vti vrbū. Rei

Idem.

cuius exempla ne desyderes hinc adscribo. ¶ Solon qui Pisistrati tyrannidem primus vidit orientem, & solus armis opprimi debere palaz dicitare ausus est: senectutem Cypri profugus exegit. M. Bibulus vir aplissimę dignitatis & summis honoribus functus: quum in Syria moraretur puincia duos egregie nolis filios suos a Gabinianis militibus Aegipti occisos cognouit.

Idem.

¶ Cum nominib⁹ propriis locorū fluuioꝝ & aliorum comune nomē adiungēdū. Cap. LXXXVI.

ND quod proxime dictum est exemplum me admonet vt aliquid de positu nominis latioris significat⁹ cū eo qd est minoris dicā. Vergilius id sapius vsurpat: vt nomen speciale ab generali in patrio casu rectum collocet. Diceret enī In Parisiorū vrbe. Ad fluuium Sequanz. Pro regno Carthaginis. De Morini vrbe certatum est. Butroti ascendimus vrbem. Ab eo dicendi modo non lōge dissentanea esse Valerii monumenta cognouimus. Ceterū Aul. Gellius in casu eodem collocare consueuit. Diceret enim. Terrā Galliam fide: atque religione ceteras oīs præstare qui simplicis veritatis ē amicus adseuerare nō dubitat. In insula Rhodo præclarissima literarū studia quondam fuisse antiquitatis monumenta comprobant. In vrbe Parisiis florentissimū hūc omnigenę doctrinę campum ab Alcino præceptore commonefactus Carulus ille qui ab rerū gestarum magnitudine Magnus cognominatus est omnium primus posuit/sulcauit/disseminauit. Ex quo huberrima fruges Terrā Galliā reddit nominatissimam. ¶ Quum Pacuius grandī iam etate diutino corporis morbo adfectus Tarentum ex vrbe

Aul. Gel.

Roma concessisset. Nec ingratum fuerit diuerticulū dixisse: generale nomen speciali (vt eis ipsis vtar verbis) anteponendū. Vt Mulier ancilla. Homo rhetor

¶ Homini seruo domitos habere oportet oculos / & Plau. manus / orationēque. ¶ Nimio sibi mulier meretrix re Idem

perit odium ocus sua imundicia: quam imperpetuum vt placeat mundicia sua. ¶ Homini adulescenti argentum Idem. dare: est gladiū qui se occideret dare.

¶ Noīa gētis quū ponēda sūt & noīa loci. Cap. lxxxvii

Quam orationem nostram a tabernaria ista oī no alienam esse volumus: illud etiam silētio inuoluendum ratione nulla volumus. Vbi in literis triuiales nomen loci ponere solent: vbi gentis nomen positum elegantius esse tibi persuasum habeamus. Sin contra: contra vtendum sit. Nam cotidiani sermonis homines dicunt iuit in Angliā. Ad Anglos dices elegantius Angli cum Flandris regnum Galliam funditus vertere conspirauerūt. Angliā cum Flandria regnum &c. Ad Ambianates vbi me recepi ab Anglis Irenarchæ legati ad Lodoicū Gallorū regem abiuerūt. Ab Italis ad Gallos veniēs ne prædonibus intercepti prouideat. Gallia iustitiæ custos est acerrima. ¶ Age qd Valer. illud institutum Athenarum: quam memorabile: quod conuictus a p̄trono libertus igratus iure libertatis exiuit. ¶ Ad senatū Macedonia de Decio Syllano qui Idem. eam prouinciā obtinuerat querelas p̄ legatos detulit. Nec Aegyptus quidē Romanæ hūanitatis expers fuit. Idem.

¶ Quod adiectiua nomina vt Romanus & Romaniēsis aliqd in significato habeāt discriminis.

Cap. LXXXVIII.

Et ne tam multa studiosæ iuuentuti desideranda reliquamus. Illud quoque dicendum esse putauimus. Vt adiectiuus nominihus inclinatis a nominibus locorum finitio sit ienſis non enſis. Vt Corinthienſis non. Corinthenſis Athenienſis hispanienſis Ambianiēſis Bellouacienſis & cetera omnia ratione conſimili. Ne tamen fabulam nos dicere credas Ang. Politiani viri ſine controuerſia memorię noſtræ doctiſſimi: Romani eloquiū intepollatoris fidelisſimi: ac antiquitatis reuerendę ad inuidiã ſtudioſiſſimi teſtimonia huc adducta curabo. Is enim i epistoſa quadam libri quinti ad Barptolemæuz Scalã contēdit eſſe dicendum Carthaginenſis & nō Carthaginienſis: vt in marmore vetuſtiſſimo ſcriptum ſe vidiffe adſeuerat. Ennianum itidem verſum hunc citat. Hoſtē qui feriet mihi erit Carthaginenſis. Nam quę eſſe poſſit carminis meſura ſi Carthaginenſis legatur. Adde quod i ſtratogematō libris Iulii. Frōtini: q ſunt i nominatiſſima illa ſancti Victoris bibliotheca antiquitatis reuerendę characterib⁹ ſcripti: carthaginiēſis nō carthaginiēſis ſcriptum ferme ſēp inueni. In ibi & Martianus capella i mēto antiquioribus literis: vbi itidem Carthaginiēſis ſcriptum deprehēdimus. Nos tamē breuitatē ſtudere conātes prudenter omittimus: quod Quintianus vir in literis me Hercules nō proletarius: quo cum ſermonē conſuliffe memoria mihi incundiſſimū eſt. Quintian⁹ in quā adſeuerat vetuſtiſſimū qdā marmor vbi ſcriptū erat Medioliēſis ab ſe viſū fuiſſe. Quāquā ipſe (vt multi alii) dicendū eſſe Medioliānū & nō Mediolanū contēdit ſerēſię cuius nō reclamo. Dein noia hęc i iēſis

exētia vt Parisiēsis a Parisino ab aliis aliqd apd̄ vete
 res habuisse discriminis Beroald̄ chalcō p̄uali sum⁹
 Cuius verba sūt hęc ex p̄mētariis libri de cimi metamor
 phoseō Apuleii Nōnulli (iq̄) veterū grāmaticorū ad
 pellationes has ita diuiserunt: vt Corinthios/ Sardos/
 Siculos putarēt dici: q̄ Corinhi/ in Sardinia/ in Sicilia
 nati sūt Corinthiēses vero & Sardiēses/ & Siciēses
 incolas negociatoresq̄ Corinhi Sardiniaq̄/ & Sicilia
 Cæteraque hoc gen⁹ cōsimiliter: sepe tñ hęc indiscrimi
 natim vsurpanf. Hęc ille. Subinde apd̄ Sidoniū Apol
 linarum (si fideli memoria vtor) sermonē hispaniētem
 non Hispanum ab eo dictum obseruauī.

Quomodo adiectiua noīa que cum infinitiuis
 adiūgi solent vsurpanda sunt. LXXXVIII.

 Diectiua noīa cuiusmodi sūt egregi⁹/ p̄stabi
 lis/iust⁹/bon⁹/dign⁹ et cætera alia ḡnis eius
 dē que cū infinitiuis iūgi solēt at̄ gerūdīs i dū
 exeūtib⁹ cū p̄positōe ad orōnē venustabunt: si infini
 tū in finiti modi verbū ei p̄posito qui vel vt muta
 bis: Vt dign⁹ amari elegā⁹ dignus q̄ amet: v̄l dign⁹ vt
 amet. Bon⁹ ad rutādū rē publicā Bon⁹ q̄ rē publicā tu
 tet. Est vir hōest⁹ satis qui publicā rē administret: Sum⁹
 pares vt disceptemus. Paratus sū q̄ tibi quacūque in re
 obsequar. Pax necessaria ē que virtutē foueat Siluiani
 discip̄li docti sūt q̄ scribāt: et eruditi q̄ scribūdo ab aliis
 palmā detrahant. Anton:us Siluēster īgeniū acrimonia
 p̄ditus est: qui dialecticę captionibus capi nō possit:
 alios facile capiat Homo iustus: q̄ humanę societatis
 cōiūctiōnē tueatur: p̄spiranti oīm fauore p̄sequēdus ē.
 Qui adulescentem quasi palumbem vt dicitur ad are
 nā vsque adducit dignus est vt sit v̄l morum aceruus.

ditorum hoim vitia præfrabili quadã ai feueritate ver-
bere multo eliminat egregius e:q post liuidulorũ lãtra-
tuũ scyllas(vt cũ Sidonio loquar) nauigatas sufficiẽtis
gloriã ancora fidat. Ornatiore igit efficies orationem
si vocabulum qui:quam alterum ponatur potius.

¶ Sit ne vocabulorũ sibi pxime positorũ prin-
cipium simile vitiosum. Cap.LXXXX.

EXapta collocatione vocum orationis cõcinni-
tatem multã audiuius. Iccirco de ea paucula
nobis adsumimus dicẽda. Vocũ principia ab
litera eadẽ vel syllaba pfecta in vsu frequentiore veteri-
bus habita fuisse testat Marius Seruius honoratus grã-
maticus:cuius verba hæc sunt ex cõmentariis libri secun-
di Aenẽdon. Apud antiquos(inquit)ab iisdẽ incipere
vitiosum nõ erat:vt & sale saxa sonabãt. Casus Cassan-
dra canebat Hæc ille. Et illud Plautinũ. Oẽs sũt lenæ le-
nifidæ:neq tippulę leuius põdus est:quã fides lenonia.
Et illud. Qui i amore p̃cipitavit peius perit: quã si saxo
saliat. Quẽ dicẽdi vsũ ab oratoribus ætatis nrã alienũ
esse nemo nescit. Illud tamen sedula obseruandũ est dili-
gẽtia:vt quoz dictio vna in oratione bis ponit:aut duæ
ab eadẽ vna originãtes:locũ sibi pxime sortiant. Quod
qb⁹/quãque variis pigmẽtis colorũ coloret orõnẽ.oim
literas ore(vt aiunt) pleno exosculantiũ monumenta re-
stimonio sunt manifestaria. Vt furibus fures patrocina-
ri videmus. Canis caninã non est Lauerniones Lauernę
sacra faciunt. Virtus virtutis adcessione fit laudabilior.
Paruum parua decent. Chrylippeo numero numeros-
sior. In cote liuoris liuiduloruz linguę sũt adcuminatę.
Doctum doces,Partum male: male disperit.

Facile id quidem fuit iustitiã iustissimo viro defedere. Cic.
 Nihil est cælibi lectulo lectius/atque fortunatius. Idem.
 Est valde decorum patere domos hominum illustrium Idem.
 illustribus hospitiibus. ¶ Proxime & secundum deos Idem.
 homines hominibus maxime vtilis esse possunt.
 Sed quia deos nocere non putant: his exceptis: homines Idem.
 hominibus plurimum obesse vel prodesse arbitrantur.
 Stultus est perpetua infelicitatis se damnare: spemque Valer.
 quæ etiam incerta ratione fouetur: interdum certam in
 desperationem conuertere.
 Tu par pari referto. Ter.
 Gratia quæ tarda est ingrata est: gratia namque Aufon.
 quum fieri properat gratia grata magis.
 Si bene quid facias: facias cito. nam cito factum Idem.
 Gratum erit. ingratum gratia tarda facit.
 ¶ Nunc vero ad Plautium Romanæ linguæ delicias ve
 niamus: cuius exempla multa multis rebus adcommoda
 audiuisse nobis quoque delictum sit.
 Nun me illuc ducis: vbi lapis lapidem terit? Plau.
 Lupus est homo homini non homo. Idem.
 O melle dulci dulcior tu es. Idem.
 Neutrobi habeo stabile stabulum. Idem.
 Ita mihi ad malum malæ res plurimæ se adglutinant. Idem.
 Odî ego aurû: multa multis sæpe suasit perperam. Idem.
 Quod bonis bñfit bñficium: grã ea grauida est bonis. Idem.
 Ilthuc non præcipias: facile memoria memini. Idem.
 Philocrates iã inde vsque amic⁹ fuit mihi a puero puer. Idem.
 Hic me dies amœnitate amœna amœnus honeravit. Idem.
 Non ego nunc parasitus sum: set regû rex regalior. Idem.
 Hodie doctiores non sunt: qui lites creant: quam hi qui Idem.

si nihil est litium: lites serunt.

Eueniunt digna dignis.

Idem: Qui potest mulieres vitare: vitet.

Idem. Fac nos hilares hilariores opera/atque aduentu tuo.

Idem. Si homo animū perpulit dū viuūt/victor victorū cluet.

Idem. Tu nugator nugari nugatori postulas.

Idem. Iniusta ab iustis impetrari non decet.

Idem. Optime optimo optimā operaz das. datā pulcre locas.

Idem. Non potuimus nostros grandius grandire gradus.

Idem. Neque lacte lacti magis ē simile. Vbi notabis obiter ve-

Idem. teres inclinasse hoc late lactis vti Martialis protulit alec

Idem. in genere foeminino. Cuius verba ne auditorias hic ad-

scripta curauī ex libro vndecimo Epigrammaton

Cui portat gaudens ancilla paropside rubra

Alece: set quamprotinus illa voret.

¶ Quā igit bone deus pulcrū est (vt domū repedem⁹) i

hac vocū similiū similitudine ludere: quāque iucūdū est

in earūde multitudine ioculariter sese exercere: dūmodo

crebritas nimia fastidiū nō pariat: quē etiā plarūq̄ aliis

auditorū nares corrugare solet. Dices itaque Gordiano

nodo nodus nodacior enodari neqt. Herculi clauā de-

trahere: quā anigma thricis ithricatū exthricare facili⁹ ē.

Mētis nitore nitibūdo nitescētes coelitū. beatitatē pme-

Qui lepide postulat alterū frustrari. (rentur.

Ennius. Quem frustratur: frustra eum dicit frustra esse.

Nam qui sese frustrari quem frustra sentit:

Qui frustratur: is frustra est: si non ille frustra.

¶ Substantiuo significatū adiectiuo sibi co-

gnato: & verbi aduerbio ab se formato vel

noie ablatiuū casus a ugeri ppulcre. Cap. XCI.

Non solū venustate venusta phucatur oratio:
set maiorē quoq̄ sensū adcipit energiā: quū tē-
perate illud obseruatū curamus. vt adiectiuum
nomē substantiuo q̄ cū est & voce & significatu cognata
q̄si gēnitudo adiūgat. Itidē vt aduerbiū vī nomē lati-
ni casus verbo vñ originat coherēter coherreat. Qd̄ ora-
torib⁹ oratā oīonē latialiter p̄nūciare cōtēdētib⁹ obuiū
esse & domesticum aiaduertimus. Qd̄ exēplis añ pedes
(vt aiūt) exponat. Spectatissimū specimen. Iustissima iu-
stitia. Eloquutile eloquiū. Eruditissima eruditio. Lucen-
ter lucet. Audēter audes. Nitore nitet. Splendore splēde-
scit. Turpitudine turpificat. Gratas grās tibi p̄ tā multa
bñficioꝝ amplitudine memini. Phama phamosa fides
hoīm vacillat. Apud triuialium vulgare vulgus literæ
bonę fæculis fæculētis sordidat. Quibus ē hoibus ige-
nii duritudo durior: hos a līs literatis alienos esse noui-
mus. Ingenuū ingenii cādore qui splendicat: ab aliena sca-
bie vnguis abstinet. Qui literas literatas exosculant: hi
lectiōe crebriori iter calcē sup̄maq̄ labra cadere nūta cō-
ptū hñt. Eloquiū eloquutile arte multa & exercitatiōe cō-
paratur. Vita vitalis est eorum; qui faciunt scribenda:
aut scribunt legenda.

Quis potest esse vita vitalis (vt ait Ennius) qui non in Cic.
amici mutua beneuolentiā conquiescat?

Miserrima isthæc miseria seruo bono.

Plau.

Sapienter sapit: qui periculo alieno sapit

Desyderio desyderauī vobiscū comedere Pascha. Qd̄
valetudinē tibi familiarē līs tuis cognoui lætitiā lætor.

Eratitiis diuerticulis sapiētia sapiētes Platonice errant.

¶ Ingenii humani p̄caria firmitudo assidui literarum

studii statumine statumina est. Ne tamē hoc sepius
vsurpes suademus.

¶ Quod dictio quæ in oratione potest bis
poni i loco alio: quā loquentiū vulgus
consueuerit ponatur. Cap XCII.

¶ Illud etiā ob oratorū vsu consuetudinario
alienum non est: vt quum vox vna in orōne
grammatica possit loca duo sibi vīdicare: tūc
in alio orator: in alio grammaticus posuerit. Et ne ab
exemplis discedamus: loquentiū vulgus diceret. Prius
quam literas tuas receperim: ad te (literas supple) dare
cogitareram. Ornatus dicas. Prius ad te literas dare co-
gitaueram: quam tuas receperim. Contenti valetudine
sua alienam (valetudinem supple) negligunt. Alienā va-
letudinem sua cōtenti negligūt. Quod Valeriana lectio
te docebit: si in ea temporis multum studiosē contriue-
ris. His tamen exemplis tibi satisfatum nisi putarem:
alia scriberem compluria. ¶ Ob eā quidez causam bella
suscipienda sunt: vt nihil aliud nisi pax quæ sita videat.
Dicerent enim nihil aliud quæ situm nisi pax vedeatur.

¶ Quam pulcrū sit vocabula duo proxime sibi po-
nere: quæ vnum esse videātur. Cap. XCIII.

Cic.
¶ Et qm̄ vtilitati omnium cōmuni (ad quam me
vt ceteros homines natum esse non negaues-
rim) pro ingenii vīricularum captu prodesse
discupimus: in hoc vocabulorum certamine tanquam
lampada cursu tradentes ore non fathiscimus. Venultā
igitur compones orationem si vocabula duo proxime
sibi posita vocabulum vnum facere videbuntur. Vt
qui se dat virtuti fortunæ incurfus nō sentit grauiores.

Alioqui sedat vnum est vocabulum. Animum suum ratione ducit is: qui adpetitū coerces. Mihi carior es quā vt credere queas. Te quum exemplorum multitudine honero: honoratus fortasse nimium Siluio reclamas.

At me quum raucis tua dum vestigia lustrō. Verg.
Sole sub ardenti resonant arbuta cicadis.

Ocio fruor non illo quidem quo debeat is: qui quodaz Cic.
peperisset ocium ciuitati.

¶ Est enim bellum gestum consilio senatus eius quia Idem.
Solone constitutus est.

¶ Nihil decet inuita (vt aiunt) Minerua obstante: id ē Idem.
aduersante & repugnante natura.

¶ Nun te quum hæc pro salute reipublica tanta egisses Idem
fortūæ tuæ/ nun āplitudinis/ nun claritatis/ nun gl'ie
pocnitebat? ¶ Vis ne mi Albine cū his quos aduenisse Macrobí.
peropportune vides: quos que iure ciuitatis nostrę lu-
mina dixerimus: eam rem de qua inter nos nasci cœpe-
rat sermo communicemus?

¶ Est politici prudentia ad rationis normam que co- Idem.
gitat: quæ que agit vniversa dirigere.

¶ Qui sunt leues/ & futiles/ & importuni, loquutores: Aul. Gel.
qui que nullo rerū pōdere iuixi verbis humidis & lapsā
tibus defluunt: eorum orationem bene æstimatum est i
ore nasci non in pectore. ¶ Si per laborē honesti quid- Idem.
piā egeris: labor abit. honestū manet. Si per voluptatē
turpe feceris qd piā: qd suauē ē abit: qd turpe est manet.

¶ Ne me sec⁹ honore hōestes: quā ego te: quū seruibas Plau.
mihī. ¶ Vbi mores deteriores icrebescūt idies: vbi q̄ a- Idem.
mici qui ifideles siēt neq̄as pnoscere: vbi qd eripias aio
qd tuo placet maxie: ibi qdē si regnū detur: nō ē cupita

ciuitas.

¶ De negatiuis dictionibus compositis pro
simplicibus adceptis. Cap. XCIII

X hac vocabulorum aut similium aut compo-
sitorum usurpatione non crebriore tam crispa/
tamque rotunda est orationis elegantia: ut ide-
silius vertere non queamus. Voces igitur (id est nomina
vel aduerbia) composita cum particula non pro ipso non
adicipiuntur: eisque voces quibus cum componuntur denuo
adiunguntur. Quod exemplis pateat clarius. Quum mura duo
ab diis immortalibus hoies adceperit sciam & virtute:
ii quorum vita densissimis vitiorum tenebris obscurata est
neutra adicipiunt utrum. Nusquam te usquam videre potui.
Splendorem nois nullum sibi peperit vllum. Catonianum
superciliose frontis arbitrium nullius rei vllius sibi co-
scius effugit nemo. Quae faba feritur extrema: nun-
quam (credo) vnquam matura colligitur. Quod venus-
stius reddetur si inter hęc duo aliquid interponatur.

Aul. Gel. Adseuerabat nulli esse vlli magis ea omnia explorata
comperta/meditataque.

Valer. Neminem Lycurgo aut maiorem aut vtiliorem virum
Lacedemon genuit.

Terent. Nemo homo est.

Plau. Tun id dicere audes: quod nemo vnquam homo an hac vidit?

Idem; Ego certe me incerto scio hoc daturum nemini homini.

Idem. Alienum hominem intromittat neminem.

Idem. Hominem iracundiolem quam te noui neminem.

Idem. Nemo homo vnquam ita arbitratus est.

¶ Quod composita dictiones eleganter
diuidantur. Cap. XCV.

AB hac dicēdi pulcritate nō plane diffētanēū eē
sem⁹ id qđ oratorib⁹ eē vsitatissimū nouim⁹.
Quū ei est vocabulū aliqđ cōpositū ex partibus
integrīs/aut ppe itegrīs: quarū nulla ppositio est: diui-
sione illa vti solent: vt inter partes aliquid interferant:
vel partū ordinem transmūtēt. Non venit ad me vllus
ex eis quos expectabaz. i. nullus. Quaz apud me collocas-
sti bñficia nō obliuiscar vnquā. Lucri hodie nihil om-
nino feci/ Hoīes rem fide bona creditam abiurātes sup-
plicio vel grauissimo antiqua Romanorū seueritas op-
primere operaz duxit precium. Agēdaz rei quum obre-
psit occasio illā nisi agas: occasione recaluatraz tempus
clanculum falso procul subrefugit. Qui laborem asper-
natus lucri nihil facit: eum dentire sapius necessum est.
Chirographarii debitores quum soluere non queūt: se-
pe faciunt creditores.

Rom vero publicam penitus emisimus.

Cic.

Quo in loco cunque/ & quacūque in re dicere: veluti Ro-
ma nobis p̄sentibus vetus celebratus que hō mo i causis
set repentina & quasi tumultuaria doctrina p̄ditus: quū
apud p̄fēdū vrbis verba faceret: & dicere vellet: inopi-
quendā miseroque vīctū viuere & surfurētū panē esira-
re: vinūque eructū & foetidū potare. Hic (igt) eques Ro-
manus apludā edīt: & flocces bibit. Si qđ aut posset reme-
dū fore: vt ne tā assidue dom⁹ Romę arderēt: venū her-
de dedissē res rusticas: & vrbicas emissē Legebaz Panā
tū phōphi liber de officiis secūdus ex tribus illis iclytis
quos. M. Tullius magno cū studio/ maximoque opere
emulatus est. Quā rē pcul(iquit) dubio dixisset. Nos
que de more quem in locum cunque iret sequuti sumus.

Aul. Gel.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

- Idem. Non vsque eo tñ infrequēs sū vocū latinarū: quas subci-
suo atque tumultuario studio colo: vt hāc itēptationē
ignorē vulgariam: quod esse dicant manubiā prāda.
- Idem. Rē in posterū diē platā: legatos ad Demosthenē venis-
se: magnoque opere orasse: vtī cōtra ne diceret: eum pe-
cuniam petiuisse: & quantum petiuerat abstulisse.
- Idem. De Anneo Seneca partim existimant: vt de scriptore mi-
nime vtili cuius libros adtingere nullū precīū operę sit.
- Valer. Nihilō minus manus cū hoste: set nō tā fælíciter quam
temere conseruit: Procul enim dubio superabatur.
- Idem. Thrasibulus insignē restitutione libertatis victoriā cla-
riorē aliquāto moderatiōis laude fecit. Plebis eī scitum
interposuit: ne qua pteritarum rerum mensio fieret.
- Lactant. Sī peccata cōfessi satis deo fecerimus: veniā psequemur.
- Plau. Rex Seleucus me orauit opere maximo.
- Idem. Set ne ego stultus: qui rem curo. publicam.

¶ Quod passiuum verbū elegantius quam
actiuum ponatur. Cap. XCV.

Quod etiam lectorū oculis volumus obiter:
id sese nostris sepius obrulit. Id autē est. Ver-
bū passiuū elegantius quā actiuū in oratorum
vsu crebriore haberi nouim⁹. Vt vir⁹ a multis cōtēniē
Lepidius dictus est quam virtutem multi contemnant.
Amicitiam nostrā augeri semper elaborabo. Facinorū
tuorum pstantia virtus ornatur maxime. Orestis & Py-
ladae amicitia etiā a barbaris religione multa obseruat.
In literarū studio exerceri vtile ē. Noīs tui altitudo apud
oēs fit maximī. Hostem superatum iri non dubito. Pu-
blicam rem curari quam priuatā præstabilius est. Literis
literatis operam summam impendi vtilissimus est. Qui

exitium suum literis obsignatis ab se portari nescit: is
Bellerophontis literas ferre dicitur. Græco more (vt so-
let dici) bibendo tēperantiæ ianua clauditur. ¶ Acerbi- Aul. Gel.
tas plarumque vlciscendi maleficii bene atque caue vi-
uendi disciplina haberi solet. Quod ab oratoribus ob-
seruari nemo nescit. ¶ Equidē o Socrates pro mea erga Idem.
te beneuolentia atque humanitate videri mihi videor
adfici in præsentia eodem modo quo Setus respectu
Amphionis apud Euripidem.

Adulescēs phię sectator disciplinę (vt ipse dicebat) stoicę Idem.
set loq̄ior ipēdiō & prōptior: plerūq̄ i p̄uicio sermōi-
bus (q̄ post epulas haberi solēt) multa atque imodica de
phię doctrinis intēpestiue atque insolite differebat.

Adulescēs idē cruciatibus doloribusque corporis & pe Idem.
ricul mortē minitātib⁹ habitū statūq̄ vitę beatę quā se
adeptus esse putabat. neq̄ lēdi/neq̄ iminui existimabat.

Permitte phōz āplissime qm̄ r̄ndere nos tibi quos idio Idem.
tas vocas nō quimus: recitari ex libro qd de huiuscemōi
magniloquētia v̄ra senserit dixeritq̄ Epictetus stoicorū

maximus. ¶ Si sup palmę arboris lignū magna pōdera Idem.
i ponas: ac tā grauitē vrgeas/honoresque: vt magnitudo
honoris sustineri nō queat. Nō deorsū palma cedit: nec
intra flectitur: set aduersus pondus resurgit.

Ac ne oris quoque & vultus serenitatē stoici hoīs vn̄ Idem.
quam vlla posse ægritudine obnubilari.

Nimum difficile est reperiri amicuz ita vt nomen cluet: Plau.
cui tuam quum rem credideris: sine omni cura dormias.

¶ Impersonali verbo actiua vocis addendū esse
indefinitū passiuuz vel ipersonale passiuæ vocis.

Cap. XC VII.

ORatoribus etiam mos ille plurimus est: vt quum in oratione est verbum aliquod impersonale vocis actiue qd post se indefinitum adsciscat: id ipsonale passiuę vocis aut passiuum poni solet. Vt quanta sit amicitia meę aduersus te magnitudo verbis exprimi non potest. Amicos ab amicis nelligi dolet plurimum. Prę ceteris humanis rebus virtutę anponi Stoicis oib9 cõplacet. Amicorum negocia p̄inde vt sua curari oportet. Absentium amicorum amicitia multa s̄rarum misſiculatione colligari op3 facta sua spectari oportere: dicta non si minus sint factiosa. ¶ Ad hoc phanũ ad istum hunc modũ non veniri solet. ¶ Conuiuiũ vt sit oib9 suis nũeris absolutũ i eo autore Gelio quatuor obseruari solēt: si belli hęc m̄tuli collecti sint: si lectus locus: si tẽpus lectũ: si adparatus non neglectus. Nec loquaces conuiuas aut mutos eligi oportet. Quia eloquentia in foro & apud subſelia, silentiũ vero non in conuiuiõ: set in cubiculo esse debet.

Verba iubeo & ipeo sapius cũ passiuis, indefinitis quam cum actiuis coniungenda. Cap. XCVIII.

N verbis qui retinētissimi fuerunt cõsuetudini illud cõcesserũt: vt duo illa verba iubeo & ipeo rarẽter admodũ cũ ifinitiuo verbi actiui cõiuncta: cũ ifinitiuo passiuui verbi fere sp̄ adiũgãt: vt iubeo Frãnciscũ adcersiri. Impo trãseũtes obseruari. Inculparę virę hoies iubēt e medio tolli eos: q̄ adſidue voluptatib9 ancillãf. Hoies eos quos a nepharia peccãdi p̄suetudine supplicia nulla abſterre p̄nt mu'tari capite Plato iubebat. Elephanti corio circũtictos hoies ob crassã ingenii Mincruam laboribus adſiduis sese permitti iubent.

Aul. Gel. Causis rationibusque quas dicitabat spretis vestimenta

Aul. Gel.
Plau.

detrahi imperavit: virgilique multis cecidit.

Quid dedit: quid deportari ad nos iubet
Iube vasa tibi pura adparari ad rem diuinam cito: atque
agnum adferri ad rem pinguem.

Plau.
Idem.

Iube hanc aquam calefieri.

Idem.
Idem.

Set quaeso hominem vt iubeas adcerfi.

¶ Quod indefinitum habeant verba duo adcerfo
& laceffo. Cap XCVIII.

I Accessio & adcerfo quū sint tertii inclinamēti ver-
ba: hē tñ ifinitiuā q̄rtē cōiugatiōis i passiuā
voce vt laceffiri adcerfiri ppe semp aiaduerti.
An sit impressorū erratum: an oratorū cōsuetudo nihil
adhuc comperti habeo.

¶ Qd̄ curo/volo/nolo/malo/cupio/habeo p de-
beo/oportet p pñti indefiniti verbi actiui p̄cipiū
p̄teriti aut futuri in dus habeāt elegantius, Cap C.

V Erba igitur qualia sūt curo/volo/nolo/malo/
cupio/habeo pro debeo/oportet, & si qua sūt
similia passiuū verbi indefinito quā actiui ele-
gantius adhærent: set elegantissime participio præteriti
temporis. Vt curabo negocia tua confici: elegantius: quā
conficere: set confecta: elegantissime dictum sit. Omneis
amicos meos velim seruos. Detrimentum aliquod tibi
adlatum nolo. Publicam rem quam priuatam imminens
tibus periculis liberatam malo. Gloriam mihi compara-
tā discupio. Patrē salutatū habuisti. Rēpublicā diuitiis
& vitibus adiutā oportet. Quū lris nomē tuū immortalis-
tati apd̄ posteros (qd̄ etiā mortuis suauissimum videt̄)
commendare possis: persuasū te velim vt puigil pinde/

quasi vellus aureum serues cum musis congregiare. Gal-
 lia nobilitatis proceres bellicis rebus cumulatam sibi
 gloriam cupiunt. Inexplebilis auaricie homines Syracu-
 sanis (vt dicitur) opes congestim adceruatas discipiunt.
 Set tamen Valeriana grauitas solet addere participium fu-
 turi in dus non prateritum cum verbo curo vel habeo
 Vt curabo literas ad te mittendas. Quæ oratio medijs
 fidius nihil losecius esse auribus iucunda setitur.

Aul. Gel.

¶ Aduersarios seruatos magis cupiunt quã perditos.

Plau.

¶ Volo amoris obsequium illius.

Idem.

¶ Set etiam est: paucis quod vos monitos voluerim.

Idem.

¶ Eas si adeas: abitum quam aditum malis.

Idem.

¶ Phanostrata ad Haliscas ancillam. Sunt (inquit) qui

Idem.

volunt te conuertã ¶ Dii me ex perdita saluatam cupiunt.

Idem.

¶ Clamiam (vbi vbi erit) inuentum tibi curabo: & mecum

Ter.

adductum tuum Pamphilum.

Futuri autem in dus exempla sunt hæc.

Aul. Gel.

Ex malis duobus quos apud eos vidisset: vter maior es-

Valer.

set: mittendũ curaret ¶ C. Cæsar Cn. Pompei caput etiã

plurimis & preciosissimis odoribus cremandũ dedit.

¶ Participium cum verbo & breuitatem &
 vehementiam adferre. Cap. Cl.

Reuitate quadam & quasi Laconismo mul-
 ta tamen redditur orationi vehementia: quum in
 duabus clausulis (vt Ciceronianum verbum
 vsurpem) idem est suppositum/aut idem adpositum
 id est casus a verbo post rectus: vt prioris verbum si est
 actiuum aut passiuum i participium prateriti tempo-
 ris mutatũ ab alterius verbo regatur. Vt submerge pup-
 pes & obrue puppes Vergilianũ illud melius submer-

tas obrue puppes. Amicos lauda & venerare. Laudatos
amicos venerare. Scribe literas & mitte. Scriptas literas
mitte. Flagellatū ducitis ad crucifigendum. Falsis testi-
moniis multū adculatū in collo percutiunt. ¶ Consiliis
diligētia que nostra celeriter de manibus audacissimoz
delapsa anima ceciderunt. id est. delapsa sunt & ceciderūt.

¶ Ad ult: mus Anaxarchus Nicocreonti amputationē Cíc.
linguæ minitanti non erit (iquit) effeminate adulescēs Valer
hæc quoque pars corporis mei tuæ ditionis: protinus
que dentibus abscissam / & commanducatam linguam
in os eius ira patens expuit. Alioqui se verba si habent
hoc facile fit: circo prudentes id omittimus.

¶ A Passiuo verbo regi datiuum pro
ablatiuo tibi peculiari.

Cap CII.

P Lud etiam & poetis & oratoribus vsitatum
animaduertimus: vt passiuum verbum pro ab-
latiuo quē habet cum præpositione a / vel ab
regat datiuum. vt sum dispectus tibi. Nulla tuarum au-
dita mihi neque visa fororum. i ab me. Duo ne tuta mi Verg.
hi valle reperti capreoli Quod Cicerōi & Gelio vsurpa-
tum est: set recentioribus vsurpatius. Multiformis ali-
monia medicis causa morborum deprehenditur. Crocū
aduersus ebrietatem valentissimū Plynio dicitur. Theo-
phrastus Philosophus omnium ætatis suæ doctissimus
verba pauca ad populum Atheniensem facturus detur-
bata verecundia obticuisse: idem hoc Demostheni
apud Philipphum regem verba facienti euenisse Aulo
Gelio traditur: vt ex argumētis libri octau: mihi cogni-
tum est. Eloquantia præstantia Ciceron multa et ver-
borum & sententiarum copia aucta est. Honesta bo-

Plau. nis viris non occulta quærentur. ¶ Vt cuique homi-
ni res parata est: firmi amici sunt: si res lassæ labant: ite-
Idem. de amici conlabescunt. ¶ Res amicos innuenit

¶ Quem casum regant verba significantia
emere vel vendere. Cap. CIII.

Verba quæ vendere significant aut emere quem
casum regant: ex grammatarum præceptione
multa (credo) nõ ignoras. Illud tamen dicendũ
putabamus. Verba quæ vendere significant i comẽda-
tuo casu (quũ datiuum adpellant) regunt emptoris no-
men. Ut adis vnastibi vendidi. Quæ vero significat
emere venditoris nomen in ablatiuo regunt cum par-
ticula a vel ab vel de. Ut librum abs te mercatus sum.

Macrob. ¶ Autor est Plinius. C. Cæsarem dictatorem quum tri-
umphales cœnas populo daret sex milia muernarom
a. C. Hirio ad pòdus adcepisse. Hæc autem ipsa verba
que ad emptionẽ significantũ habent adcomodũ in da-
tuo casu regunt nomẽ psonæ pro qua (vt sic dicã) emi-
mus. Ut emi tibi librum. i. pro te. Emi abs te librum. i.
tu mihi vendidisti.

Terent. ¶ Forte fortuna domi erat qdã eunuch⁹ quẽ mercat⁹
Plau. fuerat frater Thaidi. ¶ Credo nõ credet pater: Si illam
Idem. matri meæ emisse dicam. ¶ Qui omnes Tareninas
erat mercatus de patre.

¶ Verba significantia dånare vel adculare quid
habeant regiminis. Cap. CIIII.

Verba omnia quod genus sũt dånare/ adculare
postulare/ isimulare/ adcersere/ iforare/ icõ-
mititate/ icõciliare: i patrio casu nõ illepide re-
gũt nomẽ sceleris vel supplicii. Ut furti isimulatus. Ca

pitís dānai⁹. Vitæ abudicatus ab opinatæ elegantia
oratorib⁹ dici solet. Fulgidū nom ē alienū iuid⁹ lignæ
suę colluviōe fœdissima fœdare conat⁹ vno oiz thalcu
lo capitis muldand⁹ ē. C. Blofi⁹ is q Lælio dixit se faces
i rēplū iouis opt. Max subditurū si. T. Graccus quo fa
miliariter vtebatur iussisset vitæ abudicatus est.

¶ Quum de auaricia / quum de intemperantia / quum Cic.
de maximis vitis loquitur: ea tanquam capitis adculat.

¶ Teucer interuenit vbi occisum fratrē / & inimicum Idem.
fratris cum gladio cruentato videt capitis adcerfit.

Q. Seuola in librorum quos de iure civili composuit Au. Gel.
sexto decimo verba hæc posuit. Quod cui seruandum
datum est: si id vsus est: siue quod vtendum adceperit
ad aliam rē atque adceperat vsus est: furti se obligauit.

¶ Neque me perpetiar probri falso insimulatam.

¶ Quid in sententiis autorum adlegan Plau.
dis obseruandum sit. Cap. CV.

 Tque illud pu:cerimum in Gelianus codici:
bus passim respersum: quod literosi prope
omnes adsequi contendunt. Vt quum auto:
rem quempiam adlegaturi sumus: id impri:
mis obseruandum sit. Si ea sententia quam adlegari
volumus obscurior sit: quam quæ facile intellegi poss:
sit: primitus tanqu: in sensum eius adlegantem eam in:
terpretabitur. Dein illud: eius autem verba sunt hæc
ex libro &c: aut quoduis aliud simile dicemus. Et post
primum aut secundum autoris eius quum adlegamus
verbum: verbum inquit vel ait paruenit claudet:
tur. Et si aliquanto prolixior fuerit sententia in fine

¶ P. ii

scribes: Hęc ille: vel Hęc tenentur talis: aut quoduis simile. Quod
exemplis tibi sit manifestarium. Aul. Gellius ex sententia
Pub. Nigidii viri iuxta. M. Varronē doctissimi me-
moriam prodidit mentiri & mendacium dicere inter se dif-
ferre. Nam mentitur qui contra mentem dicit. Mendacium
dicit: qui credens dicere verum falsum dicit. Ipsi
autem verba sunt hęc ex libro vndecimo noctium athi-
carum. Qui mentitur (inquit) ipse non fallitur: sed alterū
fallere conatur. Qui mendacium dicit ipse fallitur. Item
hoc addidit. Qui mentitur (inquit) fallit quantum in se
est. Item hoc quoque super eadem re dicit. Vir bonus (i-
quit) præstare debet ne mentiatur. Prudens ne mendacium
dicat. Alterum incidit in hominem: alterum non. Hęc
ille. Si vero nihil erit quod non facile intellegi queat: id
interpretamenti non posueris. Ut quantum oculorum
lumen ab ingenii acritudine detrahat: scriptum reliquit
Aul. Gellius: cuius verba sunt hęc ex libro decimo De
mocratium (inquit) Philosophum in monumentis Græcæ
historiæ scriptum est virum præter alios venerandum:
autoritate que antiqua præditum luminibus oculorum
sua sponte se priuasse. quia existimaret cogitationes cõ-
mentationes que animi sui in contemplandis naturæ ra-
tionibus vegetiores & exactiores fore: si eas videndi il-
lecebris & oculorum impedimentis liberasset. Hęc ille. ¶ Ce-
terum quoniam tutoris eius quem adlegaturi sumus senten-
tiam non verba memoriter tenemus: id dicturi sumus:
Adhanc prope sententiam: vel ad hunc prope modum
aut quoduis hoc genus. ¶ Ut Tyro Tullius Ciceronis li-
bertus in epistola quadam enarratus scripsit ad hunc
se. me modum Quum Pompeius (inquit) ædem Victo-

Au. Gel.

toris dedicaturus foret: cuius gradus vice theatri essent: nomen que eius & honores inscribere: quæri coeptum est. Vtrum consul tertio scribendum esset: an tertium. Eam rem Pompeius exquisitissime retulit ad doctissimos ciuitatis: Quum que dissentirent: & pars tertio: alii tertium scribendum contenderent: rogauit (inquit) Ciceronem Pompeius: ut quod ei rectius videretur: scribi iuberet. Tum Ciceronem iudicare de viris doctis verum esse: ne quorum opinionem improbasset: ipsos videretur improbasse. Persuasit igitur Pompeio: ut neque tertium/ neque tertio scriberetur: sed ad secundum vsque T. fierent litere TERT vt verbo non perscripto res quidem demonstraretur: sed dictio tamen ambigua verbi lateret: Huiusmodi sententiæ citandæ rationibus fartim refertus est Gellius.

¶ In dicendorum propositione/ & dictorum repetitione qd obseruandū sit. Cap. CVI.

EXemplū hoc Gellianū mihi man⁹ iniicit: ut qd sit discriminis inter aduerbia tertio et tertium memorię pdā: cui reluctari ptendā quo ad opus illud quod ematuruit: & iā nostras manus postulat omnino quantæ vires nostrę sunt preposuerimus. Quanam igitur ratione ea quæ diximus breuiter (vt oratoribus mos est plurimus) repetenda sint memorabim⁹: si modo prius qua ratione proponendus sit illud quod dicturum⁹ paucis absoluerimus. Oratoris igitur duo in oratione dicturi proponere est illo modo: vt si de eloquentia: dein de philosophia dicturus sis: ad hūc prope modum putes dicendum Philosophiæ illius vltimandæ quam diuina. sit origo atque vtilitas nunc proti:

nus diciturus sum: si modo ante dixerimus qua venera-
tionis commendatione eloquentia sit prosequenda.
Postquam vero (vt ad alteram instituti nostri partem
perueniamus) duo hæc absoluiimus: ita dicendum esse
nobis persuademus: Philosophiæ a diis, immortalibus
originem / eius que vtilitatem multam stilo vt potueri-
mus ornatissimo diximus: & prius: quam venerabili
laudis encomio eloquentia illa humanis rebus consultis-
sima prosequenda sit audistis. Si vero tria dicturi su-
mus: illud ipsum tertium cum eo quod secundo dice-
dum sit proponemus. Quum vero quatuor (quod per-
rarum est) duo priora proponemus: quæ absoluta re-
petetur ordine quem præfati sumus & posteriora duo
itidem proponentur. Vel quatuor hæc ordine quo dice-
turus sis propones. Huic nostræ sententiæ non facile
(credo) reclamabis: si Ciceronis officiales libros dilige-
ti examine sapius perpenderit.

¶ Aduerbia quartū & quarto & alia gñis
eius de quibus habeant discriminis. Cap. CVII.

ET vt ad instituti nri reliquã ptẽ deueniamus.
Aduerbia ea que ordinis dici solent quod gen⁹
sunt primo / secundo / tertio / & cætera alia in vni-
uersã p̄ significatu eodẽ sæpe exeunt: diuersa tamẽ eorũ
vsurpatio. Quibus em̄ finito ẽ vni ea tẽpus significant /
& diuersarũ ordinẽ rerũ. Quibus vero ẽ o: ea locũ & or-
dinẽ rei eiudẽ iporãt. Qd̄ exẽplis prõptu pponat. Ter-
tium ad te lras dedi. i. bis iã lras dedi & post has denuo
alias misi. Set Tertio ad te literas dedi: id sensu est. Alii
ab me binas ad te literas dederunt: & ego tertius fui q
dedi. Cecidi tertium. i. ego ipse ter cecidi: cecidi tertio.
illd ẽ ego fui tertius ex his q ceciderunt. Primo ad te scrip

si. i. ego fui p̄m⁹ q ad te scripsi, Primū ad te scripsi: i. ego iam semel ad te scripsi: Tertio cōsul añ quē p̄sules duo antefuerūt. Tertiū p̄sul q iā bis fuit: & ē denuo. Quam præceptionē dīscēs ex capite primo decimi libri. Au. Geli. Eā autē ideo hic adscriptā volui: vt non solum i magistratuū noib⁹ id obseruādū tu cū multis crederes.

¶ Pro actiuis frequētatiua/p neutris verbis quę in choatiua adpellāt ponēda esse elegāt⁹. Cap. CIX.

Neram a verbis stilus noster plane diuers⁹ videtur: illud quoque se prætermissum esse cōqueri videbatur. Qd̄ verba (quę vocitant) deriuatiua pro p̄cipalibus. i. primitiuis posita sapius animaduertimus: vt si actiuū fuerit verbū non illepide frequētatiuo vtamur: si vero neutrū: exercitatiui (qd̄ in choatiuū nuncupant) crebrior fuerit vsurpatio. Vt ad me literas missitasti. De amicitia nostra cogitare nō desino. Qui fluctib⁹ iactatur nō omnis naufragus est Inter os & offā cadere multa deprehēdunt hi: qui varios ibecillitatis hūanę casus mente volutāt. Prodiga & infreni lingua q lapsitant hi vt dodoneum æstinnere nō cessāt. Loq̄tandi finē facere nequeunt hi q dicēdi morbo tenēt. ¶ Ob virtutē hero Amphitryoni patera donata est aurea: qui Pterela rex poritare solitus erat: Fælicitate aliena iuidus egrescit: dāno hilare scit. Nominis tui āplitudo fustius dispalescit. Blāda voluptatū titillatio i auras ocyter euanescit. Morbi acerbitas icrudescit. Virtutis exercitatione iuuenescit igen ū: qd̄ veteriosa sup̄ina q̄ desidia lapidescit. Multa viciorū turpitudine durescunt hoīnes. Lapidē omnē mouere discupit̄ qui ea diligētia cito opulescūt. Hermiones monile oibus sui possessoribus sinisteritate fortunę varia sobolescit. Virtiorū obscuritate claritas virtutis atrescit. Virtutis

Plau.

ad cessione literarum scientia nitescit. Varia que huiusmodi exempla cogitantibus nobis increbrescunt.

¶ Frequentatiuū secundū quā primū in verbis aliquibus vsurpādū elegantius: & inibi a verbis quæ dā quasi diminutiua formari nō inueniunt. cap. cx.

Omnibus obuiū esse arbitror: qua ratione verba quæ grammaticis frequentatiua solent vocari formantur. Illud tamen silentio non inuolendum putauimus. Si primitiui supinum in tum præunte muta / vel in sū finitionem habuerit: frequentatiuo priore nisi in aliquot verbis rareret vrendum est: altero autem sapius. Vt ago actum acto/as/ rarius: actito/as/ vsitatus/ lectito/ scriptito/ ditto/ factito/ vestito/ missito/ esito/ pensito/ sessito/ visito/ etcetera alia. Præter hæc ab his quibus sum finitio supini est verba alia frequentatiua in coexeuntia deducimus: abs quibus alia quasi diminutiua non sine venustate multa formamus. Vt vellico as a velo vullsum/ missiculo/ pransiculo/ esiculo/ morsico responsiculo/ pensiculo.

¶ Iam a principio adulescentes qui sese ad discendum Au. Gel. obtulerant Pythagoras per naturæ iudicia pēsculabat. Vtrumque tamen dicendum esse tibi non persuadeam vt quia morsico dicis: morsiculo non dicas.

¶ Vt ordinē quædā vocabulorū obseruatum sum? quōratiōes duæ vnā verbū idē habētes. componuntur. Cap. CXI.

Quoniam in duabus orationibus aliquantum in sententiā conuenientibus secum idem est (suppositum/ vel verbum/ vel adpositum): ex duabus illis orationibus perpulcre vna fiet oratio: eo tamē

ordine: vt quæ sunt in oratione priore priora ponantur: quæ in posteriore posteriora. Vt si diciturus sim animi tui magnitudo publicam rem tutatur: & doctrina tua literarum integritatem tutatur. Elegantius dictum tibi per suade. Animi tui magnitudo & exquisita doctrina publicam rem & literarum integritatem conseruat. Corporis viribus opes comparantur: animi viribus cõparatur scientia. Corporis & animi viribus opes atque scientia comparatur. C. Cæsar & M. Cicero bellica virtute & eloquentia romanis omnibus superiores fuere. Eloquentiam ac sapientiã ad corpus animum que tutandum valentissimas esse nullus nescit. Quod Ciceroni Cic. satis frequens esse eius monim̃ eta testant̃. ¶ Nemine neque ducem belli/ neque principem domi magnas res & salutareis sine hominum studiis gerere potuisse. Vbi magnas res ad ducem belli & salutareis res ad principem domi referas. ¶ In amicitia nihil fictum nihil simulatũ Idem. & quicquid est: idem verum ac volutariũ est. Fictum & verũ/ simulatũ & volutariũ ad se referũtur. ¶ M. Ca Au. Gel. tonis Tusculani hominis egere se multis rebus: & nihil tamen cupere dicentis mera veritas plus hercle promouet ad exhortandã parsimoniam: sustinendam que iopiam: quam græcæ istorum præstigie philosophari se se dicentium: umbras que verborum inanes fingentũ qui se nihil habere: & nihil tamen egere: ac nihil cupere dicunt: quũ & habendo/ & egẽdo/ & cupiẽdo ardeat.

¶ Inter vocabula duo coniunctione coniuncta aliquid inreferendum. Cap. CXII.

O Rationem apte construes & elegenter: si in ea fuerint vocabula duo coniuncta coniunctione

quam disiunctiuam dicunt aut copulatiuam: inter que
aliquod vnum cum vtroque & significatu & voce cō-
ueniens interposueris Vt nominis tui phama & doctri-
nē commendatur maxime. Pudicis moribus & sinceris
homo. Qui colunt virtutem & osculantur præclare se-
cum agendum esse sibi iam pondere possunt Scipiōis
pudicitia & Alexandri rarus est nobilitatis ornāmētū.
Amicitia nostræ ac disputationis quum mihi in mētez
venit: recordatione ei⁹ suauissima oblector. Heraclitū
aliquē vel Democritū postulas: quorū hic ignauia tuaz
& amētiam irrideat: ille deploret inscitiam. Ultra colū
viuere dicūtur hi: qui faeliciter viuūt aut misere: lōgius
quam parca ordinauerint. Quæ præceptio magistra le-
ctone & sedula mihi comperta est. Nec bello maior &
armis. ¶ Deos autem placatos pietas efficiet & sãcti-
tas ¶ Diuitiarū ē fructus in copia: copiam autē declar-
at satietas reiū atque abundātia ¶ Quis est q. C. fabri-
cii. M. Curii cū caritate aliqua & beneuolētia memoriā
non vsurpet? ¶ Ille adspicit me illudens leuitatē quæ-
stionis putatēque: obscurā (inqr) sane rē queris multa q̄
vigilia idagādā. ¶ Aeditinius verbū latinū ē & vetus:
ea forma dictū qua finitim⁹ & legitimus. ¶ Theopha-
stus i eo quē dixi libro iqr̄ sitius quidē sup hac re ipsa &
exactius / p̄ssi⁹ q̄ quā Cicero differit. ¶ Satis hoc eē pos-
tuit admonēdi gr̄a dixisse p̄pter agreites quosdā & in-
domitos certatores: qui nili autoritatibus adhibitis nō
cōprimuntur. ¶ Est enim hoc inane admodū & futile.
¶ Risu prorsus atque ludo digna res est: quum plari-
que gr̄amaticorū adseuerant necessitudinē & necessitas
tez mutare longē que differre. Ideo quod necessitas sit

Cic.

Idem.

Idem.

Au. Gel.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

vis quepiã premens & cogens. Necessitudo autẽ dicat
 ius quoddã & vinculũ religiosę cõiũdionis. Loquacior Idem.
 ipedio & proptior. Comedos quispiã & tragoedos & idem.
 tibiçines diues adulescẽs Tauri Philosophi discipulus
 liberos homines i deliciis atque i delectamẽtis habebat
 Hũc igitur dicendi modũ Geliõ sapius & Ciceroni re
 perias vsurpatus. **P**ulcre me hercle diũ & sapiẽter. Terent.

Oratibis vim augeri vocabuloꝝ significatu
 prope similitum positione. Cap. CXIII.

Illud quoq̃ auditorũ & aĩos & aures cõtingit/
 simlat/ferit/mouet/excitat:quũ rẽ vnã dicẽtes
 vocibus mĩtis eũdẽ ppe significatũ habẽtibz (que sy
 nonyma adpellat) oratio nra irrigat / vngitur / pfũd. f /
 abundat / superfluit: eo tamẽ ordine: vt queque maximĩ
 fuerit põderis: ita locetur postrema. Vbi si oĩs detrita
 fuerit: coniunctio elegãtior / venustior / lepidior / phuca
 tior / coloratior fuerit oĩo. Vt de te colloquũt oĩs do:
 ãrinã tuã oĩs vno ore p̃dicat / extollũt / admirãt. Noĩs
 rui celebritatẽ amo / colo / suspicio / veneror Blateronũ
 vulgus hominum labores alienos carpit / morsicat stu
 dium / diligentĩã fodicat / doctrinã velicat / eruditionẽ
 rubiginosis dentibus fœdare conatur. Set quo vehen
 tior est eorum conatus: hæc eo magis intacta / integra /
 insita / sincera relinquunt. Quippe quum eorum bla
 terales nugæ quas vere dixerim cum Bap. Guarino
 abortiuas (prius enim pene emortuæ quam editę) viris
 optimis contemptim habeantur: titiũliti non pendã
 tur: a Demetrio vt ventris crepitus (venia sit verbo) cen
 seantur:

- Cic. ¶ Duplex omnino iocandi genus. Vnum illiberale/
petulans/ flagitiosū obsecrānū. Alterū elegantē/urbanū/
Idem. nigeniosum/facetū. ¶ Defendimus eas leges: quas ipse
nobis inspectantibus recitauit/pronunciauit/tulit.
- Idem. ¶ Omnibus qui patriam conseruarint/ adiuuerint/au-
xerint certum esse in caelo definitum locum.
- Idem. ¶ Vultus denique totus: qui sermo quidē tacitus men-
tis est: hic in fraudem homines impulit: hic eos quibus
erat ignotus decepit/fefelit/induxit.
- Idem. ¶ Siciliam prouinciā. C. Verres per triennium depu-
latus esse. Siculorum ciuitates vastasse: domos exina-
nisse: phanaspoliasse dicitur.
- M. Cato. ¶ Tuum nepharium facinus peiore facinore operire
postulas: succidias humanas facis: decem funera facis:
decem capita libera interficis: decem hominibus vitam
eripis: indicta causa/ iniudicatis/indennatis. Quod ex-
emplum ideo ex Gelio huc deflexum volui: quia mihi
uisum est pulcherrimum.
- Valer. ¶ Uli demum penates/ ea ciuitas/ id regnum aethernum
in gradu facile steterit: ubi minimū unū virium Veneris
pecuniā que cupido sibi vēdicauerit. Nam quo iste ge-
neris humani certissimę pestes penetrauerit: iniuria do-
minatur: in familia flagrat.

¶ Vocis alicuius repetitione orationis
pondus augeri.

Cap. CXIII

Occupletatur oratio maxime quum vox
I aliqua in oratione repetitur. Vt amicitia nos-
 tra nihil dulci⁹/ nihil suauius/ nihil hominis
 libertate dignius esse mihi persuadeo. Quid iustitiam
 tuaz: quid liberalitatis magnitudinem: quid tēperantię
 integritatē: quid denique virtutum omnium quis te

compositum videmus sinceritatē nunc predicare de-
beam: Nulla est igitur elegantior oratio: nulla hube-
rior: nulla oratorio munere copiosior: quā quū dictio
vna ita repetitur Nam vbi laudandi copiam: quarās:
nescio: vbi vituperii hubertatem fecundam inuenias
nescio: vbi persuadendi vim & energiam ad dissuadēdi
terrorē collocaturus sis nescio: vbi adculandi defēdēdi
aut postulandi acritatē vsurpes nescio: si ab hoc dicēdi
genere discesseris. Quo vtuntur poetæ vtūt & oratores.

¶ Nihil est amabilius virtute: nihil quod magis adlicet
at homines ad diligendum.

Cic.

¶ Non hoc semper eris: perdunt & gramina flores:

Calpurni
us.

Perdit spina rosas: nec semper lilia cadent

Nec longum tenet vna comas: nec populus umbras.

Damnū forma breue est: nec se tibi cōmodat annis:

Omnia tempus alit: tempus rapit: vsus in arcto est.

¶ Multa sunt mulierum vitia: set hoc e multis maximū
est: quum sibi nimis placent: nimis que operam impen-
dunt: vt placeant viris.

Plau.

¶ Cum leone / & cum exetra / cum ceruo / cum apro ato-
lico / cum auibus styuphalicis / cum Antæo deluctari
mauelim: quam cum amore.

Idem.

¶ Omnibus modis qui pauperes sunt: homines: miseri
viuūt: praesertim quibus nec quæstus ē: nec didicere ar-
tem vllam. ¶ Nimis homo nihil est qui piger est. nis-

Idem.

mis que id genus odi ego male.

Idem.

¶ Contrarii significatus voces proxime sibi
esse ponendas. CapCXV.

¶ Cum cæteris oratoribus tum maxime Vale-
rio illd nouimus esse familiare: vt voces duę

q iii

contrarium habentes significatum iuxta se ponantur
Quod orationis genus animos auditorum pigros vege-
tiores concitat. Ut ingenium rude eruditi præceptores
poliunt: elegantius dictum puta quaz: eruditi præcepto-
res ingenium rude poliunt Fugiunt omnes paupertatem
diuitiis manus iniiciunt omnes. Hoibus ferme oibus
grata sunt ocia: labor ipsi ratur. Non enim suum mortale imor-
talitati commendant omnes virtute: vitiiis autem tene-
bris voluunt obscurissimis. Honus graue paruum vix
suffert ingenium. Tibi si fuerit ingenii etiam paruitas mul-
ta hoc genus exempla compones. ¶ Sicut placidum mare
ex aspero: celum ex nubilo serenum hilari adspetu sentitur:
sic bellum pace mutatum plurimum gaudii adfert.

Valer.

Plau.

¶ Si quis mutuum quid dederit: sit pro proprio perditum:
quod iam repetas: inimicum amicum beneficio inuenis tuo.

¶ Quod contraria duo sine coniunctione media pro-
uerbii loco ponantur. Cap. CXVI.

¶ Osti indocti homines qui Terentiana lectio-
ne sese exercitauerunt illud prouerbii loco sæ-
pius positum (credo) animaduertunt: quorum
vocabulary duo omnino contrario significatu iuxta se po-
sita sunt coniunctione media non interiacente. Ut sa-
piens insipiens honorem vituperiis anteponendum ce-
set. id est omnis homo siue sapiens sit siue insipiens. No-
minis tui celebritatez neque laudibus augere neque vi-
tuperiis eluare amici inimici possunt facti infecti phar-
manuncia est. Prudens imprudens rusticus atritu suo mu-
sarum sanctitudinem polluit. Hac nostra ætate ea est huma-
ne rei procliuitas: ut iuuenes senes laxiis habenis in vo-
luptatum pelagus procurrant.

¶ Detractione vitii hominem laudari amplius: virtutis negatione vituperium fieri grauius. Cap CXVII.

Illud quoque oratoribus frequētariū esse non ignoram^o: vt quū aliquē vituperaturus sis: laudis cōtraria: nomē adcipias negatione aliqua preposita: vñ quū laudaturus sis: cōtra facias. Vt Cicero fuit elegans: nō illepidi⁹ dictū pures Cicero nō fuit inelegans. Phalaris in humanus habitus est: Qui em̄ doctus est in re vna: idē in alia fortasse nō est. Nō id doctus vero rei cuiuscūque doctus est. Nā (vt logicorū sententia vtar) negatio negat quicquid iuenit: & ei⁹ oppositū ponit. Quas esse nugas ne tu nō ignores. Geliana hic adscribo verba. Nemo quisquā (inquit) raz efferis est moribus quin faciat aut dicat nō nūquā aliquid: quod laudari queat. Vnde hic antiquissimus versus vice prouerbiū celebratus est. ¶ Sap^o etiā ē olitor valde opportuna loquit⁹. Sed enī qui omni in re/atque omni tēpore laude omni vacat: is illaudatus ē: is que omniū pessim⁹/detrerrimus que est. Sicut omnis culpæ priuatio inculpatū facit: inculpatus autem instar est absolutæ virtutis. Illaudatus, quoque finis est extremæ maliciæ. itaque Homer⁹ nō virtutibus adpellandis: sed vitiiis detrahendis laudare ampliter solet. Hoc enim est. Fari inculpabilis aus pex: & illa aut inuita volarunt. Et item illud. Tūc neque cernere erat torpentez Agamenona diuum. Nec pauidū/vel nolētē decernere ferro. Epicurus quoque simili mō maximā voluptatē detractionē priuationē que omnis doloris definit his verbis. Hęc est definitio:

doloris detractio. Eadem ratione Virgilius inamabile
dixit stigmatem paludem; Nam sicut illaudatum secundum
laudis privationem; ita inamabilem secundum amoris
privationem detestatus est. Hæc ille. Hanc gelii immo
dicam sententiã hic ideo adscripsi: quod præceptionis
huius non insolentis quum apud alios tum apud Ge-
lium usurpationis nescium te esse nolui.

Dices igitur. Impiger melius quam diligens. Non impi-
ger elegantius quam piger: infæcundus quam sterilis.
Non indoctus quam doctus dictum est venustius. Lite-
ræ tuæ nõ in iucundæ mihi reddite sunt: in quibus nõ
paruum est mutæ nostræ benevolentie testimonium.
Sardanapalus virilis parum Arbaçi non istrennue pu-
gnantis viribus succubuit. Alexander Macedo hoste
quencunque adgressus est intrepidus. Non pauca hoc
genus exempla (vt vis) compone.

Au. Gel.

¶ Nonnulli grammatici ætatis superioris (in quibus
est Cornutus Anneus) haud sane indocti neque igno-
biles: qui commentaria in Virgilium composuerunt:
reprehendunt: quasi incuriose & abiecte verbum po-
situm in his versibus.

Idem.

¶ Vexasse enim putant verbum esse leue & tenuis ac
parui incommodi. Ab huius præceptionis venustate alie-
num esse tibi non persuadeas: si particula minus p
non posita usurpetur. Minus diues. i. pauper Quibus
diuitie min^o adsunt: eorum nullum est eorum diuitibus consortium.

¶ Superius posterius & proximum qui d habe-
ant significatus. Cap. CXVII.

¶ Illud etiam in oratorum usu consuetudinario
esse non ignoramus: vt superius pro eo usur-

pent: quod aliis dici solet præteritum/vel præcedens: & pro sequenti aut futuro posterius sæpius tamen proximum. Ut anno superiore frigus erat imparabile. Dicitur est elegantius quàm præcedente anno vel præterito. Læte tuæ superioris amicitia erga me tuam contestant. Quid hic noui superioribus his diebus gestum fuerit: proximis meis literis cognosces. Honore quo grauiter nunc opprimor: anno proximo (vbi confido) exhonerabor. Quid posterioribus annis factum sit superioribus tuis literis comperitum habeo. ¶ Quum sint duo genera decertandi: vnum Cic. per disceptationem: alterum per vim: quumque illud sit proprium hominis: hoc beluarum: confugiendum est ad posterius si vti non licet superiore.

¶ Proximum tamen per superiore positum rarerent animaduertimus. & quoniam a sequendo sequendum dicimus (quæ causa est: vt pridie calendas dicamus) proximum per sequendo ponitur sæpius: & proxime per sequendum. In oratorum quasi consuetu proximum tibi a Cicerone gradum adsigno. A rege proximus: id est sequendus.

¶ Proximus & sequendum deos homines hominibus Cic. maxime viles esse possunt.

¶ Superior & inferior in cremeto sententiæ aut decremento venustatem habere.

Cap. CXVIII.

Superior hæc præceptio vt in proxima ad comparatiua remeantes in vocabulis superior & inferior aliquantulum heremus admonet. Quum igitur rei alicuius cremetum vel decrementum dicitur sumus elegantiâ superior erit oratoris: si voces illæ superior & inferior vsurpentur. Quo, C. Cæsar Marco Cicerone fuit eloquentia inferior

hoc bellicis rebus claruit superior. Ego sum minus fortis. Viribus corporis inferior su3 Ego sũ maior corpore. Corporis magnitudine superior su3. Præceptionis huius exēplorũ multitudine reliquis superior est Valerius Maximus Quæ poteris nosse: si Siliuo diligeſtia nõ fueris inferior.

¶ Abſtraſtũ (qd̄ vocat̄ i adiectiuũ / & adiectiuũ i abſtraſtũ oratione eadẽ mutadũ eẽ. Cap. CXX.

IN adiectiua & ſubſtãtiua orationis noſtrę qua ſi habenas diuerticulo paruo reflectimus. Quid igit̄ aliud e puritas integra: quã integritas pura: Oratiõis igit̄ venuſta fuerit elegãtia/elegãs que venuſtas: quũ ſubſtantiuũ nomẽ ab adiectiuo p̄fectũ cũ adiectiuo altero cõiũgeſ: ac cõtra ab eo adiectiuo ſubſtãtiuũ vnũ p̄fertur: & quod prius erat ſubſtãtiuũ i adiectiuum redeat. Vt celebritas cõſummata conſummatio q̄ celebris Liberalitatẽ apliſſimã amplitudinẽ que liberaliſſimam qua ceteros p̄ſequi ſoles veneratiõẽ p̄ſeqnõ ceſſam⁹. Qd̄ temperate vt facias nihil ſenſu mutando monemus.

¶ Metaphora quũ vtimur: ad eã rẽ vnde ducta e cetera oĩa referenda. Cap. CXXI.

 Voniã i oratorũ cãpũ tã puleris floribus congeſſi refertũ iã igreſſi ſumus ibi flores vt plurimos poterimus colligere. & lectorũ ingenia redimire iſtituim⁹. Eũ igit̄ cui⁹ ſuauiolẽtia narib⁹ nr̄is blãdiſ diſcerptũ ſtudioſorũ ingenijs cõferam⁹. quũ igitur metaphora aliqua vtimur ad eã rẽ vnde origo e oĩa referã. Vt variegatis doctrinã quaſi margaritis ingenium tuum colorate diſtindũ eſt. In vitiorũ barathrũ ſe præcipitãtes nihil q̄cquã qd̄ niti dũ ſit cõtingere poſſũt. Et vt

in orationis alienę tanquã speculo inspiciēs orationis
tuę faciē tergere possis nitidiorē: Cicerōis & aliorū ex
ēpla p speculo odīs tuis subiiciēda curauimus. Ab his
qui pecudū ritu ad voluptatē oīa referunt, longe dissen- Cic.
timus: nec mirū. Nihil enī altū/ n̄hil magnificū ac diuī
nuz suspicere possunt: qui suas omnes cogitationes ab
iecerunt in rem tam humilem: tam que contemptam.

¶ Atque etiã si cōsiderare volumus que sit i natura ho Idem.
minis excellentia & dignitas: intelligemus quã sit turpe
defluere luxuria

¶ Qui sūt leues/ & futiles/ & iportuni Au. Gel.
loquutores: qui que nullo rerū pōdere inixi verbis hu
midis & lapsātibus defluūt: eorū orōnē bene aestima
tum est in ore nasci nō in pectore. Lingua autēz debere Idem:

aiunt nō esse liberã nec vagã: set vicīs de pectore e imo
ac de corde apertis moueri & quasi gubernari.

¶ Petulã Idem
tia verborū coercēde) vallū esse oppositū dentiū lucus
lente dixit Homerus: vt loquēdi temeritas nō cordis tā

tum custodia atque vigilia cohibeatur: set ex quibusdaz
quasi excubiis i ore positis sepiatur.

¶ Hominuz stulta Idem.
& imodica blaterātium lingua tam pdiga ifrenis que ē:
vt fluat. sēp & aestuet colluuiōe verborum teterrima.

¶ Huiusmodi autē loquacitatez/ verborū que turbã
magnitudine inani vastã facetissimus poeta Aristopha
nes insignibus vocabulis denotauit i his versib⁹. Homi
nem agrestī ferocia/ ore temerario/ effrenato pdigo/ pe
tulãte/ loquacē/ futile/ & fusū p verborū cōgeriē & fastū.

¶ Vicinum tanquam lupum adpetentem a deis quam Plau.
venditurus erat adulescens Carmidis filius quum pater
abesset: quum que Callicles cui adulescentis illius custo
dia credita erat rus abiuiisset: quia rure dū sū ego (ingt)

Callicles hos sex dies me absente/atque insciente /incō
sultu meo gdes venales hāce inscribit lri. Adefurit magis
& inhiauit acrius lupus. Obseruauit dum dormitarent
canes: gregē vniuersum voluit auertere. Fecisset adepol
ni hęc presensissent canes. In metaphora lupus est ēptor:
canes Carmides Callicles: grex. tota adulescētis possessio.

¶ Prope / fere / ferme / tantū nō / quādo in ora
tione ponēda: & quasi vsurpandū eē aliter quā
triuiales consueuerint. Cap. CXXII.

Abernarij sermonatores & indocti p̄t̄cula qua
si vtuntur peiperam Dicunt enim ego quasi
cecidī id est parū abfuit quim ego ceciderim.
quod dicēdi genus ex literosis hominibus
nemo quisquaz dicere auderet. Dicerent enim. Ego pro
pe / vel fere / vel ferme / vel tantum non cecidī. Qui po
stremus dicēdi modus Valerio peculiaris est. Hunc ma
gistratum prope suscepi gerundum. Nomen tuum tan
tum nō immortale venerabūdu suspicio. Quid sit van⁹
Aulus Gellius ad hāc prope sētentiam definit. Vani nō
desipientes / aut hebetes / aut inepti sunt: set mēdaces / &
infidi / leuia / inauia que pro grauib⁹ & veris asturiss⁹
me / componentes. Tantum non incidī in hostes. Triū
phalem tuam eloquentiā auro quasi coronario illustrāt
omnes. Virgula quasi diuina ex animi sententia mihi
prosperere omnia succedunt. Quum igitur similitudines
quandam aut metaphoꝝ dicimus: particulis quasi vel
tanquam vtendum esse nobis persuadeamus: Set ad ora
torum quasi scopum tendimus.

Cato.

¶ Nunquam racer quem morbus tenet loquēdi: tan
quam veterosum bibēdi atque dormiēdi.

Ira est cupidus orationis vt conducat: qui ausculet: itaq; Au. Gel.
auditis non auscultatis tanquam phamaco polam.

¶ Perinde cū particulis quali/vt/ac/ atque ab hoc
albo alienum nō esse. Cap. CXXIII.

SX hoc albo delendum esse illud non arbitra-
mur: vt quom metaphoraz similitudinez ve-
dicimus particula p̄inde cū quasi/vt/ac/ vel at
que ponendū sit Pecuniā in thesauro adserua-
tam vinculis colligas perinde quasi si parciſſimo parcior
esses. Nomen tuuz quomodoctūque immortalitati man-
dare dicitur: perinde Pansanias Philippi Macedonis
interfeetor. Iudices ifidos o vtinam iam supplicio gra-
uiori multarent reges: perinde vt Cambyfes: qui malū
cuiusdam iudicis ex corpore pellem detractam sella itē-
dit: in ea quæ filium eius iudicaturum considere iussit.

¶ Heliodus poetarum prudentissimus linguam non Au. Gel.
vulgandam set recondendam esse dicit: perinde: vt the-
saurum: eius que in promendo gratiam esse plurimam: Idem
si modesta/ & parca/ & modulata sit. Tu perinde quasi cū
matri Euādri loquare: sermone multis annis iam desito
vteris: quod scire atque intellegere neminem vis quæ dis-
cas. Huiusmodi exempla perinde vt vis tibi compone:
quæ in Gelio perinde quasi herbido prato flores in-
uenias. ¶ Nos homunculi salillum animæ quam quom Plau.
extemplo amissimus: eque mendicus atque ille opulentis-
simus censetur ad acherontem mortuus. ¶ Tibi nunc p: Idem:
inde ac merere summas habeo gratias.

¶ Quod rerum numero certo
habitarum augmēto laudemus
ampliter aut vituperemus.

Cap. CXXIII.

Quo laudis aut vituperii cumulo bone de^o ora
 tionē nostraz cumulatā reddim⁹: quū certus ē
 rerū aliquarū numerus: & rē ipsā quam dicturi sum⁹ au
 gere numerū significam⁹: Vt quia duo fuerūt Catones
 vita & morib⁹ per celebres: qualē si prædicare volo ho
 minē: eum Catonē tertiuū vocitabo. Vt in eo quod dici
 solet: tertius e caelo cæcidit Cato. **H**ominem squalidū/
 fœdū/sordidū/vētris illuuiæ pfluente. **H**arpyian quar
 tam nominatim dixerō. Tā sordulenta tanque mōstrofa
 est voluptas: vt Harpyian esse quartā facile mihi persua
 deam. Tā elegantes oris tui venustatē quum cerno: Gra
 riarū quartā mihi cernere videor. ¶ Tria cappa pessima
 dixerūt veteres. i. Corneliū Syllā/Corneliū Cinniā/Cor
 nelius Lētulū aut Ciliciā/Cretā/Cappadociā. Si hominē
 igitur cui⁹ nomen a. C. litera incipit pessimus dictu⁹ sit.
 quatuor cappa pessima dicam. Ita apud Virgiliū dicitur:

Virg.

Auson.

¶ Initio furis ego sum tribus addita quarta.

¶ Lesbica pieris Sappho soror addita mulis.

ΕΙΝΑΤΗ Λυρικῶν : αοιδαῶν δεκάτη.

¶ Cognomina eiusdem casus esse cum
 nominibus propriis: & vtrum eorum sit ante
 ponendum. Cap. CXXV

Et illud ætatis nostræ hoib⁹ q̄ ad tenta lætione
 autores bonos excutiūt nō ignotū eē credim⁹:
 q̄ tamē plerosque i literis gregarios errare audimus: eos
 in viā reductos paucis curabimus. Nomē igit̄ pprium
 & cognomē in eodē casu omnino ponātur: nec præpo
 sitionē de cognomini vulgario more præposueris. Præ
 ceptionis huius: quum literas primū salutauis: nescius co
 gnomen meuz feci latinum De bosco, Set metarocæ qua

dā & refipifcētia ab ea ipfa barbarie id vindicaui: idque Siluiū feci Nō dices igitur De Spina. Set Spina, Arnard⁹ Staracus; nō de Staraco. Ioannes Campgiraldu. Iacobus Briō. Ioachī Lautret⁹ Ioseph. Solomō. Nicōla⁹ Phīlītea n⁹ Mathurin⁹ Biartus. Nicolauſ diues. Michael Rodulphus. Georgius Floyon. Ioannes Miles Quos Siluiarū militē tyrūculos fuiſſe ardētiffimos tibi polliceor. & niſi hoc te moleſte laturum crederē: adhuc nominarem Ioannem Cyntionez. Barptolemaū Oufelinum. Petrū Cedanum. Ioannē Quoelquefinum. Oliueriū Troteriū Stephanum Colettum; & complureis alios eruditionis noſtræ adſectas nihilominus cupidos. Set de hac re hætenus. Cognomina hæc in latinam vertamus vocem: quæ facile intellegatur cuius ſit ſignificatus. Illud ſubinde dictum voluimus: recentiores cognomentum ſæpius antepone. Vt Mirandula Picus. Andronicus Iuius. Siluius Franciſcus: quod ad probes nec netuum ſit iudicium. Eo tamen modo aliquid habere vidētur elegantia.

In illo Vergiliū cartoonine Orphi
Calliopea. &c. cuius caſus ſit
Orphi & de compluſculis aliis
præter vulgatam grammatistarum
ſententiam.

Cap. CXXVi.

VT autē ſtudioſa iuuetus ex laboribus nēis ali-
quāto maiorē capiat vtilitatē ī grāmaticę rei
cui⁹ fores aptas iā videm⁹ paulū vt hospites
diuertēduz eſſe putauimus. Pluroſque igitur in literis
non incelebres dubitare audimus cuiusnaqz ſit ibi caſ⁹
Orphi Calliopea & in compluribus aliis Vt tamen

eo lapide quem¹ volunt exhoneremus: præceptionem
hanc positã voluimus. Nomina græca inclinameti tertii
exeuntia in es ad secundũ migrant sæpius: quibus tunc
eus finitio est. Vt Achilles Achilleus. Vlysses Vlysseus
Quæ vero in eis exeunt inclinationis secundæ (etiam si
propria fuerint dico) in tertiam vertentur/eus in es mu-
rato. Vt Orphe⁹ secundæ/Orphes tertix. Perseus Perseus.
Ibi igif Orphis Calliopea/Lino formosus Apollo in-
clinatur Orphes: Orphi vel Orphis: Orphi iam validã
Ilioni nauem: inflectitur Iliones: Ilioni vel Ilionis: Ilioni
Quod idem de cæteris Dicendũ tibi persuasũ habeas.
Vt i Epodis Oratianis quos tibi adscribo vers⁹ scribũs
Heu peruciãcis ad pedes Achillei.

Orat.

Laboriosi remiges Vlyssei.

Laboriosa nec cohors Vlyssei.

¶ In oratione pedestri vt præceptione hac vtare non
monemus.

¶ Ad Veneris/ad Apollinis & alia hoc genus
quid habeant significatus: qua que ratione grã
maticis dicantur. Cap. CXXVII.

¶ Vltos ab me quæsiuissse quidnam significa-
tus sit in ea clausula in epistolis Ciceronis ad
Atticum Senatus ad Apollinis datus est: quæ
que grammatica sermõis huius ratio sit. iccirco Philip.
Beroaldi ingeniorum floris illibatissimi: ac laborum in
literis adperentissimi verba quæ sæpius illis respondens
do protuli hinc adscripta volui. Ea autem sunt hæc ex
adnotationibus in liuũ. Hic (inquit) honestissimus lo-
quendi modus est apud antiquos: vt absolute dicatur.
Ad Dianã: ad Vestẽ: ad Apollineis extrinsecus: subin-

tellegamus templum. Ita Oratius libro primo sermonē
Ventum erat ad vestæ. i. ad templum vel ædem. Terenti⁹
i adelph. Vbi ad Dianę veneris: jto ad dexterã. i. ad Dia
nã templum Hęc ille. inibi verba illa. T. Liuii ex libro p
mo Admurtæ date sedes In huiusmodi orationibus (vt
Porphyrio scribit) amat nescioquo modo eclipſi i rela
tione sui loci sacra: sic em̄ dicēdū tenet: eo i Claudii vel
Telluris: nec addim⁹ rēplū aut ædem. Laudinus ibidem.
Sic alibi (inquit) senatus eo die conuenit ad Cōcordiã.

¶ Nomina primi sequundi quarti & quinti incli
namenti quos habuerint casus apud ætaris
priscę scriptores. Cap. CXXVIII.

Antiquitatis illius reuerendæ complures vide
mus studiosos: quod ideo nos monet: vt in
hoc literationis diuerticulo pl⁹ satis hærea
mus: & quānam fuerint casus nominales quī nunc apli⁹
non sūt breuiter recenseamus. Nomina ergo inclīnamenti
primi interrogādi casum hoc est genitiuum numeri sin
gularis a Græcis adcipientes eius finē /as/ fecerunt Hic
paterfamilias & materfamilias adhuc dicimus.

¶ Castella custodias thesaurum: p custodia (inquit) Ser Sa'ust.
ui⁹ & ita etiã asp̄ itellegit: licet alii custodias adcusādi ca
sus velint. ¶ Nihil ipsa nec auras / Nec sonitus memor / Verg.
aut venientis ab æthere telī. Interrogandi eiusdem incli
namenti casus in ai Diphthongon exiuerunt. Vt

¶ Aulæ in medio libabāt pocula Bacchi ¶ Nec tamē ex Lucret.
plemur vitæ fructibus vniquam. Quod apud Lucretiã
non insolens ē. Quid præter hæc scribat Gelius ex Pub.
Nigidiī viri doctissimi auctoritate adscripsisse nō po
niteat. Eius ergo verba hæc sunt. Si huius (inquit) amici

vel huius magni scribas: per vnū i facito extremū. Sin
vero hi magnei hi amiceī casu multitudine recto: tū añ i
scribendum erit e. Atque id ipsū facies in similibus. Itēz
si huius terre scribas: i litera sit extrema: si huic terre per
e scribendū est. Item mi qui scribit in casu interrogandi:
velut quū dicimus mi studiosus: per i vnū scribat: non
per e. At quum mei: tū per e & i scribendum est: quia dan
di casus est. Hæc ille. Quod non plane exhibilandū cen
semus nec explodendum nec ab vsu scribundi reicien
dum. Quisenim nescit Aldum Manutium memorie no
stræ virum haud dubiæ grammaticæ rei prudentissimū
illud in scribēdi vsu crebriore solitum obseruare: vt no
minum tertii inclinamenti non generis neutrius terminā
tium casū multitudinis patriū in i um adculandi casum i
eis (vt omneis forteis) finiat sapius. Ei autēz Dephton
gum qua nunc Græci vtuntur potissime modo in e mo
do in i mutari nemo nescit: qui Græcas literas etiā per
transenam solum inspexerit vt *ΜΕΔΕΙΑ* Medea *ΘΑΛΕΙΑ*
Thalia. Sed ad ea que superant contendamus. Pro inclina
menti quarti ratione Gelliana itidem verba (quāuis mlti
ta sint non tamen auribus: vt credo: fastidiosa) adscribo:
quæ sunt hæc Varronem (inquit) & Pub. Nigidium vi
ros Rōani generis doctissimos cōperimus non aliter lo
quutos esse / & scripsisse: quam senatus / & domus / &
fluctus qui est patrius casus: ab eo quod est senatus / do
mus / & fluctus: huic senatui / domui / & fluctui: cætera
que his consimilia pariter dixisse. Terentiū quoque cō
mici versus in libris veteribus itidem scriptus est. Ei⁹
anuis opinor causa: quæ est mortua. Hanc eorum au

toritatem quidam e veteribus grammatice ratione etiam firmare voluerunt: quod omnis datiuus singularis littera finitus: nisi non similis est genitiui singularis: s littera addita genitiuum singularem facit: ut patri patris/duci ducis/ cadi cadis. Quum igitur (inquit) in casu dandi huic senatui dicimus genitiuus ex eo singularis senatus est: & non senatus. Sed non omnes concedunt in casu datiuo senatu magis dicendum: quam senatui sicut Lucilius in eodem: victu & anu dicit: non victui & anui in hisce versibus. Quod sumptum atque epulas victu praponeis honesto. Et alio in loco. Anu noceo inquit. Virgilius quoque in casu dandi ad spectu dicit: non aspectui. Te que ad spectu ne substrahe nostro. Et in Georgicis. Quod neque concubitu indulgent. C autem Cæsar grauis autor linguæ latinæ in Anticatoe. Vnius (inquit) adrogantiæ superbix que/ domi natu que. Item i Dolobella actionis adhibuisti. quorum in ædibus phanis que posita & honori erant & ornatu. In libris quoque analogicis omnia illiusmodi sine littera i dicenda tenet. Hæc ille. Ex quo tibi iam magnificarium esse arbitror ibi Parce metu Cytheræ: metu eē datiuū casum in cuius versus interpretamento Badio alio: qui grauissimo scriptori reclamo: cuius verba sunt hæc. Sūt tamen (inquit) qui putent metu pro metui esse: set si noui ingenium poeta: non diceret parce metui: etiā si vers? pateret. Nihil tamē quicq; ex integro nomine Badiano detrāhere velim: operam cuius mihi profuisse plurimū non negaueri. Nemo em̄ (vr autor ē Varro) repræhensus est. que segete ad spicilegiū reliquit/ pulam: set quod reliquū est. voce magna nos i clamat. Facies &

nomina inclinamenti eiusdem reliqua genitium in es
 exiens vt facies produxerunt. Gellius enim testimonium
 hoc Quadrigarii citat. Nemo (inquit) audebat propter
 magnitudinem & immanitatem facies. Meminimus
 etiam (inquit idem) in Tiburti bibliotheca inuenire nos
 in eodem Claudii Quadrigarii libro scriptum vtriusque
 facies & facii: set facies in ordine scriptum fuit: & cōtra
 per ii geminum facii: neque id abesse a quadam consue-
 tudine prisca existimauimus. Nam ab eo quod est hūc
 dies: tam huius dii & ab eo quod est hęc fames tā huius
 famii dixerunt. Ibi igitur munera laticiam que dii: dii p
 diei scribit Virgilius. Quod imperitiores dei legunt ab
 insolentia scilicet vocis istius abhorrentes Sic autē dies
 dii a veteribus declinatum est: vt fames famii/ perniciēs
 pernicii/progenies progenii/luxuries luxurii/acies acii.
 Cuius exempla Gellius profert. C. Cæsar in libro de ana-
 logia secundo huius die/ & huius specie dicendū putat.
 facii autem in nullo veteri libro. Au. Gellius se reperit
 se testatur. In casu autem Dandi qui purissime loquuti
 sunt non faciei vti dicitur nunc: set facie dixerunt Luci-
 lius in Satyris. Et primū (inquit) facie honestas adcidit
 Set. de. hac re nimis multa fortasse dicimus. Quæ si plu-
 ribus verbis enarrata desyderes: Gelliane illæ noctes cla-
 rissima: clarius in lucem exponent.

¶ Verba supina duo habentia que participia
 ex se ducunt. Cap. CXXIX.

¶ Am multa in Grammatica nō satis concinne
 composita: vt se componamus ornatiū nos
 distrahūt: nec alioqui nos abire vix patiūtur:
 nisi ad se reditum nostruz breui: capatius que

myrothecius pigmētis variū omnino refertū quibus
 ad penicillum depingerē politius ego pollicitus effē.
 A verbo tñ prius abītū impetrare nō queo quā aliquot
 suas partes (vti ex noie fecimus) ornate cōpositas i pu-
 blicū educerē. Verbo igē partim faciēdū satis putamus.
 Verba supinū duplex hñtia cuiusmodi est ruitū & rutū
 a ruo ex hoc gignūt participiū p̄teriti temporis. ex illo
 futurū in rus originat. Vt mortuū & moritū/mortuus
 et moriturus: ortum & oritum/ortus & oriturus: caritū
 & cassum/cassus & cariturus: rutū ruitū/rutus & ruitu-
 rus: alitū & altum/altus & aliturus. Quāquam ego me
 mini legere apud Valerium alitus.

¶ A compositorū verboruz & simplicium su-
 pinis diuersa quandoque produci participia.
 Cap. CXXX.

¶ Elim nolim hic adhuc parūper hāream com-
 pellor: siquidē participium compositione hac
 tumescens/ & quasi pennas adrigens vna cum
 verbo stili nostri partem ceperunt vsque adeo valide:
 vt ad eorum petita stilū nrm adlabi necessūm fuerit. cui
 partē illā tradidere concinnandā. Verba illa nitor/tun-
 do/misco supina hñt nisum & nixū/tunsuz & tusum/
 mistum & mixtum: ab his ducuntur participia compo-
 sita ab illis simplicia vt nisus connixus enixus.

Silice in nuda connixa reliquit. Et iuuenique super Verg.
 bum seruitio enixe tulimus. Tunsus. ¶ Peplumque fe- Idem.
 rebant simpliciter tristes: et tunsæ pectora palmis. Con-
 tusus/pertusus. Mistus commixtus pmixtus. Nec nos
 aduaueris nisi saepe aliter deprehenderis. Qua præce-
 ptione mihi facile persuadeam vocem illam scripturæ

facræ expansis in cruce manibus esse latinam non bar-
baram nec aduentitiam. Vt aliqd scripturæ huius non sa-
tis Probos fautores cõtendere audimus. Licet Gelius flâ-
mam expansum a Cæcilio dictum fide bona adseueret:
& a Plauto dispessis manibus. set alio diuertendum est.

¶ Inter adiectiuū vocē ad neutriū genus tradu-
ctā & substantiuū in patrio casu ab eadē rectū ali-
quid eleganter inseren- dum. Cap. CXXXI.

B hac grammaticę rei importuna scriptio-
ne ad eam que oratoria est me recipisse quum læ-
tio: nihil minus hercle gaudii animum adficit
meum: quam quum nauțę vndabundo mari
iactati & decumanis fluctibus semiobrutī multoque tē-
pestatum stridore circumlatrati portum tenent lætantur/
gestiunt/sulsulant/vitulasunt. Iucundo igitur stilo id
quod habemus reliqui persequamur. Præceptionē quā
dam ab Aug. Dato datam esse animaduertimus: qua
præcipitur: vt adiectiuum tractuctum ad neutrum ge-
nus in genitiuo casu quod prius fuerat substantiuum
suum regat. Vt multum laboris illud tamen quasi por-
isma quoddā vt adiungamus scriptorum lætio non in-
frequens nos admonet: vt interhas voces ponendum
aliquid curemus. Vt id solum temporis scribo quo
a lætionibus feriari nobis datū est. Tantū apud me pō-
deris nostra habet amicitia vt nihil est quod eius causa
non libenter susciperem. Nihil ad me literarum adhuc
dedisti. Non nihil potes exemplorum talium pro ar-
bitratu componere.

¶ Et si negociis familiaribus impediti vix satisocium
studio suppeditare possumus: & id ipsum quod datur

ocii: libentius in philosophia consumere consueuimus

C Perfecta quidem sapientia sumus: si nihil habet res Idem.
vitii. Cupies suus quid haberet animi filius cognoscere

C In paucis admodum adiectiuis huiusmodi ad neutrum Terent.
genus translationem facias velim.

C Ab adiectiuo producendum esse substantiuum quod
cum substantiuo in casu eodem coniungatur aut eorum
alterum in genitiuo ponatur. Cap. CXXXII.

Illud etiam de adiectiuis quod quasi prateritis
ramus nobis manus iniicit: ut se quoque alba
linea non prateriamus. Adiectiuum cum substantiuo
si habueris: substantiuum utrumque in casu eodem
vna coniunctio copulet: vel eorum alterum ab altero
in patrio casu regatur. Ut rem quantumque gerenda
suscipiant hi quibus est bonitas & natura: ut inde gloria
sibi pariant æuithernam. bonitas & natura. id est natura
bona. Tibi est nature bonitas. Seueritate senectutis
adulescentia refugit. Adulescentia & lubricitas in voluptatem
procliuis est nimium. Pluraque alia pro facilitate
& ingenio finge exempla.

Cic.

C Pueris non omnem ludendi licentiam damus: set eam
quæ ab honore est actionibus non sit aliena.

C Quod alius in oratione geminatum multam
habeat venustatem. Cap. CXXXIII.

Vtriuualium sermonem alius hoc est rusticis hominibus
placet: & aliis gratum maxime & re vera latine lingue
puritate nimium sordidatæ cauea explodam

(labori nullo par

endum nobis putauimus. Quum igitur in oratione pro
nomen aliquis ponitur cum nomine alius: illud pro
nomen in nomen aliud non illepide conuertitur. Ut ali
qui diuitias & alii honores praponunt Elegantius
dixeris. Alii diuitias/alii honores praponunt. Vel di
uitias alii: alii honores praponunt.

Animos suos alii ad virtutem alii ad diuitias adplicant.
Amicitias non easdem esse omnes audiuius alię enim
crebra literarum misculatione, arctiores colligatur: alię
nō parum offenduntur. Ingeniorū alia sunt facilia: alia
nimis obtusa. Præceptionis huius exempla tu tibi alia
componere: alia nō impigra oratorum lectio tibi propo
net: Nec plura nunc postules ne aliis gratificari volens
alios offendā. Hominibus enim aliis alia placere solēt.

Cic.

¶ Quod ita: vt quum emerim/edificarim/tuar/impēdā
tu me inuito fruare meo. Quid ē aliud: aliis sua eripere:
aliis dare aliena.

Idem.

¶ Sunt autem multi quidē cupidī splendoris & glorię:
qui eripiunt ab aliis: quod aliis largiantur.

Idem.

¶ Cauendum est ne maior poena sic quam culpa: & ne
isdem de causis alii plectantur: alii ne adpellentur quidē

Idem

¶ Alios videmus velociter ad cursum: alios viribus ad
luctandum valere. Itemque in formis aliis dignitatem
inesse: aliis venustatem. ¶ Se alii ad philosophiam: alii
ad ius ciuile: alii ad eloquentiam adplicant. Ipsarum que
virtutum in alia alius mauult excellere. Qui aliis nocent:
vt in alios liberales sint: in eadem sunt iniustitia: vt si in
suam rem alienam conuertant.

Idem

¶ Alienus quam venustatis gratiam in
oratione habeat.

Cap. CXXIII.

E vocabulo alius alia dicturus eram: hoc tam
men exemplo superiore admoneor ut de no-
mine alienus pauca dicam; dein domum re-
petam. Vbi domestico sermone videntes po-
nere consueuerunt genituum aliorum: qui a sacro mu-
sarum contubernio non discedunt vtuntur nomine
alienus. Ut aliorum bona diripere psueuisti: aliena bona
diripere psueuisti eleganti? dices. Felicitate aliena egre-
scunt iuidi. Alienam phamam sugillare conat inuidia. Alie-
na facta negligo. Mea potius negocia quam aliena confi-
cienda curo. Tu quasi mus es alienum cibum.

¶ Peregrini & incolae officium est: nihil praeter suum Cic.
negocium agere: nihil de alio inquirere: minimeque in
aliena esse republica curiosum.

¶ Verecundia iustissimis viris praecipit: ut priuatas fa- Valer.
cultates negligenter: publicas quam amplissimas esse cu-
perent: digna cui perinde ac caelesti numini templa ex-
truantur: arae consecrentur: quia parens est omnis hone-
sti consilii: tutela solemnium officiorum: magistra in-
nocentiae: cara proximis: adcepta alienis: omni loco/om-
ni tempore fauorabilem praese ferens vultum.

Labore alieno magnam partem gloriam verbis saepe in Terent.
se transmouet: qui habeat salem quod in te est. Hoc ut
facilius noueris testimoniis alienis non opus est: si in tri-
bus his quos ego imitor oratoribus temporis aliquan-
tum & studii adsumperis.

¶ Aliter quam & aliud quam ex oratione
tollenda & quid in eorum locum substi-
tuendum sit.

Cap. CXXXV:

A D id quod inchoatum in manibus nuper habebam nunc
 redimus. Sermonem cotidianum has voces in ora-
 torum usu non detritas aliter quam aliud quam
 deterere solent. si vero cum auribus prudentissimam quouis
 oratore loqui contendas: pro aliter quam aliter geminas
 ueris: quod idem de aliud quam facitandum suademus. Ut dicit
 aliter quam cogitet. Aliter dicit aliter cogitat dictum est
 venustius. Aliud dicitis: aliud cogitas. Aliter dicitis: aliter
 scribis. Alium te oratio alium scriptio demonstrat. A-
 liud est virtutis: aliud voluptatis premium. Exempla
 alia apud semitarios doctores & alia apud spectatam fidei
 scriptores reperias. Nec nos aliter dicimus aliter dicendum
 precipimus. ¶ Aliter leges: aliter philosophi tollunt
 astutias. ¶ Maiores aliud ius gentium: aliud ius civile esse
 voluerunt. ¶ Aliter censor loqui debet: aliter rhetor.
 ¶ Ne tamē aliter ac scimus orationem pargues si per quam
 posueris ac vel atque. Ut ego te aliter ac tibi dixerint de-
 ligo. Nunquam aliter ac dixi factum videbis.

Cic.
idem.

Au. Gel.

¶ Vnum alterum & aliud quomodo
 veniunt orationem Cap. CXXXVI.

I llud a Ciceroniana & Geliana usurpatione alie-
 num esse nemo adseueraturus sit. Quum aliquid
 diuidimus: vnum pro primo, alterum pro se-
 quundo: aliud pro tertio ponamus. Ut qui bene beate que
 viuere contendit: tria illa diligenter euitata curet. Vnum
 ut diuitiarum cupiditati manus non iniiciat. Nihil enim
 est tam augusti animi tam que parui: quam amare diui-
 tias. Nihil honestius magnificētius que quam pecuniam
 continere si non habeas: si habeas: ad beneficentiam libe-
 ralitatem que conferre. Alterum ut glorie cupiditatem ca-

ueat: eripit enim libertatem pro qua magnanimis viris
omnis debet esse contentio. Aliud ne blandis Syre-
num voluptatibus aureis aperiat: nullã em̄ capitaliorẽ
pestem quam corporis voluptatem hominibus a natura
datam Architas Tarentinus dicebat.

¶ In genere naturali & honesto duo vitia vitanda sũt. Cíc.

Vnum ne incognita pro cognitis habeamus his que
temere adsentiamur. Quod vitium effugere qui volet
(omnes autem velle debet) adhibebit ad considerandas
res & tempus & diligentiam. Alterum est vitium qđ qui-
dam nimis magnum studium / multamque operam in
res obscuras atque difficiles conferunt; easdem que non
necessarias. ¶ Iniuriã duo genera sunt. Vnum eorum
qui inferunt. Alterum eorum qui ab his quibus infertur idem.
(si possint) iniuriam non propulsant.

¶ Omnino qui reipublice prafuturi sunt: duo Plator idem.
nis precepta teneant. Vnum vt utilitatem ciuium sicutue-
antur: vt quicquid agunt: ad eam referant: oblitum commo-
dorum suorum. Alterum totum corpus reipublice cu-
rent ne dum partem aliquam tuentur: reliquas deserant
Pro alio tertium non minus eleganter posueris.

¶ De Rhodio etiam Diagora celebrata historia est. Is
Diagoras tres filios adulescentes habet. vnum pugile Au. Gel.
alterum pancratiastem: tertium luctatorem. Plau.

¶ Tres vnam pereunt adulescentes mulierem: rure vnus Plau.
alter vrbe / petegere tertius.

¶ Alterum de duobus dici: & quod sit aliquan-
do relatiuum; quid etiam alteruter significet.

Cap. CXXXVII.

Alterum de duobus dici nemo nescit qui moni
mēta Vallæ aliquātū excusserit. Vt Philippus
Macedonū rex quū urbē Methonā oppugna
ret sagitta vulneratus alter p̄didit oculū. alterū. i. vnū de
duob⁹. Qd̄ idē alteruter vox vna significat. Altera manu
fert lapidē: panē ostentat altera. ¶ Si ob discordiā dis
sentionem que seditiō atque discessio populi in duas p
teis fieret. & ob eam causā hīrritatis animis vtrinq̄ue
arma caperentur/pugnaretur que: tum qui in eo tēpore.
in eo que casu ciuiliſ discordiæ nō alterutra parte sese ad
iūxerit set solitarius separat⁹ q̄ a comuni malo ciuitatis
secesserit: nis domo / patria / fortunisque omnibus cares
to: exul/ extorris q̄ esto. Pro sequēdo nōnunquam nec
ineleganter adcipitur. Vt vir eloquentiæ laudibus a Ci
cerone alter. Rex erat. Aenæas nobis quo nō prastātor
alter. ¶ Alter ab vndecimo tum me iam ceperat annus.
significat etiā id quod dici solet adhuc vnus.

Au. Gel.

Verg.
Idem.

Idem.

Plau.

¶ Alter erit tū Typhis: & altera quæ vehat Argos. Pro
alio vsurpatū inuenim⁹ siue de duobus siue de pluribus
intellegas. ¶ Qui de altero obloquitur: ipsum se intueri
oportet. Adceptum etiā relatiue non ignoramus: quū
duo referre elegāter volumus: priore tamen prius & po
steriore posterius referatur. Scipionem & Ciceronē alte
rum bellica re/alterum eloquētis copiā Romana ciuitas
admirata est. Virtutis cum voluptate nullum est cōmer
tium Altera enim diuina diuinum efficit hominem. Al
tera pecuina a diuinę rei dignitate hominem longe alie
num distrahit. Probitatem morum & liberalitatem ami
citiæ formenta duo certissima non ignoramus Altera
enim prima ponit amicitia quasi seminia Altera pariter

et usdem nutrimenta suggerit huberrima,

¶ Vterque & neuter cum nomine altero coniungitur quod significatus habeat. Cap. CXXXVIII.

B his certe vocabulis pedē vix mouere possimus illud ei prater hęc dicturi sumus. Solent multi in literis non sane aspernandi has profundero orationes, alter alterum virosiſ verborum aculeis stimulat. Neuter alteri quicquā nocuit. ſz qui ad tētiore cura ſcriptorum monimenta excutiunt; aliter dicendum Putant. Sic enim dicunt. Vterque alterum virosiſ. &c. Neuter alteri omnino quicquam nocuit. Vterque ad alterum ſcripſit. Vterque alterius gladio cecidit Amicorum neuter alteri inuidere poteſt. Neuter ceſſat honorifice de altero & loqui & ſcribere. Vterque noſtrum alteri præceptor eſt pariter & diſcipulus. Quum enim diſcis alter alteri obſequitur: id proprie ſignificatur: vnus de duobus vni de duobus obſequitur. Elegantior igiſ & copioſior fuerit illa oratio.

¶ Diutinum referri ad tempus elegantius quam longum Cap. CXXXVIII.

Dire & integre qui loquuntur: ſolent nomē diutinum uſurpare quum tempus ſignificant: loquuntur autē rarēter admodū dicūt. Vt diutinū laborem perpeſſus ſum elegantius quam longum dictū eſt. Mundialium rerum non diutina voluptas eſt. Ex quo tempore amicitia conglutinati ſumus; eius diutina fuit felicitas Hominum literis operā dare coactorū diutina eſt miseria. ¶ Aemilius lepidus & ſului⁹ Flaccus nobiliſſimē apliſſimis q̄ honorio⁹ & ſūmo loco i ciuitate præſul. Gel.

Idem.

Pacuius grandí iam ætate & diutino corporis morbo adfectus est. ¶ Longū autem ad quantitatis magnitudinem prope sæper referri debet.

Quod multus pro magno ponit eleganter.

Cap. CXL.

N Gelianis noctibus illud splendore multo nitescit: vt nomen multus p magno sæpius dicat. Vt nois tui mltā est celebritas. Multa fuit Ciceronis eloquētia. Multā sibi utilitatē amicorū vltro citroque mūerū collocatio adfert. Multa est q̄ te psequor bñuolētia. Honorē multū bellicis rebus Galili sibi pparāt. Cato apd' ætatis suę hoies vir fuit multū celebratūque nois. Tā mltā ē natalis Dñi Iesu celebritas: vt in ea merito excolēda viribus hūanis fathiscētibus angelorū ministerio fuerit op⁹. Ad hoc id pono exēpli: vt cotidianos nros labores (q̄ mlti sūt) cotidianasque occupatiōes nō ignoraueris. Exin Progymnasmata hęc subciliuis horis & tumultuariis eē scripta: quū scz a lectiōibus nris & itērationibus vacatio & q̄si iustitiū quoddā nobis dat itidē nō ignoraueris. Qd̄ ne stili nri multā iugam varietatem admirere: causa (vt arbitror) erit.

¶ Aliquot quā aliqui poni elegātius. Cap. CXLI.

Quæmerū aliq̄ quum dicimus elegantior fuerit. Vt usurpatio nois aliquot quā aliq̄ in nūero multitudis. Vt aliquot iuidi fortunis meis iuidēt. In pdōes aliq̄ icidi. Dom⁹ aliquot icēdio absūptę sūt.

Virg.

¶ Post aliquot mea regna videns mirabor aristas. Verus aliquot de Herculis laborib⁹ ab Ausonio Gallo nō a Virgilio scripti sunt. Phōs aliquot viuentes aliter & aliter p̄cipientes fuisse audiuimus. Præceptionis huius

exempla sunt aliquot apud Ciceronē: set plura in Geliā
nis noctibus hospita sunt.

¶ Noīa homo & vir aliquantū discriminis in
significatu habere. Cap. CXLII.

Quī monimēta Geliāna examīne diligētī repē
derit: is noīa hęc duo hō & vir nō sēp esse pō
deris. eiusdē dephēdet. Virū eī (tāquā virtutis
aliqd specimen habeat) in ptem laudis semp adcipit: qđ
ex his verbis nō possis nescire. ¶ Demosthenem tradūt
& vestitu ceteroque cultu corporis nitido/venusto/nis
misque adcurato fuisse κομψη illa: elegans illa veltis/ &
molles tuniculæ ab æmulis aduersariisque probro da:
tum: hinc etiā turpibus indignisque in eum verbis nō
temperatū: quum parū vir: ore quoque polluto dicerēt.
Dices ergo uir infinitæ pene lectionis. Vir moribus p:
batissimis. Multa beneficiorū amplitudīne vir non in
dignus. Homo autem nunc in laudem: sæpius in vitu:
peritū dicit. Cicatricosæ cōscientiæ hoīes hoīs adpella:
tione indigni sunt in gluiq; p̄funda homines ad hone
stam rem geriunda. Imaxime sunt inutiles.

Aul. Gel.

¶ Aulus Albinus in historiē p̄cipio ad hęc sniam scri
psit: neminē succēdere sibi puenire: si qđ i his libris parū
p̄positē/āt min⁹ elegāter scriptū foret. Nā sū iqt hō Ro:
manus natus in latio: Græca oīo a nobis alienissīma est.

Aul. Gel.

¶ Tunicis uti virū plixis vltra brachia: & vsq; i p̄mores
manus: ac p̄pe i digytos Romæ/atq; oī i latio iōde eorum
fuit. ¶ Viri autē Rōani p̄rio qđē siue tunicis: toga sola
amicti fuerunt: postea substrictas & breueis tunicas citra
humerum designentes habebāt. Quod genus Græci di
cunt εφομδα id est substrictas sine manicis tunicas.

Idem.

Idem

Idem.

Hac antiquitate inductus Pub. Africianus Pauli filius vir omnibus bonis artibus atque omni virtute p̄ditus Pub. Gallo homini delicato inter pluraque alia quæ obiectabat: id quoque probro dedit: quod tunicis vteretur manus totas operientibus.

¶ Conciuem latinam vocem non esse.
Cap. CXLIII.

Vum ex multis aliis tū: maxime ex Pianis commentariis in Plautum cognoscimus conciuem non esse latinam vocem. Est enim dicendum: ciuis meus: ciuis tuus: ciuem suum occidit. Vel popularis meus: popularem suum quā peregrinum opibus iuuare natuæ est coherentius.

Valer.

Theseus vicatū disperfos ciueis suos in suā urbē p̄traxit.

¶ Cuius/ cuias/ nostras/ & vestras: aut noster/ & vester quid habeant venustatis.
Cap. CXLIII.

Abernarias istas esse voces: pro quo est liber: de qua patria es: de qua natione: est cōpatriota meus: nemo tā idiota est quō cognoscat. Quæres igitur cuius est liber: cuius crumina: cuius pecus: cuias es: Cuias esse non quæsiuit. Cuiatis autem & cuiate/ vt fortis & forte latinos veteres dixisse compluria veterum testantur monumenta.

Apul.
Idem

¶ Is nimio festinandi studio p̄conē rogat cuiatis esse. ¶ Set vt prius noritis qui sim/ & cuiatis/ & quo quæsitum nunc eam audite. Quod idem de nostras & vestras dicendum tibi persuade Cicero tamen in libris officialibus noster & vester: nō nostras & vestras semp̄ usurpat: quod Gelio sapius obseruatum animaduertimus. Non

igitur de patria nostra vel nobis compatriota dicas: set
noster aut nostras & vester aut vestras: ratione eadem
dicturus sis.

¶ Dei quodnam sit epitheton. Cap. CXL V.

Deus immortalis / deus vlttramundanus / deus
optimus maximus cum his epithetis apud scri
ptores classicos dictum prope semper offendi
mus Amicitiam nostram deus immortalis rite secundet
Ut felicitate qua accepisti penes Deus Opti Max. (sic
enim ferme semper scribi solet) tibi concedat Virtutis il
lius diuinæ fautores Deus vlttramundanus beneficiorū
altitudine cumulat. Humane rei curam deus immortalis
nō negligit. ¶ Verba Metelli sunt hæc. Dii immortales
plurimum possunt: set non plus velle debent nobis quā Au. G el.
parentes. At parentes si pergunt liberi errare: bonis exhe
redant. Quid ergo nos a diis immortalibus diutius expe
ctemus: nisi malis rationibus sinez facimus. Isdem deos
propicios esse æquum est: qui sibi aduersarii nō sūt. Dii
immortales virtutem adprobare: non adhibere debent.

¶ Nobis dii immortales animum ostenderunt suum. Plau.

¶ Bone deus / dii deæ que omnes / aut immor
talis deus in casu vocandi quod pondus
orationi addat.

Cap. C XLVI

Vum particulæ alicuius vim augere volumus
non paruum (crede mihi) adcedet incrementum
si vnū ex his vocatiuis bone Deus / aut dii deæ
que omnes: aut deus immortalis adcesserit. Ut quā mul
tam Bone Deus voluptatem ex amicitia nostra capio.
Quam preclarum est dii deæ que omnes ad virtutis p
stantiā curas suas omnes cū diligentia conuertere Quas

longo intervallo de^o immortalis homines alios præcedūt
hi qui disciplinis bonis animum suum illustrant.

Cic.
Ter.

¶ Quantus est error dii immortales eorum qui istā legem
excogitarunt. ¶ Dii boni: boni quid porto. ¶ Dii im-
mortales quibus & quātis me donatis gaudiis Quo igitur
ponderare bone deus orationem pressurus sis: id obser-
vatum si curaveris.

¶ Quid cum vocibus emphasim habentibus
ab ætatis huius consummatīs oratoribus adiū-
gi soleat perpulcre. Cap. CXLVII.

Nominibus ad nomina alia & ea quæ pro no-
minibus poni solent stilius noſter ppter ea vī-
tū: quia de pronominib⁹ pauca nūc protin⁹
dicturi ſumus. Clamare non ceſſat Oratius in
epiſtolis vetuſtū quencunque hoc ē etiam idoctrīſimū
poetam in pretio multo haberī: eorum vero qui viuunt
etiā in literis prudētīſimū negligi. Qd' ætate noſtra nō
dubiā exerta voce & ſtentorea cōclamādū eſſet. Nō em̄
poetæ ſolī: ſet & oratores noſtri contemptui habentur
eorum ſcripta parūpenduntur. Quod comune omniū
vitiū Phaurini dīctū illd' ſcitīſſimum loquere ver-
bis præſentibus curare habeat. Quoniam tamen noſtras
hanc oratorum nouitatem nobis placere ingenuè pro-
fitemur: de eius elegantia immodica nō multa dicturi ſu-
mus. Et ne lectoris deſyderium nimis adtendam rem ad-
grediamur: Quom̄ vox aliqua emphasim: hoc eſt latens
quandam ſignificationem quæ maior aut minor eſt
quam quod dicitur habet: eius interpretamentum adiun-
gere ſolēt. Vt literas tuas: hoc ē politoris diſciplinæ colo-
ribus ornatīſſimas recepi. Munus tuum hoc eſt meī amā

tissimi hominis gaudialiter adcepi. Facinus vestrū hoc est profligatissimæ vitæ hominum spurcitate nimia despuendum est. A Cicerone hoc est viro eloquentissimo vituperari. M. Antonius duxit flagitiosū. A Zoilo hoc est subducti supercilii vituperōe vituperari decus non in Herm. phamia ē. ¶ Habeo tibi: & semp habeo gratias nō solum vt amico & beneuolo: set vt Politiano id est homini doctissimo. Pl⁹ enim est a Politiano. quam ab amico laudari. Testimonium & iudiciū amici fallitur. Politia Bapt. ni etiā amantis non fallitur. ¶ Quia te maxime diligebam v r hominem eruditissimum: cupiebam que sine Guar. exceptione ab omnibus posse laudari: ideo quæ sentiebam a liuidulis fortasse notatum iri: ea tibi clandestina aliqua via nota fieri desyderavi. Compluria hoc genus exempla reperias in epistolis virorum illustrium hoc est latinæ linguæ delictis illustre suffarcinatorum. Interpretamenta quarum discipuli nostri ab nobis singulis fere dieb⁹ plausibiliter nō sine vtilitate multa audiūt. Quæ nos aditurū in lucem ideo superamus quod earum sane quam difficilium & reconditæ scientiæ refertarum leuio tam frugifera est: tam que fructuosa: vt tum de politioris hoc est grammaticæ artis studiosorum studio Siluūm ad vniuersam omnium quantæ vires eius possunt esse natum: bene meriturū esse confidam: quum suis cōmentariis hæc epistolas virorum illustriū illustrabit.

¶ Cum pronomine istud pronomen tuum vel vestrū: & cum pronomine hoc meum vel nostrum ab illustribus ætatis nostræ oratoribus coniungi. Cap. CXLVIII.

D Ræceptione quadam iam meminimus uti pro
 nomen istud personam ad quã vel loquimur
 vel scribimus significet & pronomen hoc per
 sonam eã quę scribit vel loquitur. Cæterũ tam voluptu
 sica est huius nostræ memoriæ oratorum amœnitas / tã
 amœna modulatio / tam que modulata suauitas: ut viri
 bus suis satis potens sit: quæ cantibus quasi Syrenis au
 ribus meis delenifce blandientibus me adliat: ut ex iti
 nere longo in diuersorium illud vnde pridem abscesserã
 denuo diuerterem. Igitur ut deliciis quas dicebam hæ no
 stræ aures titillentur Pronomen istud quum personam
 seqũdam significat per pulcre pronome tuũ: si de vno
 loquare: si de pluribus vestrum adsciscit: & pronome hoc
 pronomen meum vel nostrum: etiam multitudinis habi
 ta ratione. eo tamen ordine ut istud vel hoc pronomini
 alteri præponatur: nisi auri ordine alio digerendum
 suaserit. Ut tua ista humanitate confusus literas, ad digni
 tatem tuam mittendas suscepi. Ista vestra benuolẽtia cau
 sa est: ut laborem nullum pro vtilitate vestra recusẽ Tua
 ista ROB. D. ETER virtus vna cum liberalitate ea qua
 me sacerdotio Marię Bouangẽmeritũ donasti me impu
 lit ut has nostras (quantulęcunque sint) lucubrationes
 nomini tuo dicarẽ. Hic meus erga te amor est maximus.

B. Guar. ¶ Delectatus sũ vehẽter tua isthac probitate: qua neg
 tulisti ægre te commoneri: & rogasti: ut de cæteris idem
 facerẽ quia eis te gratiam habere profitearis: qui ab erro
 ribus te vindicauerint. ¶ Facile possum tuas istas cap
 siones in te. *αυτιοτρεπειν* id est contrauertere. Quos
Idem. mhi tanta ista seu iudicia seu studia vestra admouere as
 culeos, immo vero quos ad scribendum subdere stimu

los debet: Hæc nostra præceptio exēplar tibi fuerit: quo
similes multas orationes fingere possis facilius: quibus
ista hoc est latina tua lingua splendescat nitidius.

¶ Quod is pro talis / & quis pro qualis
orationem venissent, Cap. CXL VIII.

IS pro talis & quis pro qualis oratoribus & recē
tioribus & reliquis (vt ex eorum lectione multa
compertum habemus) nō inuenisse vsurpatur:
Non is sum: quem vno panis frusto conducere potesi
vel vti loquar vel vti taceam. Non est is qui turpitudinē
lucrum anteponere velit. Tu is es in quem hæc nostra ci
uitas tota oculos ob virtutis tuæ admirationem conii
cit. Non is fuit Lycurg⁹ in quem Spartana ciuitas tam
ardenti furore succensa irarum suarum faces quasi ful
mina iacularetur. Non is fuit Cicero publicæ rei patēs
optimus in quem. M. Antonii triumviri tam atra crude
litas sæuire debuerit Is fuit Cicero qui quum rei publicæ
laborati ocium peperit maximū: vbi ociaretur locū non i
uenit vllum. Tu is es quem iure optimo venerantur oēs N. Leon
Vtinam ego is effem quem vos tertium socium tantis re Picus
bus adiungere non indignum iudicaretis. Is es mi Ange
le (faceat adulatione) cui ex nostris vnus / aut alter nā dicā
nemo: confetendus sit. Ad hanc præceptionem si nōnū
quam adcesseris: eam compositurus sis orationem: quæ
auditorū purgatas aureis demulceat. Pronomina hæc/
huiusmodi illiusmodi istiusmodi pro isto eodem signi
ficatu sepe vsurpantur.

¶ Pronomen id vel idem cum copulandi cons
iunctione vocabulo proximo pondus
impensum adiungere,

Cap. CL.

y iii

Memoria nostra nondum excidit illud: quod
 apud Laur. Vallā legebamus. Cuius verba hęc
 sunt ex libro elegātiarū secūdo. In hoc (iquit)
 p̄nōmine idē adnotauī quidam dissimile ab
 is. ibi potest addi copulatiua hic nō potest. Quod tamē
 adfirmare nō ausim. Vt quācumque in sedē migrat apū
 rex in eam & apes ipse comitantur. At si dicam in eandē:
 tollam copulatiuam: sic in eandem apes ipse comitant.
 Nam idem habet in se vim copulatiuā. Hęc ille Vallā
 id adfirmare non audentis modestiam laudamus. Ali-
 ter enim aliquanto dicendum putamus. Pronomen idē
 cum relatiuo qui/quæ/quod/aut alio positus orationis
 vim auget: eiusdemque venustatem reddit præstantio-
 rem: nec tū copulatiuaz coniunctionē desyderat. Quod
 Vallā dicendum erat. Vt beneuolentiam tuam veneror:
 quam eadē semper obseruauī. Mutua Siluii & Boulain-
 uillerii amicitia est maxima: quam eandem posteritati
 non ignotam fore confido. ¶ Iustitiā coniuncta est be-
 neficentia: quam eandē vel benignitatem vel liberalitatē
 adpellari licet. Quū autē vocabula duo coniunctione co-
 pulatiua cōiungūt: vel & p̄ etiā (de quo dicturi sumus)
 vsurpāt: & id quod posterius est: pondere multo augere
 volumus: cū ea coniunctione pronomen id: vel (si no-
 mina fuerint) idem repetitum & in Cicero ne & in Celio
 postea ferme semp̄ obseruauimus: quā p̄ceptionē Vallē
 cognoueramus. L̄ras tuas recepi: idque aī serenitate mul-
 ta. L̄ras tuas iucūdas admodū easdēque hūanitatē & bñ
 uolētīā plenas recepi. Tenuioribus adesse soles idque
 opera tua vel pecuniā. Ciceronē togatorū oīz eloquētīa
 prudētissimū eūdēque reipublicæ tutorē acerrimum ac

Cic.

et mortis pro eadem contemnentissimum adcepimus.

¶ Quāquam te Marce fili annū iam audiētē Cratippū Cic. idque Athenis abū dare oportet pceptis institutisq̄ phiæ ppter sūmā & doctōris auctoritatē & vr̄bis: quorū alter te scia augere pōt: altera exēplis. ¶ Quid suauius: qd̄ cō: Nic. leō. ducibilis eē i vita pōt: quā cū amicissimis/isdēq̄ & ite-gerrimis/et vndecūq̄ doctissimis (q̄les vos estis) viuere?

¶ Pronomen q̄ i ablatiuo p̄ quomodo: itidē & qui p̄ quo & quis pro q̄bus in vsu crebriore. adicipi eleganter. Cap. CLI.

Quoniam ex semitis/dein ex triuiis in musæa frequentissima eademque literarū cultoribus ornatissima lras politiores discessisse: ibique habitare: non diuersari nemo nescit. Ab illo igif sermo: ne triuiali nos quoque humanitatis studiosos in sermo nem musarum politiorē abire pretiū est operē. Triuiali bus ei & semidoctis hoibus vocē illā quomodo p̄ spur rino significatu & adulterino vsitatorē eē audiuius. vt quō vales? quō scis patrē venisse? quō hostes vincere potuisti? S3 plane doctis lratōribus crebrior est vocis q̄ vsurpatio. vt q̄ vales? Qui scis p̄ rez venisse? Qui hostes vincere potuisti? Qui ad me lras nō dedisti? Qui vitiorū turpitudinē nō eluis? ¶ Qui in mentē venit tibi isthuc Plau. facinus facere tam malū: Multaque alia rōe psimili vsur pant hi. q̄ s cū musis solet eē cōgressus. Illud p̄ter hęc obiter dictū voluimus. vocē q̄ p̄ quo & quis p̄ q̄bus ab ætatis nr̄e & poetis & oratoribus adicipi. Vt est vas meū vitreum qui bibere soleo. Nec dices cū imperitis in quo. Sicut nec dices ludit ad aleam: set alea ludit. Is est homo qui familiariter semper vsus sum. Ille olim habuit ignem qui signum daret. Plau.

¶ Pronomen qui/quæ/qd aut particula vt: cuius
pnomine meus/tuus/suus/noster/aut vester: et
substantiuo nomine: atque verbo sum prope si
gnificatū verbi soleo habere: & venustat em
multam orationi relinquere. Cap. CLII.

SET qm istos nros oratores orōnis plane car
minatores eloquentia niuibus Vlysses cādiz
dore: ac mellea Nestoris lingua dulciore senti
mus. iccirco nos eos quasi Herculis illi⁹ Gallici (de quo
est apud Lucianum) catheris aureis ducti sequimur: eorū
vestigis quantum maxime possumus ingredimur: & vt
alii ingredi valeant: eis lumen adccndimus. Quum igit
dicere volunt vt soleo: vt soles: vel vt solet aut in multiz
tudinis numero quibusuis personis: ex illis orationē cō
ponunt pronomine qui/ & alio deriuato: ex substantiuo
nomine: & ex verbo sum. Vt literas (vt beneuole soles)
ad me dedisti. Literas (quæ tua ē beneuolentia) ad me de
disti elegantius dicant. Pauperes omneis (quæ vestra est
liberalitas) opibus & cōsilio iuuatis. De literis (quæ tua
est bonitas) meritus es optime. Ornatam epistolā (quæ
tua est ingenii facilitas) ad nos misisti. Incultæ & incho
atæ orationi mee (quæ tua est hūanitas) facile puto igno
sces. Diuitiæ omnes virtutis comparatione (quæ tua ē
consuetudo) nullas esse iudicas. Iactura graui te perdere
volenti (quæ tua est Clemētia) igne uisti.

Plin Seq. ¶ Recipies ergo ep̄stas feriles & simpliciter ingratas: ac nec
illam quidem solert iam Diomedis in permutando mu
nere imitāteis: set (quæ facilitas tua) hoc magis dabis ve
niam: quod se non mereri fatentur.

An. Pol. ¶ En tibi igit librum mi Barbate satis emendatum: ni fallor

certo veterem. Tu quum fueris vsus: ad me remittes: nō tam (quæ tua est diligētia) in columen: quam doctissima ista notatum manu: quo pretium volumini aliquod ex te: atque autoritas adcedat.

¶ In aliena epistola tibi salutem transeuntur adscripsit: Phil. Be: rā. Tu (quæ tua dixeris est) uestigio me per epistolā refa roaldus. Iulasti. Pro pronomine qui quæ quod pones non min⁹ eleganter particulam vt. Verbi gratia. ¶ Nobis Laurent An. Pol. tius (vt est homo tui studiosissimus) pro more autoritas reque mandauit: vt eam rem quam primum/quam diligē tissime curaremus. Ad me epistolam (vt tua est in literis humanitas) dedisti elegantissimam. Compluria huiusmodi exēpla (quæ tua est ingenii prōptitudo) exprome.

¶ Verbum soleo si munditer vsurpetur quid in se habeat venustatis. Cap. CLIII.

Venire solet vt nobis in re quapiam gerunda properantibus thricæ quædam quibus impedi amur proponantur. Ad portum enim velis & equis (vt dicitur) dum contendimus: verbum soleo me nolentem remoratur. Se enim grauius ferre adseuerat: qd̄ præceptione hac superiore ex vsurpatione sui multum detraxerim. Rei huius ergo vt quid in se habeat venustatis in lucem proderemus; me compulit. Nobilitatis enim paruitatem obscuritatis magnitudini longe censet anteponendam. Paucis igitur, verbis verbum hoc venustabimus. Quod domestice dici solet sæpe ludit: sæpe dolet: sæpe ridet: & reliqua oīa hoc genus: id ex Pithus cōtuberniis pulcerrimis: hoc ē oratoribus elegātissimis passim audif. Ludere solet; dolere solet; ridere solet. Homo adulescens qui literarum studia negligit senex poeniten:

tia locum relinquere solet. Qui diuitias consecrat⁹ ope-
ram literis non impendit vllā: instabilis fortunæ volubi-
litate volutari solet. Geminis sellis sedere volens: exclus-
di solet vtraque. Qui literis inuigi-lās labori non parci-
t vllō: is laboris sui messē dulcissimā metere videri solet.
Sexcenta hoc genus exempla spectatę orationis scripto-
res vsurpare solent. Nihil enim (puto) dicere soleo qđ
ab oratorū vsu rejectaneum reperias.

Cic.
Valer.
Idem.

☉ Animus hominis nō arca diues appellari solet.

☉ Dominiū rerum collabi solet. ☉ Effigies maioruz
suorum cum titulis suis iccirco in prima ædiū parte po-
ni solebant: vt eorū virtutes posterī non solū legerent:
set etiam imitarentur.

☉ Præteritum imperfectū indicatiui sæpe ides
significare quod verbū solebat cum infinitiuo
verbi qđ erat imperfectū. Cap. CLIII.

VSus dispalescit vulgata illa priscorū paræ-
mia. Ne vnus quidē Hercules cōtra deos: Set
quorū hęc: Quum in verbi soleo quasi ma-
nus incidi: aliquot alia verba (e quibus vnū est verbo so-
leo tanquam cognatū) perinde vt esse solent isti viaruz
obsessores furtim latentia nō respiciebā. Quū vero hu-
ius euasi illa mihi iniecerunt manus: nec stilū meuz me
alio vertere prius passi sunt: quam vt promissis starem
cōpulerunt. Aliquam em̄ limiā nostrę politionē me
pollicitū fuisse oīa ore vno cōclamabāt. Qđ autē iustū
pollicitus sis: id irritū nō ē prætermittēdū. Eorū igit
splēdori reddēdo lima nra vacabit nō iuita: iuiti si nō
legerit lectionis cādidae studiosi. Verbū itaque præteri-
ti imperfecti tēporis modi indicatiui ab oratoribus qđ Cicero

nis ætate floruerūt & aliis p verbo solebat & indefinito
verbi ei⁹ qd̄ erat ip̄fectū non inelegāter ponebat. Vt
Cæsar ne his qd̄ qui cōtra se arma gesserant irascebat
eisdē ad fidem suā cōfugiētibus ignoscebat. Apelles il
le piētior nominatissim⁹ diē nullā sine lineapræteribat
Solō Atheniēsis iter sermones reliquos id ore versabat.
Tunc rege quū pmū didiceris regi. sponsioni iacturam
nō deesse Chilo leædemonius dicebat.

Cleobulī philosophi illud erat ænigima
Est vnus genitor nati bona pignora bis ex.

Triginta cuius natæ: set disp̄are forma.

Hæ niueę ad spectu: nigraque coloribus illæ.

Atque immortales omnes moriuntur ad vnā.

Periāder dicebat iis qui tuto regnare vellent: sūma ope
nitēdū: ut beneuolētia nō armis stiparētur. Thales Mile
sius triū maxime rerū causa gratias se fortunę agere dice
bat. Primo qd̄ homo nō belua. Deide qd̄ vir nō mulier
Tertio qd̄ Græcus natus esset nō barbarus. Carneades
academic⁹ scripturus aduersū stoici zenonis libros sup̄
iora corporis ellebore candido purgabat: nequid ex cor
ruptis i stomacho humoribus ad domicilia vsque ani
mi redūdaret. Afrīcanus Scipio nihil difficilius esse
dicebat: quam amicitiam vsque ad extremum vitæ diem

Cic.

permanere. Mutari etias mores hominum sæpe dice
bat: alias aduersis rebus: alias ætate ingraue scente. At
que earum rerum exemplum ex similitudine capiebat
ineuntis ætatis: quod summi puerorū amores sæpe
vna cū prætexta & toga deponerentur.

Idem:

Adcipite opti
mi adulescētes veterē orationē Architæ Tarēni magni

Idem.

imprimis & preclari viri: quæ mihi tradita est: quū essez
adulescens Tarenti cum. Q. Maximo. Nullam capitalio
rem pestem quā corporis voluptatē hominibus dicebat
a natura datam: cuius voluptatis auida libidines temere
& effrenate ad potiundum incitarentur. Hinc patriæ p-
ditiones: hinc rerum publicarum euerfiones: hinc cū hos-
tibus clandestina colloquia nasci dicebat.

¶ Verbum nego pro eo quod vulgo
aiunt dico quod non cum venustate
multa ponendum esse. Cap. CLV.

Que his verbis nos dicturū breuiter polliciti fu-
mus: ideo paucis admodum exemplis ad pro-
xima nos ipsi recipiemus. Quis igitur dome-
stico sermone dicis dico quod nō: verbū nego fuerit elegā-
tior vsurpatio. Vt dico quod tu nō es fidelis. Te fidelē
esse nego. Dico quod generis nobilitas non est melior
quam bonarum disciplinarum scientia. Generis nobili-
tatem esse bonarum disciplinarum scientia prestabilio-
rem negamus. Cum virtute voluptatem commercium vl-
lum habere negant omnes. Eum qui cupiditatibus suis
modum non imponit felicem negamus. Plato mundi
huius felicitatē pri⁹ fore negabat: quā reges saperēt/aut
sapientes regnarent. Hominē eum cuius arca plena est
animus vero inanis diuitem esse negamus.

¶ Pati pro permittere plurimum habere
venustatis. Cap. CLVI.

Pati verbum pro eo quod ē permittere multuz
orationi dat gratia. Vt iniuriarū amico fieri nō
patiar. Filiorum animos lernam malorum esse
patres ipsi patiuntur: quum eis nimium indulgent. Scri

pta plurima nunc ab nobis desiderari antiquitatis illius
alioqui diligentissimæ incuria passa est. Patrem inedia
mori passus est. Ab inuidis obstrigilatorib⁹ verborū atri-
tate nominis qualencunque candorem circumueniri pa-
tiar. Vt enim dura cos & obtusa ferruz acuminata: ita hæc
inuidorum atritas habet se nescio quid: cuius ad tactu
res fiunt nitidæ: nitidum tamen inuidum fieri posse na-
tura non patitur. Natura inquam ipsa quæ oculum a se
ipso videri: quæ serpentem suo ipsius veneno interire
non patitur: rei cuiusque vin in se ipsam denegat. Sed i
se maiorem quandam vim habet verbum patior quam
permitto. Patior enim in ea ferme usurpatione teritur
vt sit permittere: quum permittendum non videtur.

☉ O te Thessaliæ rex Admete crudelis & diri fati crimi Valer.
ne sub magno iudice damnatum: qui coniugis tuæ fata
pro tuis permutari passus es.

☉ Audere & non dubitare in difficili re multas
sibi querere gratiam. Cap. CLVII.

Quum realiquā dictu/factu/creditu ve diffici-
lem dicimus: verbo audeo vel non dubito si
vtimur: non incompositam esse orationeꝝ ad-
seuerare non dubito. Vt Orestes in Clytemestram ma-
trem scelestas manus iniicere ausus est. Tevnum ciuitatis
nostræ audeo dicere præstâtissimum. C. Blossius Cuma-
nus faces in capitolium ferre non dubitasset: si Tiberius
Graccus qui cum amantissime viuebat & coniunctissime
cōsuluisset. Nihil eē imūdo noie tuo præstabil⁹ adfirma-
re audeo. Tuos quoq; castissimos igneis Portia. M. Cap. Valer.
tois filia cūcta sc̄cta debita admiratōe p̄sequē: quæ quū

apud Philippos victū & iterēptū vitū tuū Brutū cogno-
sceres: quia ferrū nō dabat ardētes ore carbōes haurire nō
dubitasti: muliebri spiritu virilem patris exitū imitata.

¶ Quod habito urbē & habito in vrbe itidem
& colo dicamus latialiter: quodque aliqd habeāt
discriminis. Dein aliqua vsu cotidiano detrita
a semidoctis hominibus vsurpata. Cap. CLVIII

Qui in multa poetarum lectione & oratorum
sele exercitauerit: eosque autores bonos ad tē-
ta cura excusserit: poetas habito urbem/ & co-
lo urbem: oratores habito in vrbe & colo in vrbe prope
semper dicere non (puto) ignorat. ¶ Atque humiles ha-
bitare casas. ¶ Pallas quas condidit arces ipsa colat.
¶ Habitatur gratis in alieno. ¶ Oratiū illi tergemini
plane ac dilucide cū suis fabulati sunt: neque Aurūcorū/
aut Sicanorū/ aut Pelasgorū: qui primi coluisse i Italia
dicūtur: set atatis suae verbis loquebant. eo flatu aquā
omnem in locis in quibus colebant exaruisse. ¶ Is illis
habitat; adibus. Significant autē habitare aut colere id
quod semidoctū vulgus hominum dicit moram trahere
vel manere. Quum nihil aliud sit morā trahere quā in-
uito remorari & detineri: vt multa ventorū & imbrum
pccella detineris: ne cito venire queas moram trahis. Ad
te quum volo scribere me nolentē impedit aliquis/ mo-
ram traho. Manere autem est stare/ stabilis esse/ vel quā-
escere. Vt homo nunquam in eodem statu permanet.

Fidite virtuti fortuna fugatior vndis

Non manet: & certam nescit habere domum.

¶ Quod autem dici solet sub interflignio non satis las-
tine interflignium enim cassa est vox & nihili. Dices igitur

Virg.

Cic.

Macrob.

Plau.

Mant.

tur habito in ea domo vbi Diui Claudii insigne p̄det.
Set de hac re satis.

¶ Fido & confido alios apud poetas & alios
apud oratores regere casus. Cap. CLIX.

F Antuani superius hoc exemplum me admo-
net vt de verbo fido & confido pauca di-
cam. Verbum igitur ytrunq; in dandi casu
regit nomen substantiuum. vt confido patri fido cor-
poris viribus. Confido amicis. Homini mendaci pru-
dens vir non confidit. Virtuti quam diuitiis con-
fidere tutius est. Ciuibus suis quã aduenis quis po-
tius non confidat? Idque & poetis & oratoribus com-
mune est. Quum vero substantiuum nomen est aut ver-
bo aut adiectiuo significatu & origine cognatum in a-
blatiuo saepe regitur ab hisce verbis & prope semper a
vocabulo confisus. Quod valde e oratoribus frequẽs.
Vt benevolentia tua confido. Ego humanitate tua
(quã in erratis eluendis facillima est) confisus lite-
ras ad te scribendas suscepi. Multi memoria nostrã
adulescentes aut generis nobilitate aut diuitiarum mul-
titudine confisi literas ipsas hoc est nobilitatis verẽ ac
diuitiarum matrem negligunt / contemnunt / frustratum
habent / irrident.

¶ Conor & nitor aliquid habere discriminis.
Cap. CLX.

S Criptorũ valde multorũ monimẽta sedula di-
ligẽtia iãdiu excutimus: ybi discriminẽ illud p̄-
pe semp obseruatum animaduertimus. vt co-
nari sit laborare frustra: niti vero aut eniti quum labo-
ris nostri futurus est aliquis (yt sic dicam) effectus.

Aliquando tamen particula frustra cū verbo conor adisti-
gitur ad sensum verbi magis augendum. Vt Gygates lo-
uem e cælo expellere conati sunt. i. multū laborauerunt:
id tamen facere nequiverunt. Multi iugo literarū studio
enixus sum: vt ad aliquam phamæ celebritatē nomen Sil-
uianum coniungerem, Alienæ virtutis splendorē inui-
dia obscurare conatur. Ah bone Deus quid homines
etiā maiestate regia confisi cū morte ipsa reluctari fru-
stra conantur? Ecce Lodoicus noster duodecimus regni
Galliæ hoc est frugū hubertate foecundissimi: fructuum
copiā refertissimi: pratorū ac Siluarū virore amœnissi-
mi: abnudantia vini superfluentissimi: aeris bonitate sa-
luberrimi: virorum ad bellicam rē ardentium multitudi-
ne cumulatissimi: fide nobilitatis foelicissimi: omnigenæ
scientiæ doctrinæ nitore ornatissimi: sanctitate religio-
nis integerrimi: christianæ fidei obseruatione illibatissi-
mi: omnis denique rei quam in terris optes copiā peride-
vικερασ αμαλθειασ i. cornu amaltheæ ad fastidiū icul-
catissimi: huius inquam regni rex qui nullo hosti etiā iui-
cto succubuit vnquam: telo fati leuissimo ictus Parisiis
hodie. hoc est calendis ianuarii morte sua Gallis omni-
bus lacrymabilem tristitiam reliquit. Anne ad tertium
calendas ianuarii quum niuis/pluuiæ/grandinis/vento-
rum procellæ horrendo admodum stridore stridebant:
quum fulgur visum est: quum auditus est simul tonare
Iupiter: telum hoc mortis certissimum evitare conat⁹ es
o Lodoice comunis omnium parēs optime? Set an te mor-
tuum diciturus sim ambigo. Talis enim vir: hoc est quū
cæteris animi dotibus: tū maxime liberalitate & clemen-
tia compositissimus: qualem te vnum memoria hac no-

stra conspiranter prædicat: credo: nõ moritur: set homi-
num numero subtractus consilio sanctorum adgregatur.
Ut plura alia describam: animus tristior argumētum sugge-
rit ampliter. Set me ipse propterea cõsolor: quia Franci-
scus prius mihi cognominē virum ut robore illustrissimū:
ita aīo hūanissimū hæredē sibi Lodoicus noster reliquit.

¶ Contendo quid ornamentum adferat orationi.
Cap. CLXI.

Contendere pro laborare multum accipi: ne mo-
(puto) est qui ignoret. ut multo literarum studio
nomen tuum a mortalitate vindicare contendis.
Laudibus ampliter me commendare contendis. Contendere
pro certare verbis (quod dicitur vocabulo satis latino litigare
scilicet lites & processum agere) sæpe observamus. Ut nullus
est qui cum Erastico nostro de Francorum regno contendat. De
sacerdotiis quæ de hereditate multo plures contendunt.
Est itidem contendere pignore: rixando pignus aliquid
deponere velle. Ut tentare a tendendo: id est tendiculas
ponendo non (ut aliquem Synchronismi nostri doctissimi-
mum audimus adseuerare) a tenendo originare. cum hoīe
quouis pignore contendam. Nervos a cerebro non a corde
originem habere. Gallenus pignore ausus est contendere.

¶ Admoneo verbum cum genitio posito.
Cap. CLXII:

Icet verbum moneo duos regat aduersarios:
tamen admoneo genitium pro aduersario
altero regit eleganter. Ut amicos utilitatis ad-
monere volo. Commoditatem suam eius admonitus qui
negligit: hominis appellacione indignus est. Admo-
neo te salutis. Admoneo te honoris. Admoneo te vale:

rudinis dictū est elegantius : quā ad moneo te valetudinis.
Macrob nē. ¶ Horū copiam proefrre nūc possum: ni tēpus ias
noāis propinquantis necessarię discessionis nos admo
neret.

¶ Edo es & non edo edis: & comedo comes
sepius quā comedo comedis latine dici. Cap. cxlii.

¶ Lud & poetis & oratoribus esse genuinū eorū
monimenta documento sunt: vt edo/es/& non
I edo edis & comedo comes sapius quā come
do comedis vsurpāt. Vt comesse malo quā bibere

Virg.
Valer.

¶ Præcots fructus qui comest. is valetudini suæ nō sa
tis consultit. ¶ Est mollis flamma medullas. ¶ Dioge
nes Syracusis quum holera ei lauanti Aristippus dixisset:
si Dionysio adulari velles: ista non esses. Immo (in
quit) si tu ista esse velles: Dionysio non adulareris.

Plau.
Idem.
Idem
Idem.

¶ Quasi mus est alienum cibum.

¶ Es/bibe/animō obsequere mecum.

¶ Dum mane est: omneis esse mortaleis decet.

¶ Quamquam illud est dulce esse & bibere. amor ama
ra dat De verbo comesse præter exēpla hæc que No
nius Marcellus citata: citat hæc volumus. ¶ Sacrificium
apud veteres fuit quod vocabatur Proteruia. In eo mos erat.
vt si quid ex epulis superfuisset igne consumeretur.
Hic Catonis iocus est: Nanque Albinium quēdam qui
sua bona comedisset: & nouissime domum quæ ei reli
qua erat incendio perdidisset: Proteruiā fecisse dicebat:
quod comesse non potuerit: id combussisse.

Plau.
Idem.
Idem.

¶ Comesse panem tres pedes latum potes.

¶ Sine modo venire saluum: quem absentem comes.

¶ Tam facile vinces: quam pīrum vulpes comest.

Irascor tibi & non irascor contra te
dicendum. Cap. CLXIII.

Ne imprudens tu errares: erroris huius triualis
te admonitū volebamus: vt cū verbo Irascor
nō adiungas aduſatiuū cum præpositione i/
vel cōtra/vel aduerſus: ſet datiuum. Vt irascor tibi.
Mihī pater iratus eſt. Prodigalitati tuæ irascor grauiſ.

Indulgere pro ignoſcere ab eccleſiaſticis (vt eo
vtar vocabulo) latine dici. Cap. CLXV.

Indulgere p̄ veniā dare ab eccleſiaſticis nō la-
tine dici ex Laur. Valla ad cepim⁹. In cui⁹ ſenten-
tiam pedibus non concedam. Vt enim patrem tū filio
indulgere dicimus: quū filium quicquid vult impune
agere patitur: aut ab ipſo filio perperā quid faciēte pœ-
nas non ſumit: ita bonū Deus nobis indulgere dicim⁹
tuū: quum peccatis noſtris ignoſcit. Nam quia iniqui-
tātū noſtrarum nō recordabitur amplius: iā quaſi i-
pune peccauiſmus. Et vt ancora quadā noſtra hæc ſcri-
pta tenacius figantur. Auſonii noſtri hæc ſunt verba in
precatōne maturina ad. Deum omnipotentē Purus (in-
quit) ab occultis quū te indulgente videbor Oīa deſpi-
ciā. Ergo igitur dices Stultitiæ tuæ indulgeo. Vitiis no-
ſtris indulgeat. Deus Hodie quuz regum trium ad ado-
randū. CRISTVM. Μ. ΕΠΙΦΑΝΕΙ. i. aduētus ab nobis
celebratur: a comediarū actitatione (quar ū mos pari-
ſiis ſolet cē plurim⁹) fit plane vocatio. Nam vt Lodoico
noſtro clemētiffim⁹ ille De⁹ indulgeat: ab eo depcātes
mala: petim⁹. Te igit regū rex: rex noſter ad te immorta-
lē adorandū hodie adueniat: per ampliffima Paſſionis

tuarū merita obsecramus. set ad rem nostram nostra rede
 at oratio. Ab indulgendo indulgentia nunc: & quondā
 indulgitas (Si Nonio Marcello credimus) inflectebatur
 Pro quo significari Au. Gellius vsurpauit ignoscērias.
 Cuius verba hęc sunt. Interdū tamen (inquit) quasi de-
 liquisse eos cōcedat. Ignosci postulat. Et ignoscērias vt
 les esse rebus humanis docet. Idem gratiam & veniā ali-
 bi Gellius dicit. Au. Albinus veniā gratiam que male
 existimationis (si quid esset erratum) postulauit. Ora-
 re veniā est quod dicimus petere licentiam/ facere co-
 piam est dare licentiam vt facio tibi copiam ludēdi. Vt
 coram te dicere possim oro veniā.

Ⓞ Deprecari verbum quem habeat
 significatum. Cap. CLXVI

ARTICULAS aliquot esse deprehendimus: quæ
 compositæ cum vno eodem que verbo modo
 significatum vnum habent/ modo, contrariū
 Vt infractæ fortunæ hominēs; sunt ii: qui fortunæ fla-
 tu neque sequēdo/ neque aduerso frangi possunt: vt ab
 honestate ratione que discedant. Vir infracti animi: qui
 rebus nullis frangitur. Dein infractus pro valde fracto
 ponit. Ⓞ Turnus vt infractos aduerso mare latinos de-
 fecisse videt. Ⓞ Vescum autem quod ex ve particula &
 esca copulatum est vtriusque diuersæ significationis vi-
 capit. Aliter ei Lucretius vescū salē dixit ex edēdi intē-
 tione: aliter Lucilius adpellat cū edēdi fastidio. Id ipsū
 in præpositiōe de cū verbo deprecor animaduertimus
 Quum enī auget significatum ē valde precari. Vt abs
 te salutem deprecor. Ablatiuum enim cum præpositio-
 ne a vel ab regere potest. Ⓞ Multorum vitam a Sylla

Virg.
 Au. Gel.

Cic.

deprecatus est. ¶ Si quid deliquero: nullę sunt virgines Idem.
 quę ab vobis deprecentur. Quid huic homini facias? Idem.
 nonne concedas interdum: vt excufatione summę ſtul
 titiã: summę probitatis ſtudio deprecetur. Eſt præter
 hæc deprecari prece adhibita aut quouis alio modo ex
 cuſare deffedere/euitare/depellere/prepuſſare/abigere:
 amoliri / aueruncare/abominari/ deteſtari/execrari. V
 ſupplicium deprecor. i. precor ne ſupplicia ferã. Culpã
 deprecor. i. precor vt mihi ignoſcas: vel vt culpam meã
 excuſes. C. Bloſus Cumanus hoſpes familię noſtrę quũ Cic.
 ad me qui aderam cũ Lenate & Rutilio cõſulibus. in cõ
 ſilio deprecatum veniſſet: hanc vt ſibi ignoſcerem cauſ
 ſam adſerebat: quod tanti Tib. Graccum feciſſet: vt quic
 quid ille vellet ſibi faciendũ putaret. ¶ Quod quidẽ eo Idem.
 fuit maius: quia cum in cauſa pari collegę eſſent nõ mo
 do inuidia pari non erant: ſet etiã, C. inuidiam Gracci
 caritas deprecabatur.

¶ Nunc vero quis faciãt Hortenſius Auariciã ne cri: Idem.
 mina frugalitatis laude deprecetur An hominem flagi
 tioliſſimũ/libidinoſiſſimũ/iniquiſſimũ que deffedat
 Horum partem maiorem Geliõ adceptam referimus.

¶ Nã tu Aule nimium nugator es: quum maluisti' cul: Au. Gel:
 pam deprecari: quam culpa vacare. Vallã rationem ide
 coniectanti: quod Rhomani priſci deos aliquot vt ma
 la auerterent precati ſunt: adſentior. vt/ Febri / Laribus
 Fortunę malę apud Ciceronem: & apud Geliũ Aue
 runco & rubigo honores diuinos fuiſſe habitos didici
 mus. In reliquis vero tuum ſit iudiciũ. Nam quod il
 le dicit: non inepte dici. Bucephalum deprecari alios ſel
 ſores niſi regem: non ſatis adprobo.

Rescire quid sit: & quæ sit vocabuli
ratio: & quod Gellius a Valla impudenter
carpatur. Cap. CLXVII.

Qui factum aliquod occultius (vt ait Gellius) at
inopinatum insperatum que cognoscit: is dicitur
proprie rescire. Vt quem ego mihi credebam
amicum: si inimicum experior: eum mihi inimicum rescio. Te
mihi adulatum esse rescivi. id est ego nunquam credidisse
se quod mihi aduersari voluisses. Temporis iacturam te
facere si rescivero: nihil quicquam pecuniæ ab me recipies
id est cognouero quod perdas tempus tuum: quod tamen
non credo. Vocabuli huius rationem Gellio ignotam hæc
esse coniecto. Vocabula multa in hæc nostra re latina
a significato sibi genuino iam longe progressa videmus.
Vt maturare primitus significauit. quod neque citius fieret:
neque serius: set medium quoddam & temperatum. Nunc vero
quod festinatus fit id fieri mature dicitur. Vt reditu tuum
Deus maturet. id est cito redeas. ¶ Tu mihi dum ex eo parum
peroperire me hic. Mi. quapropter. Da ita factum opus est.
Mi. Matura. Da. iam inquam hic adero. Et obesus pro
exili atque gracilento dicebatur: iam vero pro pingui & hu-
bere dicitur. Idem de vocabulo rescire dicendum esse arbitror.
Vt enim descire pro obliuisci Plautus in Mercatore hisce
verbis Athenæ descuerint usurpat: ita rescire proprie
id erat scire quod iam obliuifueramus. Ad hanc autem quam
prius diximus significantiam vocabulum illud euagatum
est. Nec non modo de se fero grauissimam illam Gellii censuram
censeri ab Valla non satis graphice. Quis enim Gelliana
illa monumenta legens de Dedalo aut perseo volante: aut
Thage ex aratri sulco subito adparente intellegat. Am:

Terent.

plius quidem (fateor) significatum vocabuli his ver-
bis declarat Valla. Est (inquit) proprie rescire rem postea
quaz est gesta scire: quam nescieb is quum gereretur: pre-
sertim ad te tuos ve pertinentem. Hæc ille. Sed carpen-
dus in ea re non erat Gelius.

¶ Aduerbia prope verba ponenda
esse. Cap. CLXViii.

ADuerbia iuxta verba quoniam ponenda esse
censemus: ex verbis in aduerbia proxime
diuertamus. ¶ Oratione compones nitidius:

si aduerbia verbis vel anteposita vel post posita adhe-
reant. Ut cum hominibus his qui se fortunæ temerita-
ti non committunt preclare actum putamus. Ea est huma-
næ conditionis proliuitas ut se homines tunc viuere
feliciter credat: quum sibi pecuniam multam in arca cõs-
stipant. Amicitia nostræ memoriam recolo recondite.

¶ Qui dormiunt libenter: sine lucro & cum malo qui: Plau.
esunt. ¶ Cotidie pridie caueat homo ne faciat qd pi- Idem.

geat postridie. ¶ De participiis & adiectiuis idez vt de
verbo sentimus. Ut Cicero orator insignis admodum:
Amicitia nostra imprimis memoranda.

¶ Malū aduerbiū interposita indignationis apd ce-
leberrimos autores frequense esse. Cap. CLXix.

Malū autore Bapt. pio figura elogi eloquutilis
pquā lepida: & i medio orationis poni cõsue-
uit ea ratione qua Virgilius nephas vsurp: & aduerbiū
est malū. Ut in parentes (malum) iniicire manus non du-
birasti. Virtutis alienæ claritas tibi (malū) odiosa est.
Amici personā gerens inimicitias (malū) contegis. Vbi:
quunque es: ibi ē turpitudinis omnis (malū) scaturigo.

Cic. Quænam (malum) est ista voluntaria seruitus?
Ti. Livi⁹. Quid (malum) est imperantibus nolle parere?
Plau. Quid (malum) non sū ego seruus Amphitryonis Sosia?
Quo id (malū) pacto potest: Non aut̄ interponitur ma-
lum (vt ait Donatus) nisi oculis conuersis in eum qui id
quod reprehendimus dixerit fecerit ve. Nec est malum
interiectio autore eodem.

¶ Certatim quid habeat significatus quidque
ponderis. Cap. CLXX.

Certatim a certando originās adeo pulcrum est:
vt eo certatiz scriptores vti videant̄. Significat
autem certatim prope idem quod certando q̄s
melius/vel amplius/vel sapius dixerit fecerit ve id qđ
dicimus. Vt Xenophon & Plato certatim scripserunt:
id est Xenophon vt melius & amplius quā Plato scribe-
ret. Et Plato itidem Xenophontem eadē re superare con-
tendebat. In politionibus literis discipuli Siluiani certa-
tim proficiunt. Te laudibus certatim cumulant omnes.
Obsequii magnitudine amicitia simplex certatim se pe-
uocat. Pretii multi vestibibus certatim Galli se cōponunt.

¶ Forſan / forſitan / fortaſſis / & fortaſſe /
& poetis & oratoribus / non æque vſitata.
Cap. CLXXI.

Quatuor illas particulas forſan / forſitā / fortaſ-
ſis / & fortaſſe / eiusdē esse ſignificatus nemo
neſcit: eiusdem tamen vſurpationis eſſe negāt
iī qui & poetarum & oratorum monumenta
diligēter excuſſerint. Forſan enim & forſitan magis poe-
tica; fortaſſis oratorium: ſet fortaſſe vſu multo frequen-
tiorē ab oratoribus teritur.

¶ **U**t forsan & hac olim meminisse iuuabit. Virg.
Forſitan vtilius quam tu tibi conſulet aura. Nec negare Orat.
volumus. Ciceronē hiſce vocibus aliquando vſum fuiſſe & Laſtantium ſapienter ſet de vſu crebriore hic loquimur

¶ **Q**uid erat Aphricanus indigens mei; minime hercule Cic.
At ne ego quidem illius; ſet ego admiratione quadam
virtutis eius: ille viciffim opinioē fortaffe nō nulla quaz
de meis moribus habebat me dilexit: auxit beneuolentiā
conſuetudo. Præceptionis huius fortaffe te non poenis
tebit. Si Gelianos codices & Ciceronianos ſapienter euo-
lueris.

¶ **U**t p vt poſitum eſſe non ille pide/etiam ſi
nulla eſt ſimilitudo. Cap. CLXXI.

Un Gelianis noctibus qui lyncæis (vt dicitur)
oculis inſpiciunt: illud ſibi obuū cognoscēt
ſapienter: vt particula vt p vt poſitum ſiue ſi-
militudo ſit aliqua ſiue nō: ponat. Vt ad te li-
teras dedi vt animū erga te meū cognosceres. Opera li-
teris impendenda eſt maxima vt futuræ ſint orna-
mento ſi fuerimus diuites: ſin pauperes ad eas noſtrum
ſit perſugium. **C**ulius Higinius in libro de vita rebus Aul. Gel.
que illuſtrium virorum ſexto legatos a Samnitibus ad
C. Fabritium imperatorem populi Romani veniſſe, &
memoratis multis magnis que rebus quæ bene & bene-
uole poſt redditam pacem Samnitibus feciſſet: obtuliſſe
dono grandem pecuniam: oraſſeque vt acciperet/ vte-
ret que. **D**emosthenes cuſ interrogaret Ariſtodemū
actorem fabularum quantū mercedis vt ageret adcepiſ-
ſet: & Ariſtodemus talentum recepiſſet. At ego plus
(inquit) adcepi: vt tacerem.

¶ Quod diu & multum posita simul ac
sape & multum pondere multo honorent
orationem. Cap. CLXXii.

ILLVD Ciceroni domesticum nouimus ut ad
uerbia d u duo & multū graue pondus oratiōi
addant. Nec leuiore premitur honore si sepe &
multum itidem simul ponantur. Ut Quid ad te scribere
diu & multū cogitauī. Quæ apud me collocaueris bene
ficia diu & multum mente reuoluo; & qua ratione gratiã
parcm ego referre valeam sape & multū agito. Sape &
multū hoc mecū cogitauī boni ne an mali pl⁹ adtulerit
hominibus & ciuitatibus copiam dicendi; ac summum
eloquentiæ studiū. Herculem proditus dicit (ut est apud
Xenophontē) quū primū pubesceret (quod tempus
a natura ad deligendū quam quisque uiam uiuendi sit
gressurus datum ē) exisse in solitudine; & que ibi sedē
tem diu secum multū que dubitasse; quū duas teneret
uias unã voluptatis; alteram uirtutis utrã ingrediens.

Cic.

¶ Nomen aliquando poni elegantius
quam aduerbium. Cap. CLXXiii.

ADuerbiū quãtitatē qualitatem ue significã
ab noie ad actiuo pductū quū in orōne ponit
si loco ei⁹ adiectiuū nomē eodē manēte ora
tionis sēu collocaueris orationē scribes honestiorē. Ut
hominū necatio incitua medicorū auaricia fit crebrior
ubi dici solet crebrius. Immeritis nobis tu iniuriã intuli
sti. Me indignū uituperasti. Merito tibi gratias refer
er nō posse. Sapit felix; qui fortunę incertę sua nō com
mittit negocia. Miserū uiuere sentimus eum; qui diu
nas res humanis postponit. Ad præceptionis huius ex

ercitationem exēpla multa aditū tibi dabunt faciliore.

¶ Participium pro nomine quando
ponendum. Cap. CLXXIII.

Participium operæ facturi nobis videmur: si etiā participia nonnunquā ut nomina adicipi dicamus: Nec aliud hoc loci dicendum adsumo: nisi quū a verbo verbale (ut grāmātarum vocabulo utar) nomen aut nō deduci potest: aut si potest: auribus aliquāto durius sentitur. tunc participium præsentis temporis ut nomen adceptū orationē venustat. Et genitiuum relicto verbī sui casu tunc regat. Ut metuo supinis caret: iccirco nullum potest creare nomen verbale in or. Dices igitur paupertatis metuēs. Vidētē adpetēs. Quia adpetitor deliciarum aurium teneritatē laederet.

¶ Profecto mihi diceres hominem esse mortale animal rationis & scientie capiens. ¶ Neque corpus proprie plenum dixeris: quod quū sui sit impatiens effluendo alieni adpetens est hauriendo. ¶ Cuius cupiens maxie est. ¶ Vendite eum domino: hic diuiti cuidam seni cupienti liberorum: osori mulierū. Alias etiaz imitationem hāc fieri videm⁹ ut amās vini obseruatiſſimus equi.

Au Gel.
Macro
Plau.
Idem.

¶ Quod particula ut adiuncta cum verbo
elegantē deletur. Cap. CLXXV.

A participiis ad cōiunctiones in hoc præcepto rum quasi pelago vela vertimus. Coniunctio nem ut adiunctā quū verbis puto/credo/arbitror/spero/fateor/ aut quūvis aliū simile quæ per parthesi penās si oīno antiquamus cādidiōr fit oīo. Ut pater ad me nullas (puto) scripsit literas: elegā⁹ quā ut puto dixeris. Nemo quāquā ē ex nostra ciuitate fateor quæ

magis reuerendum mihi censeam Hi nostri labores posteritati (Spero) vtilitarem adferent. Exempla alia facile (arbitror) compositurus sis. quem dicendi modus apud recentiores sapius quam apud alios reperias.

Cic.
Idem.

¶ Hoc enim opus in apertus (vt referas) nihil postulo
¶ Saepe laudabo sapientem illum Biantem (vt opinor) qui numeratur inter septem sapientes.

¶ Particulas quum/dum/si/vt/ne pro non positum orationis partem primam rareter occupare. Cap. CLXXVI.

ORATORum lima si orationem componere volumus haece quum/dum/si/vt/ne pro non particulas in orationis fronte rareter admodum ponemus. set sapius verbo herebunt. Vt literas tuas quum recepi: ea sum adfectus laticia: vt te praesentem praesens adloqui mihi viderer. Quid tibi est animi si nouissem res multo secus gereretur. Laborem multum ne exantemus opera in literis multa ponenda est. Ad maleam quum deflexeris domesticorum tuorum obliuiscere: Corinthiensem fontem & Pyreneum si vino scateat interbiberet.
¶ Nulla est excusatio peccati si amici causa peccaueris.
¶ M. Antonius auorum & auiculi sui consulatum si imitaretur: fortunatior videretur.
¶ Ego si quid in vitam eius aut in mores contumeliae dixerem: quo minus mihi inimicissimus sit non recusabo
¶ Potentes consilii quum vtrumque ratione perpendere liceret: scelus pietati praetulerunt.
¶ Sophocles etate iam senior: quum ab eo quidam quaereret: an etiamnum rebus veneriis vteretur. Dii meliora (inquit) libenter enim isthinc: tanquam ex aliqua furiosa pfugi dominatione.
¶ Quae si ex me audire gestis:

Cic.
Idem.
Idem.

Idem.

Valer.

Macro

caue existimes diem vnam referendis quæ per tot dies
sunt dicta sufficere. ¶ Animæ dum corpore vtitur hæc Idem.
est perfecta sapientia: vt vnde orta sit de quo fonte ve-
nerit: recognoscat. ¶ Facile omnes quum valemus recta Terent.
consilia ægrotis damus.

Summum ad gradum quum claritatis veneris.

D. Laber

Consistes ægre: ne citius quam discendas decidas.

Cecidi ego: cadet qui sequitur. laus est publica.

¶ Plærique homines quum nihil refert: pud ent: vbi pu Plau.
dendum est: ibi pudor eos deserit. Idem

¶ Bene consultum: inconsultum si sit inimicis: vsu eẽ
potest. ¶ Annos natus exaginta qui erit (si quem sci- Idem.
bimus) seu maritum seu hercle adeo cælibẽ scortariẽt cũ
eo nos hic lege agemus: si ¶ Nõ potest quæstus iã cõsi- Idem.
stere: si euz sũptus superat. ¶ Malo si quid benefacias: idem.
id beneficium interit. Bono si quid male facias: atatem
expetit. Omneis bonos bonas que adcurate addecet: sus idem.
pitionem & culpam vt ab se segrent.

¶ Tũ & quum quomodo orationis
vim augeant. Cap. CLXXVII.

VM geminatum quando in oratione ponẽ-
dum satis (credo) ex Aug. Datho perspectum
habes: si vero tria sint paria tertium illud euz
sequundo coniunctione & media poni solet. Vt tum
scientia tum iustitia & liberalitate præditus, Nouisti etiã
ex eodem quum pro partim & tum pro maxi-
me vsurpanda sint. Set illud nobis dicãdum putauimus
Particulam illaz cui tũ præponiẽ significatus icremẽtũ
adicipere: si addas maxime vel præcipue aut supper
latiũũ aliquod. Vt quum propter beneficia quæ apd

me collocasti tum maxime ob sugularem tuam virtutez
te diligo.

Macrob **I**ustitiam cole & pietatem: quæ quum magna in parē-
tibus & propinguis: tū in patria maxima.

Claudis aut vituperii genus vni-
uersum & ex eo rei vni us.

excellentiā particulis quum & tum cum
adiuncto exprimi. Cap CLXXVii.

tum ceteris oratoribus tum maxime Ciceroni & Gellio illud esse vsitatissimum cognouimus: vt quum rem aliquam (vt sic dicam) generalē siue laudando / siue vituperando / aut quoduis aliud narrando dicturi sunt: & ab eo aliquid excipere volunt: quod generale illud exuperat. tunc particulis quum & tum vtuntur. Cum particula quum ponūt vocabula cetera / reliqua / alia / aut quoduis aliud genus: tū sepe addunt dictionem omnia. Quod exemplis manifestarū sit. Si dicere quis velit. Tu es omni virtute & præcipue iustitia nobilitatus: elegantius dicat Quum reliquis virtutibus. tum iustitia nobilitatus es. Quum ceteros omnes meos amicos: tum maxime Boulainuilleriū obseruatione multa prosequor. Quum aliis omnibus vitiis: tum maxime Luxuria mundus redundāter superfluit. Quum omnibus impietatis sceleribus: tum maxime paricidio manus tuas contaminasti. Quuz vbiq̄ue in Gallia: tum Parisiis mœrorem Lodoici mors in-
generat

Cic.
Idem.

Luxuria quum omni ætati turpis: tum senectuti fœdissima est.

Quum reliquis in rebus: tum in sermone comuni vi

circumtudinē vtendum est.

¶ Quod quum vbique, tum præcipue Athenis intolle: Valer. rabile videri debet.

¶ Permagna me (inquit) abs te posthumiane quod exa Macrobius: tum hoc maxime gratia fareor obstrictum.

¶ Quum pro quando & tum vel tunc simul poni non inuitate. Cap. CLXXIX

VOLVMINA Geliana & Ciceroniana quum euoluimus: tum illud sapius obseruatum animaduertimus: vt particula quum pro quando & tum vel tunc simul ponantur: aliquando sine media vlla dictione: set rarius. Modo hoc modo illud tum proponitur: quum inter ytrumque aliquid interiacet. Quæ læticia ego perfulsus fuerim tum quum literas tuas legi verbis exprimere non possem: etiam si animo verba suppetere. Tunc diues est homo quum cupiditatibus suis modum imponit. Quum enim animus indiget tum diuitem censeat nullus. Hominibus nostris mos ille est: vt quum rex noster nondum sepultus est: tunc ei mortuo vt viuenti dapes regias offerant: excubias ponant: oia denique ministeria præstent. Quæ huic Loedoico nostro præstari partim videmus.

¶ Omnis prædictio mali tum probatur: quum ad prædictio nem cæctio adiungitur. Cic.

¶ Quum particule & quoque etiam / vel / habeant euergia & venustatis. Cap. CLXXX.

T ne laboribus nostris etiã in politionibus literis partim consumatosiuuare nõ queamus: illud quoque scribundũ adsumpsimus. Orationis rotundam breuitatẽ: hoc est paucis verbis multa continentis venustatem: comendant plerique omnes. Multa autem breuitas vsurpatione particularu3 et/quoque/etiam/vel:queritur: hoc modo si dicas: non vitam solum: set & animam p te fũdere non dubitarem. Breuius & ideo venustius dicas. Pro te animã quoque fundere non dubitarem. Mori etiã in patria grauissimũ est. Concedere fato reges etiam & Pontifices maximos videmus. In patriam quoque perfidia eius cognita est. Viuere solent & quidem beatissime hi: quibus cũ diuinitis animi pbitas cõiuncta est. Literas tuas vel ornatissimas lectitauĩ: Lectitata: gaudio vel maximo me delectarunt. Præceptionis huius tã crebra est vsurpatio: vt etiã in literis myops facile reperiat si ex his quos nobis tres elegimus duces vnum legendo excutiat.

Cic.

¶ Propter virtutem & probitatem eos etiam quos nũquam vidimus quodammodo diligimus.

Virg.

Carmina vel cælo possunt deducere lunam.

Nec quoque vt copulatiua sit coniunctio vsurpabis:

¶ Ne quidem/nec quidem / vel neque quidem esse significatus, prope eiusdem cuius & superiora: set in oratione negatiua ponenda esse.

Cap. CLXXXI.

Quam autem similem dicturus sis orationem quæ negatiua sit: tunc particulas ne quidem aut nec quidem vel neque quidem positurus

sis: eo tamen medio vocabulo quod adtenuationē maximam habere videbitur. Vt non tantum vitam pro te non funderem: set nec etiā pecuniam. Causa tua ne pecuniam quidem funderem. aut nec pecuniam quidē pro te funderem. Ne parentibus quidem obsequitur. Ne minimam quidē honoris tui delibationem amicorū causa passurus esses. Ne vna quidem literula me resalutasti.

¶ Luenti militi sunt: qui nō modo pecuniam: set & vī Cic. tam etiā profundere pro patria parati essent. Idem gloria iacturam ne minimam quidē facere vellent: ne re publica quidē postulante. O Socratis immensa sapientia: Valer. quā ne ipso quidem vitæ excessu obliuisci sui potuit.

¶ Hæc igitur prima lex amicitiaē sancitur: vt ab amicis Cic. honesta peramus: amicorū causa hōesta faciamus: neque expetemus quidē dum rogemur: set studium semper. adsit: cūctatio absit. Positum sine intermedio vilo tantum semel animaduertimus.

¶ Eos ad rem publicam ne quidem adcessuros putant. Idem.

¶ Etiam si & tametsi in oratione poni non ineliganter. Cap. CLXXXIII.

¶ Bi ponere cōsueuerunt quamuis aut licet: ibi non incōcīnne ponimus etiam si / aut tametsi / orationum mutato ordine. Vt quamuis nihil quicquam ad te literarum dederim: nō tamen beneficiorum quæ apud me collocasti me capit obliuio. Beneficiorum: quæ apud me collocasti: non me capit obliuio: tametsi nihil quicquam literarū ad te dederim. Nos publica rei administratores his quæ nobis dicunt nihil quicquam moueamur. etiam si nobis indigna audiamus. Cū

perditis hominibus & illaudatis ego quibusdā quasi
philtris amatoris occupatus versandi finē non facio: ta-
met si Plutarchi parcemiam illā: Si claudus vicinus habis
taueris: & ipse claudus ābulare disces: mecū sapius reuol-
uo. Alūnos multos nutricum stulticia perditis moribus
imbutos videm⁹: tamen si Plato nutrices admonuerit: vt
ne friuolas ac turpes pueris fabulas mandent: ne illorū
teneriores animos oīno vacuos corruptis morib⁹ ī-
buāt. Amicos quātā vires nostræ erunt adiuuare cōten-
dā: etiā si neglecta eā ob rē res domestica nō nihil habi-
tura sit detimēri. Qđ Cicerōi & aliis adeo frequēs ē: vt
ipsū ignoratur⁹ nō fuisse: etiā si hāc nostram præcep-
tionem non legisses.

¶ Quod particula nisi vsurpatio exceptionē mul-
tum latine significet. Cap. CLXXXIII.

N Arbarorū phalanges: quæ fere totum orbē si-
gnis positis exultātes tāpridē occupabāt: ab
līterosis hominibus exiguis sane numero. set
quibus est bello viuīda virtus: indies pederēt īsuperā:
& cū impedimētis oībus eiciuntur. Vbi igitur illi dicunt
excepto: latinæ militiæ exercitatiores pticulā nisi vsur-
pant. Vt vos omnes nisi Ioannē cōdiscipulatu sēp ama-
uī dīctū ē elegantius quā excepto Ioāne. De honorib⁹
& diuitiis oēs nisi philosophi cōtēdūt. Parētes oēs nisi
quos naturę bonitas deseruit filiis honorē quā sibi ipsi
comparare malunt. Neminem plane sapientē nisi Socra-
tem stoici crediderunt. Scriptores prope omnes nisi se-
midocti/exempla tibi multa suppedītabūt.

¶ Alioqui pro excepto quod / venuste
vsurpari. Cap. CLXXXIII.

Vum vero hi quos in literis cultioribus parū
admodū cultos nouimus dicūt: est vir bonus
excepto quod est aliquantum avarus. ii qui-
bus est lingua politor ab illo dicendi genere (puto) nō
discedēt. Est aliquantū avarus homo: alioq morū boni
tate absolutissimus. Hęc in re mihi nocuisti: vtilitatis
meæ alioqui studiosissimus. Id est vtilitatē meam sēper
desyderasti nisi in hac re. Amicorū causa peccare nolo
eiusdem alioqui obsequentissimus. Eriphile alioqui
fidissima coniux maritum suum Amphiaraum monili
amore prodidit. Vlysses nō Agamenonem: vt Cicero
scriptor alioqui grauissimus errat: portentū illud serpē-
tis passeres octo & earū matrē deuorātis apd̄ Homerū
pronunciat.

Qd̄ i diuisæ rei ptis enumerādo nō sūt vtēdū
particula scilicet aut videlicet. Cap. CLXXXV.

Etatis nostræ homines in literarū nō satis ad
curata lectione exercitatos i particularum sci-
A licet & videlicet vsu non parū multū exercita-
tos animaduertimus. Quū enī generale aliqd̄ diuidūt:
parteis eius enumerando solent ponere. aut scilicet aut
videlicet. Hoc modo quatuor sunt virtutes: prudentia
scz iustitia. &c. Qd̄ ab eloqui latialis castitudie lōge ali-
enū eē deprehendet is: qui Duos artis oīne p̄cipēs. Ge-
liū & Ciceronē legerit & id p̄cipue si libros Rhetorū
eiusdē ad Herenniū p̄ trāsennā (vt dicis) inspexerit.
Dices igif. Duo sūt quę absoluta literarū cognitio
nobis pariunt diuitiarū amplitudo & nominis immor-
talitas. Gratia tres poetarum commentis dicunt Aglaia
Thalia/Euphrosyne.

- Cic. ¶ Dux res quæ langorem adferunt cæteris Scipionem acuebant: otium / & solitudo.
- Idem. ¶ Qui parti ciuium consulunt: partem negligunt: rem perniciosissimam in ciuitatē inducunt: seditionem atque discordiā. ¶ Pub. Crassus Mutianus a Semp. ronio Asellione. & plerisque aliis historiarum Romanarum scriptoribus traditus est: quique habuisse rerum bonarum maxima & præcipua: quod esset ditissimus: quod nobilissimus: quod eloquentissimus: quod iure consultissimus: quod pontifex maximus. ¶ Ad Mansoli laudes decertandas uenisse dicuntur uiri nobiles ingenio / atque lingua præstabili Theopompus / Theodectes Naucrites.
- Idem. ¶ Phauorinus solitus dicere est duo esse vitia multo omnium grauissima ac teterrima intolerantiā & incontinentiam.
- Valer. ¶ Diuersi isdem uisceribus adfectus ac medullis inclusi sunt ma cupiditas & maxima uerecundia ad ultimam tabem corporis redigit. ¶ Crimina grauissima de filio in nouercam commissum stuprum & parricidium cogitatum propemodum explorata L. Cælius habuit. In uitii eius quod eluere uolumus errorem memorie nostrae oratores etiam con summatissimos incidere (puto) imprudentes audimus. Quum uero generalis illius partis enumeramus particulis hoc est uel id est non minus eleganter utemur.
- Cic. ¶ Quum duobus modis id est aut ueritate aut fraude fiat iniuria: fraus quasi uulpeculae: uis leonis uidetur. Utriusque alienissimum ab homine est: sed fraus odio digna maiore.

¶ Denique tum proprie dicitur: quum multa quæ restant summam dicitur sumus.
Cap. CLXXXVI.

Mltra in re aliqua secum non disconueniētia:
quum dicimus & eorū pauca iaz diximus: que
vero superant si plurima sunt: & verbo vno
complecti volumus: particulam denique nō inuenuste
præponemus. Vt liberalitate tua inopes adiuuas: cala-
mitosos erigis: amicos locupletas: vnam denique om-
nium beneuolentiam tibi concilias. Pauperes ne a diu-
tibus opprimantur libere tutaris: quod suum cuique est
redditum curas: iniuriam aliis illatam propulsas: nullus
denique iustitiæ titulus est: qui i te suos effectus ampli-
ter non recognoscat. Qui cum consuetudine mala non
depugnat: vbi castris positus illa oppugnat: seruitus
herbam dat: vino se ingurgitat: dapibus ventrē late distē-
dit: veneris cupiditatib⁹. finē nō iponit vllū. nulla deni-
que intemperantiæ pars est ad quam laxissimis habenis
non decurrat. Ciceronis Architzæ de vituperanda volu-
ptate sententiã referentis verba sunt.

Hinc patriæ proditores: hinc rerum publicarū euer-
siones. hinc clandestina colloquia eū hostibus nasci di-
cebat. Nullum denique scelus: nullum magnum faci-
nus esse ad quod suscipiendum non libido voluptatis
impelleret.

Despectus tibi sum nec qui sim quæris Alexi:
Nil nostri miserere: mori me denique cogis.

Virg.

Ad summam vel summam aliquando ponitur: vt ad
vltimum vel ad postremum pro tandem positum ob-
seruauimus.

De in/ex in/deinde/subinde / p sequendo
posita esse eleganter. Cap. CLXXXVII.

& iii

Cic.

¶ Ultra ſeparatim ordine digerēdo quum narra-
mus: vbi ſequundo dicere volumus: ad ora-
torum exēplar ibi dein/vel exin/vel deinde/
vel ſubide dicemus. Vt orator abſolutus euadere ſi cō-
tendis: primo artem noueris: deinde quiſnā ſit peritiſſis
morum vſus ad tēdas: poſtremo exercitatione multa eos
imitari labores. In omni autē actio ne ſuſcipiēda: tria ſūt
tenenda. Primū vt appetitus rationi pareat: quo nihil eſt
ad officia cōſeruāda ad cōmodatius. Deide vt animad-
uertatur: quāta illa res ſit: quam efficere velimus: nec ma-
ior neue minor cura & opera ſuſcipiatur: quaz cauſa po-
ſtulet. Tertium eſt caueamus vt ea quæ pertinent ad libe-
ralem ſpeciem & dignitatem moderanda ſint.

¶ Ergo & igit p̄ cauſa adcepta genitiuū regere &
nō poetis ſolum vſurpanda. Cap. CLXXXVIII.

Virg.
Cic.

¶ Ergo & igitur p̄ nomine gratia id eſt cauſa nō
poetis ſolū ſet & oratoribus atque historicis de-
prehendimus: ea que perinde vt nomina genitiuum re-
gunt. **¶** Illius ergo venimus & magnos crebri tranui-
mus amneis. **¶** Mulieres genas ne radunto: ne vel leſſū
funeris igitur habento. **¶** Apollinares ludos victoriæ
nō peſtilentiæ ergo poſtitutos. **¶** Mars pater te precor
queſo vti ſies volens pp̄itius mihi/ domo/ familiæque
meæ: cuius rei ergo agrum/ terram/ fundum que meum
ſolita uilia circumagi iuſſi. Precepti onis huius ergo nō
alienum cenſebis: ſi hac voce qui orationem ſuam cō-
poſuerint audiueris.

T. liuāis.
M. Cato

¶ Ergo itaque igitur ſermonis continuatiuas
eſſe aliquando particulas. Cap. CLXXXIX.

Coniunctiones ergo & igitur pro causa adicipi
 (licet coniunctiones esse tunc negemus) dicebam?
 quoniam enim conclusivae sunt & (ut ait donatus)
 rationales: prius dictae rei causam & rationem significat, Cum eisdem
 in conclusione illas itaque & ita/ita fit ponendas esse necesse (pu-
 to) nescit. Quod igitur dicturi sumus, id adgrediamur,
 Ergo & igitur a Cicerone adicipi & ab Au. Gelio saepe
 observavi; quoniam ante dictae rei causa nulla proferri dicitur:
 sed futurum sermonem cum superiore tantum coniungit. Ut
 nullas ad te adhuc literas dedi; ut igitur quae causa fuerit
 non ignores: ad te scribo. Hanc igitur preceptionem scri-
 bo quo minorem carpendi nostri nominis partem reli-
 quamus: Nos enim id ibi usurpatum sepicule habuimus
 Quoniam igitur demonstratum est, quas causas orator
 rem recipere oporteat. &c. Cuius rei precepta non parum Cic
 multa Ciceronis rhetorica exponunt.

¶ Propterea / ideo / ad hoc / eo cum particula
 quod / quia vel quoniam eleganter poni, Cap. CXC.

Propterea preceptionem hanc scribimus: quod
 studiosorum animis non fecisse satis credebamus;
 nisi postquam de coniunctionibus quae coniungunt
 orationes eas quibus ratio redditur iam diximus, nunc
 de coniunctionibus aliis dicamus quae tunc orationibus ad-
 iungendae sunt: quoniam clausulae minoris ratio aliqua reddi-
 tur. Quoniam igitur duas dicimus orationes quarum altera al-
 terius rationem dicit: una ex particulis illis tum utemur: Cic
 propterea / ideo / ad hoc / eo / adiuncta saepe
 particula quoniam / sepius quia / & quod sepiissime / alia
 quo tamen inter utrumque interiecto. Ut Pompaticum
 Lodoici nostri funus quoniam ad eandem Mariam non effectus

ideo cum reliquis non viso: quia quum ad urbem Sanctum Dionysium tras efferetur sepultus videre spero. Ad hoc literas ad te non scripsi quod nimis multis me implicitum negotiis sentiebam. Laudes tuas ideo non scribo: quod scriptis meis nullam fore adcessionem intellego.

Cic.

¶ Hæc eo scripsi quod mihi Philargyrus tuus omnia de te requirenti fidelissimo animo (ut mihi quidem visus est) narrauit. Exempla quum apud reliquos: tum maxime apud Gelium sunt compluria. Nec ignoramus hæc aliquando posita esse sine intermedio vilo. Librum hunc scribundum suscepi propterea quod studiosæ iuuentuti aliquantum prodesse volebam. Aliquando itidem ordo mutari potest. Ut quia nihil quicquam ad me scribis propterea negligentia te postulo. Sed qui sit modus vsurpator: ibi dicimus.

¶ Particulam eo cum comparatiuo iungendam & illam quod postponendam. Cap. CXCI.

E libentius præceptionem hanc scribundam suscipimus. quod capite superiore particula: rum eo & quod meminimus. Eo itaque pro tanto cum comparatiuo adiunctum dicebamus: nunc vero particulam quod postponendam sapius esse docemus. Ut eo sum literarum ardentior quod illas animi dotem compositissimam experior. Siluiani discipuli eo sunt disciplina: audiores quod Silium suum eruditiorne laborare multum perspicunt. Eo magis muscerum nostrum Montemacutum cæteris præponendum censeo: quod legibus hic reguntur omnia. Eo melior est ingenii Parisinorum bonitas quod parentum cura multa opera & mollior educantur.

¶ **E**o studiosius hoc negotiū suscepimus: quod te non Cíc.
sine causa velle cognoscere Rhetoricam intellegamus.

¶ **E**x me quęrunt crebro: & ex hoc item Sceuola quonā Idem.
pacto mortē Aphricani feras: eoque magis: quod his p-
ximis nonis quū in hortos. D. Brutī Auguris comētan
di causa (vt adsolet) venissemus: tu non adfuisi: qui di-
ligentissime semper illuz diem & illud munus solitus es
ses obire. Idque mihi eo magis est cordi: quod ex omni- Idem.
bus sæculis vix tria aut quatuor nominantur paria ami-
corum: quo i genere sperare videor. ¶ **I**n. C. Fabritii & Valer.
¶ **Q**uemiliū Pappi, principum sæculi sui domibus argen-
tum fuisse confitear oportet. Vterque enim patellam
deorum: & saliuuz habuit. Set eo Laurius Fabritius: qđ
patellam suam corneo capedunculo sustineri voluit.

¶ **D**e coniunctione set cuz particula non: aliqua
memoria non indigna. Cap. CXCII.

Et quoniam laborem non otium p cupidis li-
terarum ad seclis libentes adcipimus: laborem
nostrum ad eorūdem vtilitatem exponere vo-
lumus. Et quod de coniunctione set cū parti-
cula non ab oratoribus prope semper obseruatum cog-
nouimus: illud hic adscribere instituimus. Quum igit
coniunctio set media est inter duas voces quas coniun-
git & ante priorem anteposita est negatio non: vocum
ordo tum mutatur: quæ enim prior erat posterior fit: &
contra & particula non inter vtramque interponitur.
Vt virtute non vitis phamæ celebritas comparatur: di-
ctum est elegantius: quā nō vitis set virtute phamæ &c.
Animum non corpus curare addecer. Vigilando non

Cic. cedunt. Quum turpe qd feceris te ipse crucia nō lauda.
idem. ¶ Faba qdē Pythagorei vtique abstinuere: quasi vero
eo cibo mens nō venter infletur. ¶ Ea est summa ratio
Idem. & sapientia summi ciuis cōmoda ciuū defēdere nō dī
Au. Gel. uellere. ¶ Honestā bonis viris nō occulta quārentur.
Macrobi ¶ Plebs bicitum igitur est secundum eū Capitonem lex:
quam plebs non populus adipit. ¶ Pīso vxorez Vul-
cani Maiestam non Maiā dicit vocari.
Plau. ¶ Virtute ābire oportet nō fautoribus: sat habet fauto-
Idem. rum semper: qui recte facit. ¶ Bene qd fecisti: tibi fecisti
idem: nō mihi. ¶ Nō gr̄ate verū ingenio adipiscit sapientia.
¶ Præpositiōnū vim & significatū ī cōpositis vo-
cibus retinenda esse. Cap. CXCIII.

 Vm his q̄ diximus de cōiūctiōe p̄tūgere vo-
lum⁹ p̄positiōes: quas ī his p̄gymnasmatibus
palestrę veræ certamini præponere nō inuile
ducimus. Qui cum musis habitare consueuerunt: omnē
suam curā: omnem operam: omnem diligentiam posue-
runt: vt integre/pure/& mnditer dicerent: ne pellucen-
tem illam musarum formæ itegritatem aliqua sermonis
labe fœdarent. Multos autem ætatis nostrę homines:
quibus nō est cum musis nisi intermissa cōsuetudo: earū
p̄ritatem polluere viedmus in cōponēdis præpositiō-
bus cum verbis. Quod vt euitent: illud adienta cura ob-
seruabunt: vt præpositiōnis significatus proprius & ge-
nuinus cognoscat: & āne rei quam dicimus conueniat
prouideatur. Vt quoniam præpositiō de saepe significat
deorsum vt ī verbo deuenio nō integre loquar dicēdo
Tu labore ad honoris amplitudinem deuenis: est enim
adscensus potius quam descensus: proprie tamen dicas:

ex diuitiis ad paupertatem deuenit. Ex felicitàte i calamitatem decidit.

¶ Despicies mare veliuolum terras que iacentes. i. deors. Virg. sū adspiciēs. ¶ Et Maie genitū demisit ab alto. exit vt idem. be. ingreditur urbem: suspicio cælum: sursum adspicio multa que alia pro præpositionum significatu vt vsurpes cura.

¶ Quid significatus habeat paroxmia illa Geliūna susque deque fero: & quæ sit eiusdem ratio. Cap. CXCIII

¶ Quoniam nihil dicendum est. quim ratio certa reddi possit: ne gratulorū similes videamur. ideo a præceptionibus ad interpretamēta nūc parū fit diuerticulum. Prouerbiū illud. Sus que deque fero: quo utitur Plaut⁹ i Triuūmo: quo que ex veteribus multos fuisse vsos Geliū testatur: eo ipso Geliū autore significat: equo animo esse: & quod addit non magnipendere: atque interdum negligere & cōtemne: & prope modum id valet quod dicitur

id est indifferens esse. Hæc autem ratio est. Præpositio desinens esse quod est: hoc est casum nō regens fit aduerbiū. Tūc autē de significat deorsum: & sus vel sursum prius/ sursum. Vt suspicere, i. sursum adspicere. Inde tamen ductaz esse rationē facile mihi persuadeam: quod Demetrius (vt ait Bap. Pius in commentariis Trin Plauti) dicere solebat: eodem loco esse sibi voces imperitorum quo ventre creditos crepitus. Quid em̄

Quid enim (inquit) mea refert: sursum ne/an deorsum
sonent? Dicunt itidem sus que/de que habeo Et sus que
de que mihi est.

¶ Contra pro e contrario poni eleganter:
& e contra latinum non esse.

Cap. CXC.V.

Articulam contra pro e contrario quum a reli-
quis oratoribus; tum maxime a Gellio usurpa-
ri obseruauimus. Ut virtutem qui admiratur
& vitæ & immortalitati prouidet: at contra:
eam qui negligit: vitam pariter & immortalitatem ne-
gligit. Animi bene constituti hoc proprium est: letari
bonis rebus & dolere contrariis. Contra faciunt hi ex
quorum animis bonitas omnis funditus extirpata est.
Rebus ei bonis dolere: hisque contrariis gaudere solent.

Aul. Gell. ¶ Qua in re clarus quisque est: ad eam properat: & diem
partem illi plurimum impertit: in qua ipse se exuperet:
Contra: in qua stupidior ac nihili sit: inde effugit: eam
que continent. Quum autem Gellium Diligenti cura ex-
quissimus e contrario semel tantum inuenire his verbis
meminimus.

Idem. ¶ Vbi i adulescente philosophiam adspicio: oblector/
exosculor que: & id mihi videtur perdecere. Ingenium
quoque ac liberalem hunc esse hominem iudico. Econ-
trario si non philosophatur illiberalem: & sese nunquam
re vlla dignum vel honesta vel ingenua arbitrantem.
Econtra autem spurinam esse vocem & adulterinam ic-
circo dicunt: quia prepositio aduerbium regere ne-
quit. Attamen latine dicimus de super & Plautus de mas-
ne protulit.

CA Vdeo iam præstari nobis occasionem re-
deundi ad aduerbia: quæ me quum secum di-
uerterem delectarunt maxime. Aduerbia igif
funditus/imitus/stirpitus/radicitus/& si qua
sunt generis eiusdem verbis significantibus vellere aut
tollere: quum rem totam dicimus: eleganter adhærent.
Nec minus eleganter plane & omnino cum verbis aliis
aut nominibus adiectiuis iunguntur. Quisquam vero
cum vocabulis nemo/nullus/nihil gratiam habet plu-
rimam. Vt libidinum intemperantia e vita funditus
tolleda est. Turpitudinis huius magnitudo radicitus
extirpanda est. Tu es ingeniorum flos plane illibatus.
Omnino miserrimus est is. cui victum ignauia denegat.
Impuberes pueros si plurimo cibo/nimioque sopno
vtantur hebetiores fieri & tardiores: eorumque corpo-
ra improcera esse/minusque adulescere nemo quisquam
ignoraturus sit: qui in Gelianis noctibus peruigilauerit.
Nihil quicquam est quod amicitia nostræ anteponen-
dum censeam. Nonnulli sunt homines qui amicorum
causa molestias nullas/nullasque sollicitudines suscipe-
re volunt: inter quos & inter non dico pecudem: set in-
ter saxum & truncum nihil quicquam interesse cogno-
scet is qui Ciceronis Lælium euoluerit.

¶ Vique ad/& vsque ab quam diuersis
modis ab opinata fidei scriptoribus
dicantur. Cap. CXC VII.

EGO comitatus sum patrem vsque ad palatium: ad palatium: vsque palatium: adusque palatium his omnibus modis dicere possis. Et marfy: prius perdidit a palatio: vsque a palatio: abusque palatio nihilominus latialiter pronuncies.

Verg.
Cic.
Plau.
ide m

CSiculo prospexit abusque Pachynno

Quis est tam stultus: quamuis sit adulescens: cui sit ex ploratum se ad vesperam esse victurum?

Amor & melle & felle est foecundissimus: gustu dat dulce: amarum ad satietatem vsque adgerit.

Palumbem ad arenam vsque adduximus. Si exquirat vsque ab stirpe autoritas: vnde quicquid auditus dicat.

Hosce dicendi modos apud Geliū passim videto.

Praepositiones quem sint habiturae locum ante nean post casuale ponendę sint. Cap CXC VIII.

Praepositiones inter adiectiuū & substantiuū (id pro casuali si habeant) & poetis & oratoribus interponi solent. Si vero soluz fuerit substantiuum: quae duas habent syllabas: in camoenali oratione postponuntur: at in oratione soluta praeponiunt nisi vsque: quod saepe postponitur: versus quod saepius: & tunc quod saepissime hoc est semper. Vnus vero syllaba praepositiones quondam postpositas fuisse ex veterum monumentis animaduertimus: nunc autem praeponiuntur omnes nisi vna quae est cum: quum scilicet casuale habet vocē q / quo is que / quibus. Nā qui cū / quo cū quis cum / & quibus cum ab emuncta naris scriptoribus prope semper vsurpatum inuenias.

Orat.

Lllicos intra muros pugnatur & extra Amoenissimis

cum musis habitare soles.

¶ Carthago italiam cōtra Tyberina que longe hostia. Virg.
Errabāt adī fatīs maria omnia circum. Idem.

¶ Eloqui copiose (modo prudenter) melius est: quam Cic.
vel acutissime sine eloquentia cogitare: quod cogitatio
in se ipsa vertitur: eloquentia vero complectitur eos quibus
cum commitate iuncti sumus

¶ Scite Chrylippus (vt multa) qui stadius (iquit) cucur Idem.
rerit eniti & contendere debet quam maxime possit: vt
vincat. Supplantare eum qui cum certet: aut manu de-
pellere nullo modo debet. Sic in vita sibi queque petere
quod pertineat ad vsum non iniquum est: alteri diripere ius non est.

¶ Quid dulcius quam habere quo cum omnia audeas
sic loqui: vt tecum. Idem.

¶ Amphitryo qui nunc praefectus est Thebanis legio
nibus qui cum nupta est Alcumena. Plau.

¶ En testis ampliter quo cum venio ¶ Qui cum vna
puero a tatem exegeram. Idem.

¶ Illus vnum exoptavi qui cum etatem degecam.

¶ Prepositionum quae postponebantur exempla sunt.
Cordi mihi fuit priusquam ad terere querere/ explorare
que quonam modo veteres nostri particula ista que de agere
vsi sint. Quibus designis agnocebas. ¶ Qua sponsioe Au. Gel.
pro nuper exactus es. Plau.

¶ Historiae quodnam modo citandae sint. Ca. cic. idem.

Historiam aliquam quam citamus: populcre illud obseruas-
tum habuerimus: vt sententiam vnam ex eadem historia stridi sum-
ptam prius dicamus Quod exemplis patet clarius. Regalis popa
atque funus ab se multo aliena sunt. Quum enim sumptuosum
magnificum poparicum Mariam Britanorum Galloz modo regia.

luctuosum funus in eum agito: quænam in vita spereda
sit felicitas non video. Ecce vix duobus ante mensibus
purpura/argento/auro parietes/equi/homines pelluce
bant: heri antracino colore & pulla to atrata oia mœre
bant. Tubarum clangor varius homines tum exilarabat.
Tintinabulorum sonitus mœrorem nuper augebat oï
bus. Illic theatra ornatissima triuiatim conspiciébantur:
hic vexilla regium funus comitantur. In theatris illis ge
stuosæ psonæ erigeribâf. Hodie hoc è pdie idus Ianua
rii vexilla ad sepulcrum regium demissa videmus. Vxo
rem aliam venustate pulcerrimam/ætate ingerrimam/
rebus omnibus compositissimam Lodoicus tunc adcer
sebat nunc ad Annam suam: cuius post mortem anna
uit non perennauit: Annam inquam venustate nullam:
nullam ætate set iam cãriosam & cinesactam sepulcro
vno ornatam effertur. Mariam viuam lateri suo conitū
xit. Annæ mortuæ lateri coniungitur hodie. Omnia de
nique tum læta: nunc tristitia cernuntur: nisi quod Lodo
ico in mausolei spectū demisso occeperunt (vt moris è)
inclamare viuat rex. Quæ vox partim mœrorem partiz
laticiam nobis omnibus igenerauit. Set de hac re hæte
nus. ¶ Qui se metui volent: a quibus metuuntur: eos dez
metuant ipse necesse est. Quid enim censemus superio
rem illum Dionysium: quo cruciatu timoris angi solitū:
qui cultros metuens tonsorios/candenti carbone sibi ad
urebat capillum? Melius apud bonos quam apud for
tunatos beneficium collocari puto. set si res in contetio
nem veniret nimirum Themistocles est autor adhiben
dus: qui quum consulere vtrum bono viro pauperi an
minus probato diuiti filiam collocaret: ego (inquit) ma

Cicero

lo virum qui pecunia egeat: quam pecuniam quæ viro.
Quem hîstorîæ citandæ modum Ciceroni vltatissimū
reperias. Valerîo tñ illud peculiare adscribimus: quod
quum hîstoriam narrauit: narratæ eiusdem vim adauget
sententiarum pondere verbis aliis repetito.

¶ Sententiarū vsurpatione crebra orationis
& pondus & elegantiam augeri. Cap. C C.

SRATIONEM nostrā colore multo depin-
gemus: sî ea quæ multa dicimus sētētiola qua-
dam: hoc est autoritate (sic enî semitarii vocāt:
quum aliud sit autoritas) confirmabimus. Vt multa in
te beneficia iam contuliste ingratus esse iam perspicio:
qui non modo beneficia nō rependis: quinimmo tu po-
tius benefactis malefacta rependere contendis: nihil est
igitur quod de me speres amplius: Beneficentiam enim
tollit ingratitude. Quibus sententiis Virgiliū p̄scatere
Macrobius hîsce verbis adseuerat. Quæ (inquit) senten-
tialiter prouerbiorū vice in omniū ore versantur apud
Virgiliū frustra non desideraueris. Non omnia possu-
mus omnes. Omnia vincit amor. Labor improbus om-
nia vincit. Vsque adeo ne mori miserum est. Stat sua
cuique dies. Dolus an virtus quis in hoste requirat?
Et quid quæque ferat regio: & quid quæque recuset.
Auri sacra fames. Et ne obtundam nota referēdo. Mile
sententiarū taliū aut in ore sūt singulorū: aut obuię in-
tentioni legētis occurrūt. Set quo sniaz sit ap̄ior copia
Publii snias ad cōem sermonū vsū ad cōmodatissimas
ex Celio & ex Macrobio hîc adscribo: quę sunt hæ.

Malum consilium est: quod mutari non potest.
Beneficium dando adcepit: qui digno dedit.
Feras: non culpes: quod vitari non potest.
Cui plus licet quam par est: plus vult quam licet.
Comes facundus in via pro vehiculo est.
Frugalitas miseria est rumoris boni.
Heredis fletus sub persona risus est.
Furor fit læsa sapius patientia.
Improbe Neptunum adcusat: qui iterum naufragium facit.
Ita amicum habeas: posse ut fieri hunc inimicum putes.
Veterem ferendo iniuriam inuitas nouam.
Nunquam periculum sine periculo vincitur.
Nimium altercando veritas amittitur.
Pars beneficii est: quod peritur: si belle neges.

¶ Præceptionem eandem eadē in oratione
obseruandam non esse. Cap. Vltimum.

HARVNCE nostrarū præceptionum centus-
rias duas in præsentia literis mādasse satis no-
bis videbatur. Set vti in rebus cæteris incrementum ali-
quod (seu corollarium diceremur) adiungi solet: sic præ-
ceptione hac alias augere instituimus. Quoniam igitur in
struēda oratione varietati studendum esse nemo nescit:
ideo ex nostris antescriptis præceptionibus vnā si in
oratione eadem bis obseruare possis: vti tantum semel
obserues admonemus. Vt animi tui præstantiam ex
tuis literis perspexi. Mensis Ianuarii die primo: primi
consules creati sunt.

Aul. Gal. ¶ Quod est enim hoc contra naturam imperfectum

arque dimidiatum matris genus: peperisse. atque statim
a se abiecisse: aluisse i vtero sanguine suo nescio quid
quod non videret: non alere suo lacte: quod videat iam
vivente/ iam hominē: iam matris officia implorantem.

¶ Quæcunque fœmina vini vsum imoderate adpetit: Valer
& virtutibus omnibus ianuâ claudit: & delictis aperit.
Hic igitur præceptiōis nostræ quasi quendâ porticulū
tenentes iam quiescimus: nauigaturi posthac longius: si
iuuēturi studiosę in arena certanti vtile quoddâ cæroma
nos adtulisse intellexerimus.

¶ F I N I S.

¶ AD Lectorem Candidum.

¶ Habes igitur candide lector in artem oratoriã Pro-
gymnasnata hoc est præexercitãmetã. Quibus te exerci-
tatum plane si senseris: quãta sūt dicēdi in consummatis
oratoribus venustas: sine qua parum te delectabit lectio:
non modo cognosces. Verū etiam eos ipsos ex latibus
tenebricosis in lucem educōs ad fortissimū quēque ad-
grediendū fauere tibi periclitaturus sis. Tu interim vale
& a pruriginosa inuidię scabie vnguiculos abstine.

¶ Ad Lectorem Ioannis Theuenardi
Dactylicum Asclepiadæum.

Sylvarum & triuuii Cynthia prepotens
Venatrix. Hecate diuaque virginam
Franciscum gelidis salibus edidit:
Clarum grammaticæ decus.

Et frater docuit carmina Loxius:
Siluani & Dryades largius oscula
Lactarunt: titulum Siluius hunc tulit.
Lumen Parisiæ scholæ.

Hæc tempe Hæmoniis siluula gratior
In montem ærium transtulit hunc bona
Cultos gymnasiū vel dea montium

Montis gymnasiū prius.

¶ Eiusdem Sapphicum Hendecasyllabon.

Silua quot pollens auribus/feris/que/
Arbores quot fert: resonatque voces:
Et parit glandes: totidem camœnas
Siluius ornat.

¶ Ad Facundissimum virum. M. Franciscum Siluium
Ambianatē Ioan. Vaccei laudatorium Carmen

Diuitiis/Iuno: forma Venus: arte Minerua.
Diuitiis/forma/Siluius arte micat.
Quæ sunt diuitiæ? virtus: quæ forma? venustas
Oris amœna: quid ars est? sapientis opes.
Cede Venus: tu Iuno tace: tu cede Minerua:
Si fas est hominī cedere posse deas.

CNIC. Diuitisa dFRANC. Siluium
Dialogus vbi Echo responder.

V nde est volumen? pande: nescio.	Scio.
A n Siluius qui paginam tulit?	Tulit.
T anta an sacratis fontibus fluunt?	fluunt.
E st qui coronam Pallados gerit?	gerit.
S acri an liquoris poculum bibit?	bibit.
S iluumus Mineruæ classicus micat?	micat.
I ns non poetas versibus docet.	docet.
L audis micanti culmine an nitet?	nitet.
V ates Maronis viribus valet?	valet.
I lle ergo cunctis praesidens viget.	viget.
V nde hoc poetae nomen an legent?	Legent.
S i litteras primas legent: patet.	patet.

CEiusdem ad Petrum Chedani Elegidion.

Silua Maroneæ fileat veneranda poetae:
Siluarum renitet celsa per astra iubar.
Perlege Mœonîs infecta volumina lymphis:
Perlege sunt Clari certa legenda dei.
Siluius est: siluam relegas: iam silua nitescit:
Continet Isthmiacum silua notanda nemus.

CIOANNIS Miliis ad FRANC. Silium
Præceptorem Dialogus ubi Echo
respondet.

F	ranciscus hic caliginem fugit.	fugit.
R	omanum opus non barbarum profert.	profert.
A	d moentis num gratias venit.	venit.
N	il ad leporem Vergili facit.	facit.
C	aller quid hic: hic rhetoras polir.	polir.
I	nter poetas primus lauream refert.	refert.
S	et barbarorum dic phalanx iacet.	iacet.
C	um Tulianis hic liber micat.	micat.
V	el Gelianus cura prouocat.	vocat.
S	ic Silius caliginem fugit.	fugit.
S	iluis en hic nomen sibi facit.	facit.
I	nter Sibyllę margines nitet.	nitet.
L	ucos rudes an hic loqui docet.	docet.
V	t Tulianos castiget cupit.	cupit.
I	n Gelianis hortis flosculos legit.	legit.
V	irtus refulgens vult decus petit.	petit.
S	i nomen huius querit. hoc leget.	leget.

Summan

Capita centuriæ prioris. aut numeri. Cap. x.

Quod a domestico ac Nomina mensuræ in ablatiuo
vulgaris vulgi sermo declinadū sit: & adculatiuo vel genitiuo po
nenda. Cap. xi.

& varietati studendum. Nomina numerū significatiua
quomodo ordinantur. Ca. xii.

Caput primum. Obliquos in principio orationis
poni. Cap. ii.

Rectam vocem / & vocem re- Verba quædam numeralia im
gentem non longo intervallo peritorum vsu turpificata nis
ab se distare Cap. iii. tori suo reddita. Cap. xiiii.

De adiectiuis Cap. iiii. Duodeuicesimo & duo & vis
Adiectiuum pronominis sub- cesmo quid habet discriminis.
stantiuo postponi Cap. v.

Pronominis adiectiuū substā- Mile hominū est: centū hoīm
tiuū vel pponēdū / vel postpo est: latine dici posse: Cap. xvi.

nendū / si aliquid in medio po Duodecim milia signati latine
natur: elegatius tamen præpo- dici Cap. xvii.

nendum. Cap. vi. Mille & sexcenta aliter a poetis
Pronominis adiectiuum inter aliter ab oratoribus surpari
substantiuum & adiectiuū no Cap. xviii.

minis collocari. Cap. vii. Duo tria ve pronomina iuxta
Adiectiuū dissyllabus longiori se posita se orationē venustare
substantiuo postponendum. Cap. xix.

Ca. viii. Duas plures ve coniunctiones
iuxta se poni: & de periculavtrū

Numerorum nomina substan- iuxta se poni: & de periculavtrū
tiuū postponenda. Cap. ix. perperam usurpata Cap. xx.

Nomina deriuata / aut cōposi Particulæ eiusdeꝝ significatus
ta / poetis syncopari: oratori- simul poni sapius. Cap. xxi

bus vero ea quæ sunt pecuniæ / Nomina tempus significantiua

nūc in aduſatiuo/nūc in abſtra vſvs/ſp̄patia formari cap. xxx v
tuo caſu ponenda cap. xxii Aliqua ſuperlatiua quibus vſi
Noia rēp⁹ ſignificātia i abſtrō ſunt veteres. cap. xxxvi
ponēda/ſi añ/añquā/ poſt vel Magnificare & benedicere la
poſtquā interueniat. cap. xxiii tina eſſe contra valla opinio
Antequam priuſquam ſepius nem. Cap. xxxvii.
diuidi. cap. xxiiii Comparatiuū p poſitiuo ele

Latini veteres quō vſi ſūt noi: ganter poni. Cap. xxxviii
bus tēp⁹ ſignificātib⁹ cap. xxv Adiectiuū a cōparatiuo rectū
Nudiuſteri⁹/ diu/ & noctu qd in ablatiua. Cap. xxxix.
ſignificent: & cuius ſint iclīna: Semitarium illud ſecundū qd
mēti Cap. xxvi quiſque ſuplatiui vſurpatione

¶ De comparatiuis. fugiendū eſſe. Cap. xl.

Cōparatiua & ſuplatiua i fine Particlas/ vt et ita/ modo alio
oſonis ponenda Cap. xxvii quā loquentiuz vulgus vſu in
Cōparatiuū & ſuplatiuū a lati: cōpoſite deterat vſurpandas.
natib⁹ ſubſtrō p⁹ pōi. ca. xxviii Cap. xli.

Particla/ quā/ iter adiectia duo Superatiuum aduerbii regere
rōne pparatiui poſita. ca. xxix genitiuiuz omniū aut quoduis
Quā añ pparatiuū pōi. cap. xxx generale nomen. cap. xlii.
ſuplatiuum a ſuo cōparatiuo Poſt cōparatiuū/ quā/ poſt po
rectum augeri cap. xxxi ni: & poſt / quam vt vel qui/
Particulis quibusdā ſuplatiui qui/ quod. cap. xliii.
fieri anxeliſim cap. xxxii Vnuſquiſque etiam ſuperlati:

Quam/ quantum/ vt/ ſuperlati uo addi: & cōparatiuū deplu
uo adiungi cap. xxxiiii ribus generis eiſdem dici:

Quātus nomē cū ſuplatiua & Caput. xliiii.
non ſolus melius quam nō ſo: Vnus cū ſuperlatiua adiūctū
lum dici cap. xxxiiii Cap. xlv.

Ex noib⁹ hñtib⁹ vocalē añ/ is/ Omnis cum poſitiuo & cōpa

tivo quisque cū positivo & superlativo adiunctum.

Cap. xlv.

Quisque cum nomine numeri quid significet.

Cap. xlvi.

Adverbia quantitatis in vniuerso positius & in obsequio comparatiuis addi.

Cap. xlvii.

Particulā quo pro vti addendam esse comparatio & non positio.

Cap. xlviii.

Superlatiua aduerbia in e/vel in vniuerso exire.

cap. l.

Quo pro quanto & hoc vel eo pro tanto simul ponenda.

Cap. li.

Relatiua quale & quantum vel sola in oratione ponenda vel antecedentibus praeposenda.

Cap. lii.

Relatiuum qui habens antecedens hic vel is anteponendum.

Cap. liiii.

Ante relatiuum quis antedehic vel is medio nullo anteponendum.

Cap. liiiii.

Relatiua quae sunt aduerbia antecedentibus anteponenda.

Cap. xv

Relatiuum antecedentia duo habens cum posteriore conuenire.

Cap. xvi

Relatiuum cum antecedente conuenire in tribus / genere / numero / casu.

Cap. lvii

Relatiuum vel adiectiuum ad neutrum genus transferri.

Cap. lviii

Quod abstracta pro concretis & nomina significata rem personarum significatibus personam eleganter usurpantur.

Cap. lvix

Inuidere alium in oratione & alium in carmine casum regere

Cap. lvx

Quod relatiuum impediens orationis interordinum pulchre locatur.

Cap. lxi.

Pronomen ipsum cum pronomibus aliis in casibus diuersis & quandoque numeris ponendum

Cap. lxii

Adceptionem variam esse pronominum hic / iste / & ille.

Cap. lxiii

Omnis & nullus elegāter in fine oratiōis poni: vel post sub; ter anteponendum sit. **Caput. lxxi.**

stantiūum sedem habere. **Caput. lxxii.**

Quod gerūdia nomina necessitatē quandam important. **Caput. lxxiii.**

Huiusmodi gerundia nomina aut gerundia in fine oratiōis ponenda. **Caput. lxxiiii.**

Canorē esse collocationē adiectiui syllabas multas habētis si in fine orationis collocetur. **Caput. lxxv.**

Quod voces hæ quæ in fine orationis ponūt elegāter: nō minus elegāter i principio ponāf. **Caput. lxxvi.**

Substantiūum nomen syllabis multis constans i fine orationis ponendum. **Caput. lxxvii.**

Quod verbum syllabis multis factum in fine orationis non in eleganter ponatur. **Caput. lxxviii.**

Quod verbum sum eleganter in fine orationis positum est. **Caput. lxxix.**

Quid ante verbum sum elegāter anteponendum sit. **Caput. lxxi.**

Monosyllaba dissyllaba & polysyllaba interferenda esse. **Caput. lxxii.**

Quid in fine orationis fugiendum sit. **Caput. lxxiii.**

Quom generalis sermo ē quo verbum vtentum sit. **Cap. lxxiiii.**

Adgrediare quam adgrediaris & eodem modo in aliis elegāter dicitur. **Caput. lxxv.**

Defuturo imperatiui quomō vtendum sit & quid sapius significat. **Caput. lxxvi.**

Quod presentis & preterito cōiunctiui aliter vtantur literarum docti **Caput. lxxvii.**

Futurum infinitiui actiue vocis quas habeat voces: quomōdo illis vtendū sit: & inibi multa præter grammaticarum vulgatam traditionem. **Ca. lxxviii**

Nonnulla de futuro indefiniti

passiua vocis præter gramma xime positorum principium si
tistarum opinionē vulgaram. mile vitiosum cap.lxxxix.

Cap.lxxxix

Substantiuū significatum adie

Verbū p̄sens i historia scribū: ctuo sibi cognato & verbū ad
da vsurpandum Cap.lxxx. uerbū ab se formato vel nomi

Quod nonnunquam præteriti ne ablatiuū casus augeri per
temporis positio aufert p̄sētis pulcre cap.xc.

significatum Cap.lxxxii Quod dictio quæ in oratione

Præpositionem cū verbo com potest bis poni i loco alio quā
positam oratoribus cū casuali loquentiū vulgus consueuerit

repetendam Cap.lxxxiii ponatu cap.xci

Verbum de loco quam ad lo: Quam pulcrum sit vocabula
cus poni elegātius. Cap.lxxxiiii duo proxime sibi ponere quæ

Nomina p̄pria uerbū aut res vnum esse videantur cap.xcii

gionum aliter vsurpari posse Denegatiuis dictionibus com
quæ trivialeū vulgus autumet positis pro simplicibus adce

Cap.lxxxiiii.

ptis cap.xciii

Cum noibus p̄p̄riis locorum Quod compositæ dictiões ele
fluuiorū & aliorū cōmune no ganter diuidantur cap.xciii

men adiungendum Cap.lxxxv Quod passiuū verbū elegātius
Noia gentis quū ponēda sunt quā actiuū ponatur cap.xcv

& nomina loci. cap.lxxxvi Impsonali verbo actiua vocis
Quod adiectiua noia vt Rhos addendū esse indefinitum pas

manus aliquid i significatu ha situum vel impersonale passiuę
beant discriminis cap.lxxxvii vocis. cap. xcvi

Quomodo adiectiua nomina Verba iubeo & impero sepius
quæ cum infinitiuis adiungi cum passiuis indefinitis quā cū
solent vsurpanda sunt. actiuis coniungenda cap.xcvi

Cap.lxxxviii.

Quod indefinitū habeant ver

Sit ne vocabulorum sibi pro: ba duo adcerfo & laceffo,

Cap.xcvi.	primum in verbis aliquibus
Quod curo/volo/nolo malo	vsurpandum elegatius: & Inibi
cupio/habeo pro debeo oportet	ab verbis quaedam quasi dimi
tet p presentis indefiniti verbi	nutiua formari non inuenisse.
actiui participium preteriti aut futuri	Cap.vii
us habeat elegatius. ca.xcviii	Vti ordinem quodcumque vocabulo
Participium cum verbo & breuitate	rum obseruaturi sumus quum omo
tem devehementiam adferre.	nes duae vnum/verbum idem habet
Cap.xcix.	tes componunt. cap.viii
Apassiuo verbo regi datiuum per	Inter vocabula duo coniunctio
ablatio sibi peculiari. cap.C.	ne coniuncta aliquid interseret
¶ Capita ceterum posterioris.	dum. cap.ix
Quae calum regant verba significata	Orationis vim augeri vocabu
tia emere vel vedere. Cap.I.	lorum significatu prope similitudinem
Verba significantia damnare	positione. cap.x
vel adculare quid habeant re	Vocis alicuius repetitione omo
giminis. Cap.II.	nis pondus augeri. cap.xi
Quid si sententis autorum ad legam	Contrarii significatus voces
dis obseruandum sit. cap.iii	proxime sibi esse ponendas.
In dicendorum perpositione &	Cap.xii.
dicentium repetitione quid obser	Quod contraria duo sine con
uandum sit. Cap.iiii	iunctione media prouerbii lo
Aduerbia quartum & quarto a	co ponantur. cap.xiii
li generis eiusdem quod habeant	Detractione vitii hominem lau
discriminis. cap.v	dari amplius virtutis negatione
Pro actiuis frequentatiua per neu	vitupium fieri grauius. cap.xiiii.
tris verbis que inchoatiua ad	Superius posterius & proximum
pellant ponenda esse elegantius	quid habeant significatus.
Cap.vi	Cap.xv.
Frequentatiuum secundum quod	Superior & inferior in cremo

sententię aut decremento ve: matricis dicantur. cap. xiiii.
nustatę habere. cap. xvi Noia primi/secundi/quarti/ &
Abstratū (quod vocant) in ad: quinti iclinamēti quos habue
iectiuū & adiectiuū in abstra: rint casus apud ætatis prisca
ctum orōne eadē mutādū esse. scriptores. cap. xxv.

Cap. xvii, Verba supia duo habētia quæ
Metaphora quū vtimur/ad eā picipia ex se ducāt. cap. xxvi.
dem rē vñ ducta est cetera oia Acōpositōz. verborū & sim
referenda. ca. pxxviii pliciu supinis diuersa quādo:
Prope/ fere/ ferme/ tantū non que pducipicia. cap. xxvii
qñ in orōne ponēda: et quasi Inter adiectiuū vocē ad neutrū
vsurpādū esse aliter quā trīuia gen⁹ traductā/ et substatiuū in
les consueuerint. Cap. xix. patrio casu ab eadē reitū aliqd
Perinde cū pti cul. s. quasi/ vt/ elegāter iterferēdū. cap. xxviii
ac/ atque ab hoc albo alienum Ab adiectiuo pducēdū eē sub
non esse. cap. xx. statiuū qd' cū substatiuo i cas
Qd' rerum numero certo ha: su eodē cōiūgatur aut eorū al
bitariū augmēto laudem⁹ āplī: terum in gō ponat. cap. xxix
ter aut vituperemus Cap. xxi Qd' aliū i orōne geminatum
Cognomina et iusue casus esse mltā habēat venustatē cap. xxx
eū noibus ppriis: et vtrū eorū Alien⁹ quā venustatis gratiaz
sit anteponendum Cap. xxii in orōne habeat. ca. pxxxi.
In illo Virgīlii carmie Orphi Aliter quā & aliqd quā ex orōe
Calliopea &c. cui⁹ casus sit Or tollēda quid i eorū locum sub
phi: et de cōplurculis aliis pte stitueudum sit. cap. xxxii.
ter vulgatam grammatistarū Vnū alterū & aliud quomodo
sententiā. cap. xxiii. veuustant orōnē. cap. xxxiii:
Adveneris/ ad Apollinis/ & a: Alterum de duobus dici: &
lia hoc genus quid habeant si: quod sit aliquando relatiuum
gnificatus: quæ quæ ratiōe grā quid etiam alteruter significet,

Cap. xxxv. pronomine hoc meum vel no
 Vterque & neuter cum nomine strum ab illustribus ætatis no:
 altero cõiuncta quid significat strẽ oratoribus coniungi.
 tus habeant. Cap. xxxvi. Cap. lvi.
 Diutium referri ad tẽpus ele Quod is pro talis et quis.
 ganti⁹ quã lãgũ. Cap. xxxvii. pro qualis orationẽ venustẽt.
 Quod multus pro magnopo: Cap. lvii.
 nitur eleganter. Cap. xxxviii. Pronomen id vel idem cũ co:
 Aliquot quam aliqui poni ele: pulandi coniuncti de vocabu
 gantius. Cap. xxxix. lo pximo pondus impenus
 Nomina homo & vir aliquan adiungere. Cap. xlvi.
 tum distriminis significatu ha Pronomen qui in ablativo p
 bere. Cap. xl. quomodo itidẽ & qui p quo
 Conciuem latinam vocem nõ & quis pro quibus in vsu cre
 esse. Cap. xli. briore adicipi eleganter.
 Cuius/ cuias nostras/ & vñas Cap. xlix.
 aut noster & vester quid habe Pronomẽ qui/ quẽ/ quod /aut
 snt venustatis. Cap. xlii. particula vt cum pronomine
 Dei quod nam sit epitheton. meus/ tuus/ su⁹/ noster/ aut ves
 Cap. xliii. iter: & substantiuo noie atque
 Bone deus/ dũ deq̃que omnes verbo sũ ppe significatũ ver:
 aut immortalis deus i casu vo bi soleo habere & venustatem
 candi quod pondus orationẽ multam orationi relinquere.
 addat. Cap. xliiii. Cap. l.
 Quid cum vocibus ephasim Verbo soleo si munditer vsur
 habenribus ab ætatis huius cõ petur quid in se habeat venu:
 summatis oratoribus adiungi stas. Cap. li.
 soleat perpulcre. Cap. lxv. Preteritum imperfectum indi
 Cum pronomine istud prono catiui sãpe idem significarem
 men tuum vel vestrum & tu; quod verbum solebat cũ infi

nitiuo verbi quod erat imper:
fectum.

Cap. liii.

Verbum nego p eo quod vul
go aiunt dico quod nō cū ve:
nustate multa ponendum esse.

Cap. liiii

Pati pro permittere plurimuz
habere venustatis

Cap. lv

Audere & non dubitare in
difficili re multam sibi quere
re gratiam.

Cap. lvi

Quod habito vrbe & habito
in vrbe itidē & colo dicamus
latialiter: quodque aliquid ha:
beant discriminis. Dein aliqua
vsu cotidiano detrita a semido
tis hominibns vsurpara.

Cap. lvii.

Fido & cōfido alios apd poe
tas & alios apud oratores rege
re casus.

Cap. lviii

Conor & nitor aliquid habe:
re discriminis.

Cap. lix

Contendo quid ornamentī ad
ferat orationi

Cap. lx.

Admoneo verbum cum geni:
tūo positum.

Cap. lxi.

Edo es & non edo edis & co:
medo comes sapius quam co:
medo comedis latini dici.

Cap. lxii

Irascor tibi & non irascor con
rate dicendum.

Cap. lxiii

Indulgere pro ignoscere ab ec:
clesialiticeis (vt eo vtar vocabu:
lo) latine dici.

Cap. lxiiii.

Deprecari verbū quem habeat
significatum.

Cap. lxv

Rescire quid sit. & que sit vos
cabuli ratio & quod Gellius ab
valla impudenter carpatur.

Cap. lxvi

Aduerbia prope verba ponen
da esse.

Cap. lxvii

Malum aduerbium interposi
tae indignationis apud celebra
ribos auctores frequens esse.

Cap. lxviii.

Certatim quid habeant signifi

catus quid que ponderis.

Cap. lxxix.

Forſan forſitan / fort aſſis / & fort aſſe & poetis & oratorib⁹ non æque uſitata.

Cap. lxxx

Vt pro vt poſitum eſſe non li-
lepide etiam ſi uulla eſt ſimilitudo. Cap. lxxi

Quod diu & multū poſita ſi-
mul ac ſape & multū pōdere
multo honerent orationem.

Cap. lxxii

Nomen aliquādo poni elegā-
tius quā aduerbium

Cap. lxxiii

Participiuz pro noſe quando
ponendum

Cap. lxxiiii

Quod particula vt / adiuncta
cum uerbo eleganter deleatur.

Cap. lxxv

Particulas quum / duz / ſi / vt /
ne pro / non / poſitum oratio-
nis partem primam rarēter oc-
cupare.

Cap. lxxvi

Tum & quum quomodo oſo-
nis vim augent.

Cap. lxxvii

Laudis aut vituperii gen⁹ uni-
uerſum & ex eo rei unius ex-
cellentiam particulis quum &
tum / cum adiuncto exponi.

Cap. lxxviii.

Quum quō quando & tum vel
tunc ſimul poni nō inuſitare.

Cap. lxxix

Quid particula & quoque /
etiam / vel habeant euergia &
uenuſtatis.

Cap. lxxx.

Ne quidem / nec quidez vel ne
que quidē eſſe ſignificat⁹ ppe
eiudem cuius & ſuperiora ſet
in oratione negatiua pgnenda
eſſe.

Cap. lxxxii

Etiam ſi & tamen ſi in oratione
poni non in eleganter.

Cap. lxxxiii

Quod particule niſi uſurpatio
exceptionem multum latine ſi-
gnificet.

Cap. lxxxiiii.

Alioqui pro excepto quod /
ueniſſe uſurpari

Cap. lxxxviii

Quod diuiſæ rei parteis enu-
merando non ſit utendum par

ticula scilicet aut videlicet.

Cap lxxxv

Denique tū pprie dici: quū ml
ta quę restant sūmati dīcturi su
mus. cap. lxxxvi

De in/exin/ deide/ subide/ p
sequūdo posita esse eleganter.

Cap xxxviii

Ergo & igitur pro causa adde
pta genitiuū regere & nō poe

tis solū vsurpāda. cap. lxxxviii

Ergo/ itaque / igitur sermonis uerūs modis ab
continuatiuas esse aliquando

particulas. cap. lxxxix

Propterea/ iccirco/ ideo/ ad
hoc/ eo cuz pticula qd/ qa/ vel

qm̄ eleganter poni cap. xc

Particulā/ eo/ cū ppatiuoiūgē

dā & illā/ qd̄ poli ponēdā. xci

De coniunōtione set cum par-

ticula non aliqua memoria nō

ind gna.

Caput. xcii.

Præpositionum vim & signi

ficatum ī compositis uocibus

retinenda esse.

Caput xciii

Quid significat⁹ habeat parce

mia illa Geliana susque deque
fero: & quā sit eiusdem ratio

Caput xciiii

Contra pro econtrario poni

eleganter & econtra latinum

non esse.

Caput xc v

Aduerbia quædam quibus to

tum quid significamus.

Caput xcvi

Vsque ad & vsque ab quam dī

optimæ fidei

scriptoribus dicantur.

Caput. xc vii.

Præpositiones quem sint ha-

bituræ locum: ante ne/ an post

casuale ponendæ sint.

Caput. xc viii.

Historiæ quonāmodo citan-

da: sint.

Caput. xcix

Sententiarum vsurpatione cre

bra orationis & pondus & es

legantiam augeri.

Caput. C.

Præceptionem eandem eadem

in oratione obseruādā nō esse

Caput vicimum.

FINIS

TABVLAE.

✠✠ ii

**¶ Insigniora aliquot errata passim
deprehensa.**

- ¶ a.i. facie.ii. tuum lege tum. instat lege iustrat.**
a.ii. facie i. Alera lege Alera & quirinalis non quirimatis.
Facie.ii. Boulainuileius lege Boulainuilerius. antesignanis
lege antesignanis. In aliquot etiã codicibus legitur positi-
to lege positio. messi fuerint lege massuerint.
a.iii. facie i. in nonnullis exemplaribus leges maciem publi-
cemus. interpone publicitus. Dein aliqui codices habent
Augustini Senensis: Dathi interpositum cura.
Facie.ii. miserescere lege miseresce
a.iiii. facie i. alioque lege alioque. Pytho scribe Pitho: vel si
mauis πειθο. Labris adsidere/interpone tuis. Ad Clean-
this libram expensum; & Aristophanis/Critolaique lucern-
nam euigilatũ ita lyricœssa &c. Lege ad Critolai libram ex-
pensum; & Aristophanis/Cleãthisque lucernam euigila-
tum ita Lyricœssa &c.
Facie.ii. Democrito/ & Democritus dispunge: antiqua: erade
& Demetrio & Demetrius substitue obsecro. Dispalla-
tum præterea dispalatum scribito.
b.ii. facie i. facunda lege fœcunda: enaruia lege energia.
b.iii. facie i. & linea etiã. i. si ingressus: addito fueris. Progym-
nasmara hæc vobis adferant &c. vobis superuacaneam
vocationem obello fodica.
Capite: x: linea xi. solidorum pro solidum: ordine præpostero
lege solidum pro solidorum.
In capitis xii titulo diuidantur expũge & ordinantur suffice.
In capite xiiii. linea xxiiii. sapiscule inuenies legito sepiuscule
Capite xviii prætereramus lege præterieramus. Adde quod

In eo ipso imprimendo chalcotypoꝝ soli fuge (vt opinor)
nives atramētum fuit. Quandoquidem lineā vnam plane
albam linquētes superiorē mancam/murillā & interceptā
reliquerūt. Scribito igiſ. Orationis vero ſolutæ ꝑſeſſo
ribus ſexcenti/ſexcentæ ſexcenta/obuium erat.

Capite xx. lineā v. impromptu lege impromptu.

Capite xxi. lineā ii. eum lege enim.

Capite xxx. lineā vi. lege conatus eſt non conatus tantum

In titulo capitis xli. lege quam non quem. Linea vero prima
capitis Gallia legas non Galliam.

In capite xlix. Linea vltima legito mūditer loquuti ſunt & ge
nuinius non loquenti ſunt geminius.

Capite. l. lineā v. exeuntur lege exeunt

Capite lvi lineā viii. capitolii lege capitolii. Linea x: mauortis
lege mauortis. Linea xix: gaudentur lege gaudenter.

Linea xxix. adactu lege adactu.

Capite lxii. Linea vi. numeri lege numen.

Capite lxiii. Linea xv enaruiā aut enaruiā. lege energiā aut
energiā. eiſdem capitis facie ii. Linea xxvi præponit
lege præponunt

Capite lxxvi facie ii lineā. v. lege remota non ramota: calliditas
non calliditas.

Capite lxxvii facie ii lineā ix nunquam lege iniquum.

Capite lxxix facie ii lineā x: ſignificat perſuam vocem dele
ticio dele penicillo. Linea xxxviii Pacuuii non Pacui
Decurtatam vocationem legito.

Capite lxxii. Linea viii. occipio lege occipitio.

In capitis lxxvi adtitulatione lege modo non moſto

Capite lxxxix. Linea ditorum. legito Qui perditorum non di
torum decurtatam caſſam & nihilū vocem.

- In capite c.ii línea vltima con'abescunt lege conlabascūt.
- Capite c.iii Línea ii. grammastarū lege grammastarū: Línea penultima tarentinas lege tarentinas.
- In capitis c.xi adtitulatione vnam lege vnum.
- Capite cxxv línea: tellegamus sermonem lege sermonus.
- Capite. cxxix línea rebant simpliciter lege suppliciter.
- Capite cxxxii línea tu me inuito lege inuito.
- Cap. cxli línea stam rem gerunda lege gerundam
- Cap. cliii línea mía deos lege duos & línea alio passí lege passa
- Cap. clv línea inuidorum habet se interpotie in
- Cap. clxii línea níus citata: citat lege citat: citata.
- Cap. clxiii línea tuum. tuum lege tum.
- Cap. clxv línea in præ deprecor lege precor
- Cap. clxxii línea verbia díu duo lege duo díu
Línea gressurus eique ibi lege atque ibi. &c.
- Cap. clxxiii línea ab nomine adaectiuo lege adiectiuo.
- Cap. clxxviii Línea starum manifestarum lege manifestarium.
Línea permagna/ quod & lege quum ex aliis &c.
- Capite clxxxiii Línea tale hæc in re &c. Lege hac &c.
- Cap. clxxxv Línea euum ornem lege oratorix.
Línea nobis pariunt lege parit.
- Cap. clxxxvi Línea hinc proditones lege proditones
- Cap: clxxxvi muscerum lege muscum
- Cap. clxxxviii Línea imperitorum quid em̄: quid em̄ alterū
quid enim spongia deletili deleto
- Capite cxcix Línea pram prius piat lege fiat

ADiice quod huiusce nostræ ætatis chalcographi (La
uerniones hoc est malos intellego) ignorantie nu-
beculis & numum cupiditate vel ardentissima tam myopes
tâque luscitiosi sūt: vt in literis literatis creperū oīno sapiāt:
atque obid casta constuprent volumina: cuncta foede turpifi-
cent: miseranter contaminent: nequiter polluant: nec non etiā
Parisiis in continuo chartarum errore (ah malū) versentur.

O scelus infandum. O sacri commissum inexpiabile, setiam
linguam comprimens: me ipse reuoco/ eosque cæcitati suæ &
exustioni relinquo: Ad rem nostram iam redeo: Isti igitur li-
terarum certe oppressores ophthalmia & lippitudine (os cohî-
bere non possum) laborantes lineas duas quum monstrosas
tum prætruncatas turpicule reliquerunt. Sic enim scriptum
reperies. Mariæ Britannorum Gallorum/ modo Regina
luctuosū funus &c. At lector amantiſſime nō hoc nobis vitio
veritas (quæ obſtreperi canis ac inuidiæ toxico: vt Mytholo-
gus ait: rācidati ritualis adſuetudo est) set eorū icuriæ & teme-
ritati adſcribas. Legito itaque & scribito. Marię Britanæ Gal-
lorum mō Regiñæ i vrbē Parisios auspiciatorem ingressum:
atque mariti eiusdem Lodoici luctuosum funus &c. Linea au-
tem stuoſæ erigeribuntur lege erigebantur, Linea rem/ingers-
rimam lege integerrimam.

B.iii. facie i. lege Maronei non Maroneæ.

Facie. ii. vult nullius rei voculam erade & nō in eius loco sub-
stitue & suffice. Leuiuscula erratula lector candidiſſime, sedus-
lo tibi corrigenda relinquo. Set iam Vale: & GVTTA-
NVM tuum ama.